

HET HISTORISCH ORGEL IN VLAANDEREN

VIOE bibliotheek

95114

Ministerie van Nationale Opvoeding
en Nederlandse Cultuur

Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg

HET HISTORISCH ORGEL IN VLAANDEREN

Deel II a

Brabant — arr. Halle Vilvoorde

A. Fauconnier

&

P. Roose

Brussel 1975

Het Historisch Orgel in Vlaanderen, Deel IIa,
door A.Fauconnier & P.Roose
is een uitgave van de

Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg,
Jozef II straat 30, 1040 Brussel

Foto's : - Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
(aangeduid met 'ACL')
- de overige zijn eigen foto's

Dactylowerk : Koninklijk Muziekconservatorium, Brussel
(L.Weynants)

Drukwerk : Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg
(P.De Padt)

Foto omslag : Mercatorfonds, Antwerpen

Wettelijk depot : D/1975/2060/1

"EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN"

Het "Jaar voor het Bouwkundig Erfgoed 1975" heeft in heel Europa het monumentaal kunstbezit in de kijker gezet.

Dit mag ons niet doen vergeten dat monumenten ook belangrijke kunstwerken herbergen. Het historisch orgel was de trots van kerken en kathedralen.

Het verheugt mij daarom des te meer dit tweede deel van een systematische inventaris, gewijd aan historische orgels in Vlaanderen, te kunnen inleiden. De omvangrijke inventaris van de Provincie Oost-Vlaanderen heeft reeds aangetoond welke rol het kerkorgel heeft gespeeld in onze gewesten. De inventaris van het Arrondissement Halle-Vilvoorde bevestigt slechts hoelang wij onwetend zijn geweest "hoe rijk wij wel waren", zoals mijn voorganger het uitdrukte toen hij het Oost-Vlaamse deel inleidde.

Deze inventaris betekent een belangrijke stap in het behoud van ons patrimonium, maar in feite moet alles nog gebeuren. Deze en komende generaties zullen de achterstand moeten inlopen van langdurige verwaarlozing. Het verheugt mij des te meer dat dit studie- en prospectiewerk de arbeid is van jonge deskundige ambtenaren en van wetenschappelijk gekwalificeerde medewerkers van de "Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg". De dynamische inzet van deze nieuwe generatie staat er borg voor dat "ons verleden nog een toekomst heeft".

Ik stel er prijs op de wetenschappelijke medewerkers, inzonderheid de heer Fauconnier, de ambtenaren van de Rijksdienst, de leden van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen te danken voor hun medewerking.

Mijn waardering gaat ook naar de heren pastors van deze kerken die hun medewerking aan deze inventaris hebben verleend.

Deze inventaris zal de basis vormen waarop een werkelijke politiek van conservering en herwaardering van ons kunstpatrimonium zal kunnen gevoerd worden.

R. DE BACKER-VAN OCKEN
Minister van Nederlandse Cultuur en
Vlaamse Aangelegenheden.

HET HISTORISCH ORGEL IN VLAANDEREN

Deel II a

Provincie Brabant

Arrondissement Halle-Vilvoorde

In het spoor van onze voorganger Gh.Potvlieghe hebben wij, op initiatief van de opeenvolgende Ministers van Kultuur en met de stimulerende belangstelling van hun Kabinetschef J.Fleerackers, het inventarisatiewerk van het historisch orgelpatrimonium in Vlaanderen verder gezet.

Na de inventaris van het Oost-Vlaamse orgelbezit in de parochiekerken, leek ons allereerst noodzakelijk het op kaart brengen van de orgels in Vlaams-Brabant, een gebied dat zich evenzeer door onvermoede orgelrijkdom heeft laten kennen. Meer dan zestig orgels die vóór 1900 vervaardigd werden en van historisch, instrumentaal en artistiek belang zijn voor de geschiedenis van de orgelcultuur in de Zuidelijke Nederlanden, werden in Vlaams-Brabant (arr. Halle-Vilvoorde) geïnventariseerd.

Met de ruim 230 historische instrumenten die werden opgetekend in de Oost-Vlaamse inventaris, kan men zich een idee vormen welke betekenis het orgel in onze kontrijen heeft gehad.

Omwille van de omvang van het werk in Vlaams-Brabant bleek de indeling in twee banden noodzakelijk : deel IIa bestrijkt het arrondissement Halle-Vilvoorde, deel IIb zal het arrondissement Leuven beslaan.

Ter bespoediging van het omvangrijke inventarisatiewerk, was het een belangrijke vooruitgang dat de Minister ons heeft bedacht met de assistentie van een toegewijde kracht, Dhr. Patrick Roose. Zijn trouwe medewerking deed zich gevoelen ook op meer dan louter redactioneel terrein. Zo kan het tot stand komen van de volgende inventarisbanden op gepaste wijze worden bespoedigd. We stellen er prijs op aan P.Roose onze bijzondere waardering en dank uit te spreken. Deze inventarisband is naar inhoud en vorm in aanzienlijke mate zijn werk geweest.

Voorzien van deze welkome hulp hebben wij kunnen tegemoet komen aan enige gerechtvaardigde kritiek, die naar aanleiding van de Oost-Vlaamse inventaris hier en daar in de pers is verschenen.

Zo is de beknoptheid van een "snel-inventaris", zoals in Deel I, enigzins overschreden, en wel om tweeërlei redenen :

Vooreerst is het technisch gedeelte, vooral de beschrijving van het pijpwerk, uitvoeriger behandeld; zelfs een snel-inventaris wordt in belangrijke mate boeiender wanneer, door nagenoeg eenzelfde inspanning, een grotere hoeveelheid zakelijk feitenmateriaal kan worden meegedeeld. Voor het praktisch gebruik van diegenen die vertrouwd zijn met orgelhistorie en orgelbouw leek ons dit een nuttige aanwinst.

Ten tweede hebben wij een inspanning gedaan om zoveel mogelijk archiefmateriaal dat nog op de pastoriën zelf aanwezig was mede in de bekendheid te brengen, in de overtuiging dat hiermee onmisbare bouwstenen worden geleverd ter vervollediging van de orgelgeschiedenis in Vlaanderen.

Wij willen er echter onmiddellijk aan toevoegen dat wij geenszins onze informatie als volledig willen laten doorgaan, noch ten aanzien van de technische opbouw van de beschreven orgels, noch ten aanzien van het archiefmateriaal, de bibliografie of de historische kontekst. Zelfs nog tijdens het in druk gaan van onze teksten verschenen er belangrijke historische studies, waarvan de inhoud helaas niet meer kon worden verwerkt en benut, zo b.v. over het orgel te Sint-Stevens-Woluwe.

Er is bewust vermeden tijdrovende navorsing te doen in Rijksarchieven. Het uit Rijksarchieven betrokken materiaal is hoofdzakelijk geput uit de persoonlijke notities van onze voorganger Gh.Potvlieghe, die op het domein van de orgelhistorie en het archiefonderzoek reeds jarenlang zijn sporen verdiend heeft. Een schat van archiefgegevens, door hem verzameld is nog niet in publikatie gekomen. Teneinde zelf tot een juistere identifikatie van de instrumenten te kunnen overgaan, en bovendien de hele gemeenschap te laten genieten van reeds vroeger geleverde prestaties, heeft Gh.Potvlieghe welwillend zijn materiaal ter beschikking gesteld. Wij zagen ons dan eerlijkheidshalve ook verplicht telkens het aan hem ontleend materiaal als

dusdanig aan te duiden. Er past eveneens een bijzonder woord van dank aan Gh.Potvlieghe, voor alle nuttige en bereidwillige aanwijzingen, die in de loop van het werk onmisbaar zijn gebleken. Naast zijn uitgebreid archiefmateriaal, hebben wij dankbaar verder kunnen bouwen op zijn beproefd rapportstelsel. Het is ons bekend dat dit rapportstelsel destijds uit tasten en zoeken is ontstaan. Getoetst aan enkele jaren praktijk is het thans nog nauwelijks voor verbetering vatbaar gebleken.

En toch dient men er zich van bewust te zijn dat onze opdrachtgever, het Ministerie van Nederlandse Kultuur, als allereerste doelstelling een "snel-inventaris" nastreefde. Niemand beter dan de auteurs zelf van onderhavig boekdeel weten hoe onvolledig, hoe korriegerbaar zulk werk steeds blijft, en ... helaas hoe vatbaar ook voor kritiek, vooral van diegenen die zich op dit ogenblik boven alles hardnekkig vastklampen aan historische en wetenschappelijke korrektheid, terwijl inmiddels een ontzaglijk historisch muziekinstrumentarium dagelijks aan verval, vervuiling, transformatie en ontvreemding bloot staat. De praktijk van de orgelprospektie heeft immers geleerd dat bibliografische en archivalische studies i.v.m. orgels slechts halve waarheid zijn voor de organografie, en dat, ons groeiend kultuurbesef ten spijt, er geen toekomst is voor ons orgelverleden indien niet snel geïdentificeerd, geïnventariseerd, geklasseerd, gekonserveerd, gerestaureerd en gerevaloriseerd kan worden, in een houding die eerlijk en eerbiedig is tegenover het historisch materiaal zelf.

Doorheen de nuchterheid van het louter zakelijk rapporteren omtrent orgelgeschiedenis en orgelonderdelen, heeft het prospektiewerk de bedroevende vaststelling opgeleverd dat er zich aan veruit de meeste historische orgels het drama voltrekt van een aan zijn verwondingen bezwijkend muziekinstrument. Kerkorgels lijden thans zwaar aan funktieverlies, omdat hun onmiddellijke liturgische kontekst gewijzigd is. Nu reeds weten wij dat restauratie en revalorisatie van het kerkorgel grote problemen oproepen ingevolge de liturgische vernieuwingen.

De "arme" tijden van het begin van de 19^e eeuw leverden nog steeds grote orgelkunst op. De prospektie van het arrondissement Halle-Vil-

voorde bracht enkele merkwaardige werken aan het licht van voorheen slechts hoofdzakelijk met naam bekende orgelmakers als P.J. en H. De Volder, H. en Fr.Loret, J.Cappuyns en P.H.Anneessens. Thans staan ook deze instrumenten uit de "arme" tijd in verval. Hier ligt ongetwijfeld een belangrijke taak weggelegd voor de overheid, aangezien blijkt dat privé-initiatief, liefdadigheid en mecenaat deze taak niet meer aankunnen.

Wij mogen er tenslotte nog de aandacht op vestigen dat de prospectie vlot gerealiseerd kon worden, dank zij de bereidwillige medewerking van de Heren Dekens en Pastoors, die vaak een aangenaam verrassende belangstelling hebben betoond voor ons werk.

Een woord van dank moet ook nog worden gericht aan het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel, waar het integrale dactylo-werk met ijver en zorg werd verricht.

Ant. Fauconnier.

PROVINCIE BRABANT / Arr.HALLE-VILVOORDE : Lijst der geïnventariseerde orgels

Gemeente	Parochie-kerk	Rapport		Nota's
		Nr.	blz.	
ALSEMBERG	<u>O. L. Vrouw</u>	1	1	
ALSEMBERG(Heidebroek)	St-Elisabeth v. Hongarije	nieuw orgel		P. Anneessens/Menen , † 1966
ASSE	<u>St-Martinus</u>	2	5	
ASSE(Asbeek)	H. Familie	nieuw orgel		(Daem / Appelterre ?)
ASSE(Asse-Ter-Heide)	St-Hubertus	3	17	
ASSE(Krokegem)	Onbevlekt Hart v. Maria	4	25	
ASSE(Walfergem-Ten-Berg)	O. L. Vr. v. h. H. Hart	5	27	
& BEERSEL	St. -Lambertus	6	28	
BEERT	<u>O. L. Vrouw</u>	7	32	
BEIGEM	O. L. Vrouw	8	36	
BEKKERZEEL	St-Godardus	9	38	
BELLINGEN	<u>O. L. Vrouw</u>	10	42	
BERG	St-Servatius	11	44	
BEVER	St. -Martinus	12	47	
BEVER(Akrenbos)	St-Gereon	geen orgel		
BOGAARDEN	St-Theodardus	13	50	
BORCHTLOMBEEK	St-Amandus	14	54	
BORCHTLOMBEEK (Katterm)	Onbevlekt Hart v. Maria	geen orgel		
BRUSSEGEM (Centrum)	St-Stefaan	15	58	
BRUSSEGEM(Oppem)	<u>St-Stefaan</u>	16	61	
BRUSSEGEM (Ossel)	St-Jan-Baptist	17	63	

				II.
BUIZINGEN	H. Joannes Bosco	geen orgel		elektronium
BUIZINGEN	St-Vincentius	18	66	
BUKEN	St-Antonius	nieuw orgel		onbekend, + 1920. (+E. Verschueren, transform.)
£ DIEGEM	<u>St-Catharina</u>	19	71	
DIEGEM (LO)	O. L. Vr. van VII Smarten	20	80	
DILBEEK	<u>St-Ambrosius</u>	21	85	
DILBEEK (Moortebeek)	St-Theresia	geen orgel		harmonium
DWORP	St-Gaugericus	22	87	
£ ELEWIJT	St-Hubertus	23	92	
ELINGEN	St-Amandus	24	98	
EPPEGEM	St-Clemens	25	102	
ESSENE	O. L. Vr. Bezoeking	26	104	
£ GAASBEEK	<u>O. L. Vrouw</u>	27	112	
GALMAARDEN	St-Pieter	28	115	
GOOK	St-Niklaas	29	119	
GOOK (Strijland)	O. L. Vr. van Bijstand	geen orgel		elektronium
GRIMBERGEN	<u>St-Servaas</u>	30	131	
GRIMBERGEN (Borgt)	Allerheiligste Verlosser	31	137	
GRIMBERGEN (Molenveld)	St-Cornelius	geen orgel		elektronium
GRIMBERGEN (Verbrande Brug)	H. Hart	32	140	
GROOT-BIJGAARDEN	St-Dominicus Savio	geen orgel		(nog geen eigen parochiekerk)
GROOT-BIJGAARDEN	<u>St-Egidius</u>	33	146	
GROOT-BIJGAARDEN	H. Familie	geen orgel		elektronium
£ HALLE	<u>St-Martinus</u>	34	148	
HALLE	St-Rochus	35	155	

HALLE (Breedhout)	H. Hart	geen orgel	elektronium
HALLE (Essenbeek)	St. Jozef & Franciscus	36 156	
HAMME	<u>O. L. Vrouw</u>	37 162	
HEKRUIS	O. L. Vr. van Bijstand	nieuw orgel	J. Anneessens / Menen, 1939
HEKELGEM	<u>St-Michiel</u>	38 166	
HERFELINGEN	St-Niklaas	39 169	
HERNE	<u>St-Pieter</u>	40 172	
HERNE (Kokejane)	O. L. Vrouw	geen orgel	
HOELAART	St-Clemens	41 175	
HOFSTADE	O. L. Vr. van Bijstand	geen orgel	
HUIZINGEN	St-Jan-Baptist	42 184	
HUMBEEK	St-Rumoldus	43 186	
§ ITTERBEEK	<u>St-Pieter</u>	geen orgel	elektronium
§ KAMPENHOUT	O. L. Vrouw	44 188	
KAMPENHOUT (Relst)	St-Jozef	nieuw orgel	Gebr. Sloomakers/Brussel, 1926
KAPELLE-OP-DEN-BOS	St-Niklaas	45 192	
KESTER	St-Martinus	46 195	
KOBEGEM	<u>St-Gaugericus</u>	47 200	
§ LEERBEEK	St-Pieter	48 203	
LEMBEEK	St-Veronus	49 208	
LIEDEKERKE	O. L. Vr. Boodschap	geen orgel	elektronium
LIEDEKERKE	St-Niklaas	50 211	
LONDERZEEL	<u>St-Christoffel</u>	51 215	
LONDERZEEL	St-Jozef	52 220	
LOT	St-Jozef	nieuw orgel	Fa. Stevens/Duffel, 1961

‡ MACHELEN	<u>St-Gertrudis</u>	53	222	
MALDEREN	St-Amandus	54	225	
MAZENZELE	St-Pietersbanden	nieuw orgel		Fa: Klais/Bonn, 1952-53
MEISE	<u>St-Martinus</u>	nieuw orgel		Fa: Van Bever / Laken, 1896
MEISE(St-Brixius-Rode)	<u>St-Brixius</u>	geen orgel		
MELSBROEK	St-Martinus	55	228	
MERCHTEM	<u>O. L. Vrouw</u>	56	231	
MERCHTEM(Peizegem)	O. L. Vr. Onbevlekt	57	236	
MOLLEM	<u>St-Stefaan</u>	58	238	
MOLLEM (Bollebeek)	St-Antonius	59	242	
MUIZEN	St-Albertus	nieuw orgel		G. D'Hondt/Herselt, 1959
MUIZEN	St-Lambertus	nieuw orgel		G. D'Hondt & B. Pels/Herselt,
‡ NEDEROKKERZEEL	<u>St-Stefaan</u>	60	245	
NIEUWENRODE	O. L. Vr. Hemelvaart	61	249	
NOSSEGEM	<u>St-Lambertus</u>	62	250	
‡ OETINGEN	St-Ursmarus	63	254	
OPWIJK	<u>St-Paulus</u>	64	257	
OPWIJK (Droeshout)	St-Jozef	nieuw orgel		Gebr. Sloomakers/Brussel (+ A. Joris, transform.)
OPWIJK (Nijverseel)	O. L. Vr. Middelaes	65	262	
OUDENAKEN &	St. -Pietersbanden	66	265	
St-LAUREINS-BERCHEM		geen orgel		
OVERIJSE	<u>St-Martinus</u>	67	268	
OVERIJSE (Eizer)	St-Maria-Magdalena	68	272	
OVERIJSE (Jesus-Eik)	<u>O. L. Vrouw</u>	geen orgel		

OVERIJSE (Maleizen)	St-Joost	69	274	
OVERIJSE (Terlanen)	St-Michiel	70	276	
OVERIJSE (Tombeek)*	St-Bernardus	71	278	
£ PEPINGEN	<u>St-Martinus</u>	72	280	
PERK	<u>St-Niklaas</u>	73	284	
PEUTIE	St-Martinus	nieuw orgel		Fa. Van de Loo/Leuven, 1955
£ RAMSDONK	St-Martinus	74	288	
RELEGEM	St-Jan-Baptist	75	290	
ROOSDAAL(O-L-Vrouw-Lombeek)	<u>O. L. Vrouw</u>	76	294	
ROOSDAAL (Pamel)	St-Gaugericus	77	299	
ROOSDAAL (Pamel-Ledeberg)	St-Apollonia	78	302	
ROOSDAAL (Strijtem)	St-Martinus	79	304	
RUISBROEK	O. L. Vrouw	nieuw orgel		(Stevens/Duffel?), na 1900
£ SCHEPDAAL	St-Rumoldus	80	307	
SCHEPDAAL (Pede)	St-Gertrudis	81	309	
ST. KATHARINA-LOMBEEK	St-Catharina	82	312	
ST. KATHARINA-LOMBEEK (Bosstraat)	St-Jozef	geen orgel		harmonium
ST. KWINTENS-LENNIK	<u>St-Kwinten</u>	83	323	
ST. KWINTENS-LENNIK (Elzeringen)	St-Ursula	84	335	
ST. MARTENS-BODEGEM	<u>St-Martinus</u>	85	341	
ST. MARTENS-LENNIK	<u>St-Martinus</u>	86	348	
ST. PIETERS-KAPELLE	St-Pieter	87	353	
ST. PIETERS-LEEUV	St-Pieter	88	357	
ST. PIETERS-LEEUV (Negenmanneke)	St-Stefaan	geen orgel		elektronium

St. PIETERS-LEEUEW (Zuun)	St-Lutgardis	89	362	
ST. STEVENS-WOLUWE	<u>St-Stefaan</u>	90	364	
ST. ULRIKS-KAPELLE	St-Ulriks	91	373	
STEENHUFFEL	St-Genoveva	nieuw orgel		E. Verschueren/Tongeren, 196
STEENOKKERZEEL	<u>St-Rumoldus</u>	92	376	
STEENOKKERZEEL(Humelgem)	<u>St-Catharina</u>	93	381	
STERREBEEK	St-Pancratius	94	385	
STROMBEEK-BEVER	St-Amandus	95	388	
f TERALFENE	St-Jan-Evangelist	96	396	
TERNAT	St-Gertrudis	97	401	
TOLLEMBEEK	St-Martinus	98	405	
TOLLEMBEEK (Herhout)	O. L. Vrouw	geen orgel		
f VILVOORDE	H. Hart	nieuw orgel		Fa. Van de Loo/Leuven, 1956
VILVOORDE	<u>O. L. Vrouw v. Goede Hoop</u>	99	411	
VILVOORDE	St-Antonius v. Padua	geen orgel		elektronium
VILVOORDE	St-Jozef	geen orgel		elektronium
VILVOORDE (Het Voor)	St-Jan-Berchmans	geen orgel		elektronium
VILVOORDE (Houtem)	St-Antonius	100	416	
VILVOORDE (Koningslo)	St-Aloysius v. Gonzaga	geen orgel		
VLEZENBEEK	O. L. Vrouw	101	419	
VOLLEZELE	<u>St-Paulus</u>	102	423	
f WAMBEEK	<u>St-Remigius</u>	103	429	
WEERDE	St-Martinus	geen orgel		
WOLVERTEM	<u>St-Laurentius</u>	104	435	
WOLVERTEM (Impde)	St-Kwinten	105	439	

WOLVERTEM (Impde-Boskapel)	<u>O. L. Vrouw der Kranken</u>	106	441	
WOLVERTEM (Meusegem)	O. L. Vrouw Boodschap	107	445	
WOLVERTEM (Rossem)	St-Medardus & Gildardus	108	449	
WOLVERTEM (Westrode)	O. L. Vrouw v. d. Rozenkrans	geen orgel		harmonium
£ ZAVENTEM	St-Jozef	nieuw orgel		E. Verschueren/Tongeren, 1963
ZAVENTEM	<u>St-Martinus</u>	109	454	
ZELLIK	<u>St-Bravo</u>	110	460	
ZEMST	St-Pieter	geen orgel		elektronium
ZEMST (Laar)	St-Engelbertus & Bernardus	nieuw orgel		J. Stevens/Duffel, 1911 (+Fa. Aerts & Castrel, rest.)

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

NOTA : 1) De kerken waarvan de naam onderlijnd is, zijn geheel of gedeeltelijk geklasseerd.

2) St. Stevens-Woluwe : het orgel is afzonderlijk geklasseerd als monument.

Lijst van gehuchten, niet-zelfstandige gemeenten, of gemeenten die thans opgeslorpt zijn door fusie : _____

A.	Akrenbos	zie onder	Bever
	Asbeek	" "	Asse
B.	Bollebeek	" "	Mollem
	Bosstraat	" "	St. -Katharina-Lombeek
	Borgt	" "	Grimbergen
	Breedhout	" "	Halle
D.	Droeshout	" "	Opwijk
E.	Eizer	" "	Overijse
	Eizeringen	" "	St. -Kwintens-Lennik
	Essenbeek	" "	Halle
H.	Heidebroek	" "	Alseberg
	Heienbeek	" "	Grimbergen(Verbrande Brug)
	Herhout	" "	Tollembeek
	Het Voor	" "	Vilvoorde
	Houtem	" "	Vilvoorde
	Humelgem	" "	Steenokkerzeel
I.	Impde	" "	Wolvertem
J.	Jezus - Eik	" "	Overijse
K.	Kattem	" "	Borchtlombeek
	Kokejane	" "	Herne
	Koningslo	" "	Vilvoorde
	Krokegem	" "	Asse

		zie onder	
L.	Laar	" "	Zemst
	Zedeberg	" "	Roosdaal
	Zo	" "	Diegem
M.	Maleizen	" "	Overijse
	Meusegem	" "	Wolvertem
	Molenveld	" "	Grimbergen
	Moortebeek	" "	Dilbeek
N.	Negenmanneke	" "	St. -Pieters-Leeuw
	Nijverseel	" "	Opwijk
O.	Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek	" "	Roosdaal
	Oppem	" "	Brussegem
	Ossel	" "	Brussegem
P.	Pamel	" "	Roosdaal
	Pede	" "	Schepdaal
	Peizegem	" "	Merchtem
R.	Relst	" "	Kamphenhout
	Rode	" "	Meise (St-Brixius-Rode)
S.	St-Brixius-Rode	" "	Meise
	St-Laureins-Berchem	" "	Oudenaken
	Strijland	" "	Gooik
	Strijtem	" "	Roosdaal
T.	Ter-Heide	" "	Asse
	Terlanen	" "	Overijse
	Tombeek	" "	Overijse
V.	Verbrande Brug-Heienbeek	" "	Grimbergen
W.	Walfergem-ten-Berg	" "	Asse
	Westrade	" "	Wolvertem
Z.	Zuus	" "	St-Pieters-Leeuw

ALSEMBERG

O. L. Vrouw

Auteur instrument : " Em. Kerkhoff, Breveté / Bruxelles "

Bouwjaar: 1924 , met gebruikmaking van ouder pijpwerk.

Onderhoud : Fa. Pels-D'hondt

INSTRUMENT

Dispositie :

Gr. Org.	Reciet	Ped.
montre 16	bourdon 16	contrebasse 16
bourdon 16	flûte travers 8	sousbasse 16
montre 8	cor de nuit 8	bourdon 8
bourdon 8	salicional 8	octave basse 8
flûte harm. 8	voix céleste 8	bombarde 16
diapason 8	mélophone 4	trompette 8
sesquialter 2st	quinte 2 2/3	koraalbas 4
prestant 4	octavin 2	
doublette 2	trompette harm. 8	
fourniture 5r	basson-hautbois 8	
bombarde 16	gymbel 3st	
trompette 8		

- de gebruikelijke koppels en zwelpedaal

manuaalomvang : C-g " ' "

pedaalomvang : C-f ' "

Pijpwerk

- er is nog een belangrijk gedeelte pijpwerk van Coppin, Anneessens en Van Peteghem (bv. fourniture)
- zeer diepe stemsleuven in het oud pijpwerk
- het overige is van Kerkhoff

- de sesquialter
cymbel) zijn een 10-15 tal jaren geleden bijgeplaatst door G. D'hondt.
koraalbas

Windladen :

- pneumatisch systeem, Kerkhoff
- geschroefde pijpenstokken

Klaviatuur :

losstaande speelbak, tussen de gedeelde orgelkast in

Traktuur en toebehoren : pneumatisch

Windvoorziening : magazijnbalg

ORGELKAST

Gedeelde neo-gotische orgelkast.

LITERATUUR /

1) E. G. J. Grégoir : " Historique ... ", Anvers 1865, p. 73 :

" ANNEESSENS (Pierre H.), actuellement facteur d'orgues à Ninove a construit une centaine d'orgues dont la plupart sont d'une petite demension. Il a été chargé de l'exécution d'un grand orgue à la belle église d'Alsemberg (près de Bruxelles) que nous avons expertisé il y a quelques années, et dont la soufflerie laissait beaucoup à désirer ; cependant il y a quelques bons jeux dans cet orgue qui contient une pédale séparée. Après notre expertise ce facteur a remédié à plusieurs défauts de cet instrument. "

2) C. Theys : " Geschiedenis van Alsemberg", A. Hessens, Bruss. 1960.,
p. 404-405 : ... reeds in 1535 wordt een orgelblazer vermeld.

In 1570 werd een som " betaelt aen Mr. Machiel Montmorreny van die orgelen te accorderen" (K. A. 234). En een andere nog in 1571 aan Joris Anthonis om op "dorgelen te spelen". In 1639 werd het orgel "volmaekt door Jan Mathijs, bij diversghe meesters in de Sinxen dagen gevisiteert en goed bevonden. " In 1642 werd "Mr. Mathys orgelmaecker betaelt voor diverssche reysen d'orgel terstellen". (KA. 2324)

... (uitbetalingen aan orgelist en zangers)

Bij het instorten van de toren in 1807 werd het orgel verbrijzeld. Of het hersteld of een nieuw werd geplaatst, is niet bekend. Uit stukken uit het gemeentearchief blijkt dat de kerkeraad in 1830 toelagen vroeg om een orgel te voltooien, mitsgaders andere werken. Een overeenkomst van 1804-1805 voor de voltooiing van het orgel werd mondeling aangegaan met orgelmaker Coppin uit Nijvel. Die man leefde nog in 1830. Toen werd hem geschreven om de "bekostingen te kennen zo van het voltooien van zijn werk als van het plaatsen mitsgaders die som die van hem op rekening is betaald. " Die kosten zouden 80 franse kronen bedragen. Daarop had hij ontvangen 13 pistolen mitsgaders 600 pond lood. De kosten voor het plaatsen raamde Coppin op nagenoeg 1400 G. Daarin was niet begrepen het " Buffet of de kas waarvan het hantwerk" op 800 g. geschat was. Het nodige hout zou men vinden bij dat welk te Antwerpen voor de predikstoel gevoerd was... De overheid had ook gevraagd waar ze het geld vandaan haalden voor het betalen van het voorschot. Hierop werd geantwoord dat het voortkwam van "spaarzaamheden welke derzelver bestuurders in voorgaande jaren hadden gedaen. "...

We denken dat het orgel nooit door Coppin voltooid werd, maar wel leverde hij in 1819 het "positief van onze orgel" voor 960 g. Het beeldhouwwerk van de orgelkas werd uitgevoerd door Anthonie uit Brussel.

Een nieuw orgel werd in 1849 begonnen met 44 verschillende spelen door P. H. Agneessens uit Ninove en acht jaar later voltooid maar

werd in de jaren 1868-69 merkkelijk verbeterd en gewijzigd door van Peteghem. Die verandering was nodig gemaakt terwille van de herstelling van de kerk. Het spitsboogvenster in de voorgevel, dat toegemetseld was, moest worden geopend en bijgevolg moest ook de overgrote orgelkas die er voor stond verdwijnen. Het orgel werd gesplitst. ... Volgens het getuigenis van deskundigen slaagde Van Peteghem uitstekend in zijn werk, het nieuwe mechanisme kon niet genoeg geloofd worden (De Buck, a. w. 59-60). Het orgel werd gekeurd door Edward Grégoir. ... Anderdeels staat bij van Bommel te lezen dat het orgel van 1870 is. ... De orgelkas zou echter pas in 1882 voltooid geworden zijn (B. C. R. A. A., 1822, bl. 92). Met pasen 1924 werd het vernieuwd orgel gewijd dat door de firma Kerkhoff van Brussel werd herbouwd voor 30 spelen, 2 klavieren en pedaal volgens het pneumatisch stelsel. Het kostte 80.000 fr.

3) Gh. Potvlieghe : " De orgelmakers Kerkhoff " in de Prestant, XII° jrg. p. 5, Werklijst : Alseberg, parochiekerk '(1924)'

HUIDIGE TOESTAND

Instrument, meubel en onderhoud : normaal

Datum prospectie : juli 1973.

ASSE

St. Martinus-kerk

=====

Auteur instrument : ondanks pijpwerk uit diverse perioden te beschouwen als
een instrument van "Manufacture d'orgues d'Eglise

F. Loret

Malines "

(plaatje op de speeltafel)

Bouwjaar : 1868

Aan het orgel werkten achtereenvolgens :

1637-1639 : Hans Goltfus - Jan Bremser

1713 : Le Roy orgelbouwer te Rijsel

1718 : J. B. Forceville

1744 : J. Th. Forceville

1752-1783 : J. B. Goynaut

+1852 : H. De Volder / Brussel

(vernieuwing met een positief : 25 stemmen)

1868 : F. Loret / Mechelen

1886 : C. Loret

+ 1930 ; Jos Stevens / Duffel

(ombouw in de huidige gedeelde orgelkast)

Onderhoud : geen meer.

INSTRUMENT.

Dispositie :

<u>Gr. Or.</u> :	Bourdon	Fourniture	Bombarde,	Trompette	Clairon
	16	5A	16	8	4
	Prestant	Quintadena	Montre	Viole Loret	Flûte ouverte
	4	8	8		8
	Cornet	Flûte ouverte			
		4			

<u>Pos.</u> :	Euphone	Basson hautbois	Trompette céleste	Flageolet	Flûte harmonique
	8	8	8	2	
	Viola	Salicional	Bourdon	Mélophone	Tremblant
	4	8	8	8	

<u>Reciet</u> :	Flûte douce	Clarinet	Voix humaine	Bourdon	Mélophone
	4	8	8	8	8
	Dolciana				
	4				

<u>Pedaal</u> :	Contrebasse	Flûte ouverte	Viola	Bombarde	Trompette
	16	8	8	16	8

Koppels : Ped + G. O.

Ped. + Pos.

G. O. + II

II + III

Zwelkas;

Manuaalomvang : C-g''

Pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk :

Thans geen frontpijpen : in de bas van Melophone 8 (positief) bevinden
zich nog een aantal zinken frontpijpen (van Loret) :
met metaal vernis beschilderd.

Binnenpijpwerk : H. W. : Cornet 5r : hoofdzakelijk 17^e eeuws.

Flûte ouverte 4 : 17^e eeuws.

Prestant 4 : eind 18^e eeuw - begin 19^e eeuw

Montre 8' : 17^e eeuws en 18^e eeuws , grootste Loret.

Viole Loret 8 : voet met 2 horizontale naden.

aangesoldeerd onderlabium in
vierkante vorm - dikke kernen.

Flûte ouverte 8 : 17^e + 18^e eeuws , zeer wijd ;

grootste Loret.

Bourdon 16' : disk. 17^e eeuws. Goltfus . Brede zware

loden voeten . Bas in eiken : Loret.

Fourniture 5r : 18^e eeuws pijpwerk ; 2 hoogste koren

(op afzonderlijke sleep) verdwenen.

Bombarde 16' : } grotendeels De Volder miltien 19^e eeuw
Trompet 8' : } grootste staan gekraakt.

Clairon 4' : }

Reciet :

Fluit 4' : 18^e + 19^e eeuw , bas gedekt vervolgens
met roeren en conisch.

Bourdon 8' : 17^e eeuw. , bas in eiken (Loret)

Strijkers : Loret, hoger tingehalte.

Clarinetten 8' : (als wijde kromhoorn gebouwd):Loret.

Voix humaine 8 : Loret ; duitse knoppen

Positief :

Melophone 8 : Loret, hoger tingehalte rond bovenlabium.

Bourdon 8 : 17^e eeuw ; bas : Loret

Flute harmonique 4 : in diskant overblazend

Flageolet : conisch ; 17^e eeuw + Loret (grootste)

Trompette 8' : De Volder

Hautbois 8' : De Volder

Euphone 8 : Loret ; gebouwd als trompet 8' met
doorslaande tongen.

Pedaal :

Contrebasse 16 : eiken met kastenbaarden : Loret

Bombarde 16' } eiken bekers in de bas ; blikken
Trompette 8 : } onderstukken; De Volder / Loret.

Flute ouverte : grootste in hout; metalen: hoog tin-
gehalte; Loret

Viola 8 : hoog tingehalte met kastenbaarden ; Loret

Toestand pijpwerk : vervuild ; stemsleuven algemeen. Het
oude pijpwerk is van hoog loodgehalte ; het
Loret-pijpwerk vertoont hoger tin gehalte.

Windladen : de laden van de manualen zijn volledig van Loret (56cancellen),
en zijn gemaakt geweest voor mechanische traktuur. De pedaal-
laden zijn nieuw (van Stevens) en pneumatisch aangesloten.

Doorspraak vastgesteld.

Beledering gebarsten

Stokken geschroefd.

Eiken ventielen voor en achter in pin ; de laden van Gr. Or .
en Pos. zijn gedeeld.

Ook de cornetlade is van Loret.

Klaviatuur : originele Loret speeltafel ; vrijstaand op het doksaal.
, originele klavieren en koppelingen.

Toetsbeleg : ivoor
Pedaal : nieuw; Stevens.

Traktuur : Registertraktuur : nieuw : Stevens. De registerknoppen zijn
origineel : volledig in wit porcelein gemaakt.
De registeropschriften van
Pedaal : in rood
Positief : blauw
Gr. Or. : zwart
Reciet : groen.

Toetstraktuur : : nieuw : Stevens . Pneumatisch.

Windvoorziening : nieuw : Stevens . Magazijnbalg ; windkanalen nieuw.

ORGELKAST.

Gedeelde stijlloze neo-gotische orgelkast aan beide zijden van het doksaal opgesteld. Deze kast werd gemaakt door Stevens/Duffel.

Van de voormalige Loret-kast uit 1868 bleef nog een ontwerptekening bewaard die gepubliceerd werd door Gh. Potvlieghe in onderstaande publikatie
De tekening zelf wordt bewaard op het Ascania-archief.

LITERATUUR .

Gh. Potvlieghe : "Negentien Orgelbouwers te Asse" , in 'Ascania', drie-maandelijks tijdschrift over Asse, zijn streek en zijn mensen, 8ste jg nr. 3.
Herfst 1965, p. 13-16 .

ARCHIVALIA.

In het archief van de St. Martinuskerk te Overijse bleven 2 brieven bewaard van de organist I. Vastersavendts. Toen het er te Overijse in 1870 om ging de keuze van een orgelmaker te bepalen, won de kerkfabriek het advies in van verschillende organisten die een orgel bespeelden van één der kandidaat-orgelmakers, waaronder Fr. Loret uit Mechelen. Van deze laatste werd het orgel te Asse geacht als een representatief werstuk, wat meteen een interessant waardeoordeel is uit de vorige eeuw.

Assche le 6 Juillet 70

Monsieur,

Tous ce que je puis dire de
notre Orgue c'est qu'elle est bon sous
tous les rapports 1° Comme solidité elle
restera plus d'un siècle tandis que beaucoup
d'autres après une dizaine d'années ne valent
plus rien 2° Comme mécanique je n'ai
jamais vu de meilleur et si bien soigné
il ne sarrêtera pas en hiver ni de l'humidité
comme on voit partout dès qu'il est pluvieux.
3° pour ce qui regarde le prix le notre n'est pas
trops cher.

Maintenant pour avoir des meilleurs
renseignement je vous conseille de venir voir
notre Orgue.

Agrées mes salutations empressées

I. Vastersavendts

Organiste.

Assche , den 13 Oogst 1870

Mijnheer Bergiers

Ons orgel is gemaakt door Mr.
Loret van Mechelen.

2° Zij kost 18 duizend franken maar daar
is veel gebruikt van de oude Orgel gebruikt. (sic.)

3° Zij heeft dry Klauwiers een vrij Pedaal
en 32 registers te weten.

Groot Orgel	
Bourdon	16 pieds
Prestant	4 "
Quintadena	8 "
Montre	8 "
Viole Loret	8 "
Flute ouverte	8 "
Flute ouverte	4 "
Cornet 5 rangs 160 tuyau	
Fourniture 5 " 280	
Bombarde	16 pieds
Trompette	8 "
Clairon	4 "

Positif

Viola _____ 4 p.
Salicionale _____ 8 "
Bourdon _____ 8 "
Melophone _____ 8 "
Flute harmonique _____ 4 "
Flageolet _____ 2 "
Trompette celeste _____ 8 "
Hautbois-basson _____ 8 "

Récit

Bourdon _____ 8 p.
Mélophone _____ 8 p.
Dolciana _____ 4 p.
Flute douce _____ 4 p.
Clarinette _____ 8 p.
Voix-humaine _____ 8 p.
Tremblant

Pédale

Soubasse _____ 16 p.
Flute _____ 8 p.
Viola _____ 8 p.
Bombarde _____ 16 p.
Trompette _____ 8 p.
Pédales d'accouplements

acc. des pédales au grande orgue

acc. du positif au grande orgue

acc. du récit au positif

acc. des des jeux d'anches de la pédale .

Boite expressive

de tine pijpen zijn gemaakt van goede
stof en de bombardepipen hebben voor de sterkte
voeten in koper, de houte pijpen zijn van goed
eiken hout, de mekanië en de registers in koper
in de plaats van hout het welk gij zelf zoudt
moeten komen zien om er goed te kunnen van
oordeelen, en als ul. eens wilt komen
zien, ik ben tot uwe dispositie het 's maandags
ben ik bijna altijd te huis maar om geene
verlore reis te doen gelief mij dan een weinig
op voorhand te schrijven.

Aanveerd Mijnheer de verzekering
mijner achting.

I. Vastersavendts.

Door dhr. Gh. Potvlieghe werd ons de tekst van volgend reparatiecontract ter hand gesteld, opgesteld door de orgelmaker Dreyman.

De tekst is zo belangrijk omdat hierin de oude dispositie staat opgetekend zoals ze in 1842 was, blijkbaar nog in de 18° eeuwse vorm. Of het contract uitgevoerd werd is niet bekend.

Disposition und Überschläg zur
der Orgel in die parogial-kirche zu Assche

a. Manual

1. Principal 8 fuss	2. Bordun 16 fuss	5. Hohlpeif 8 fuss
4. Praestant 4 fuss	5. Floete 4 fuss	6. Terz aus 4 fuss
7. Nassard 3 fuss	8. Terz aus 2 fuss	9. Octave 2 fuss
10. Cornett 8 fuss disc.	11. Mixtur 1 fuss	12. Cimbäl 1/4 fuss
13. Sexquialter 11/2 fuss.	14. Sexquialt 3 fuss	15. Bombard 16 fuss bass
bass		disc.
16. Bombard 16 fuss disc.	17. Trompet 8 fuss bass	18. Trompet 8 fuss disc.
19. Claron 4 fuss bass	20. Claron 8 fuss disc.	

b. Positiv.

21. Prastant 4 fuss	22. Hohlpeif 8 fuss	23. Floete 4 fuss
24. Terz aus 2 fuss	25. Nassard 3 fuss	26. Octava 2 fuss
27. Larigot 11/2 fuss	28. Mixtur 3/4 fuss	29. Cimbäl 1/4 fuss
30. Cornett 3 fuss disc.	31. Crumhorn 8 fuss	32. Crumhorn 8 fuss disc.
bass.		
33. Voxhumana 8 fuss bass.	34. Voxhumana 8 fuss disc.	

c. Echo

35. Praestant 4 fuss disc.	36. Bordun 8 fuss disc.	37. Floete 4 fuss disc.
38. Octava 2 fuss disc.	39. Cornett 4 fuss disc.	40. Crumhorn 8 fuss disc.

Überschlag zur höchst nothwendige

1stens, müssen alle Pfeiffen der Orgel zur richtigen Ansprach gebracht
werden

2stens, Sind die 3 Balge an manchen stellen. müssen
gemacht und

3 tens, müssen die Pfannen in der tiefe Octave der Bombard 16 fuss,
mit Leder überzogen werden damit das der zunge.

4tens, Im Manual und Positiv-Windkasten müssen die ventilfedern
..... damit die Ventile besser schliessen.

5tens, müssen die Finger-Claviaturen vom
und mit vom Beinglatten belagt werden

6tens, muss die Orgel rein gestimt werden, für diese arbeiten
ist meinen billigste forderung acht hundert francs.

Besser und zweckmässiger wäre aber folgende Reparatur

1stens, in diesen Orgel an sanften Registern ()

wäre dafür viel besser wann

die Terz aus 4 fuss in Manual mit ein neuer Salicional
8 fuss von 12 lött zinn verwechselt würde

2stens, müssten die Sexquialter mit ein neuer Register Waldflöte
2 fuss van zinn verwechselt werden.

3 tens, Im Positiv müsste die Voxhumana 8 fuss welche sehr schlecht
ist mit einer neue Spitzflöte 4 fuss van zinn verwechselt
werden.

4tens, Ist im Positiv die Terz aus 2 fuss sehr müssten
dafür ein neue Flageolet 2 fuss van Zinn gemacht werden

5tens, sind die drey Finger-Claviaturen sehr ausgespielt diesen
müssten mit neuen verwechselt werden wie auf das
Pedal.

6tens, Die Mechanic der Claviaturen und Registerzügen sind auch
sehr ausgespielt diese müssten ... Repariert werden.
Diese mehrarbeiten würden sich auf zwey tausend funfhundert
francs belaufen.

Die Jährliche durchstimmung der Orgel würde ich für sechsich
francs über

Assche den 8sten
septe. 1842

B. Dreymann
Orgelbaumeister in Mainz
am Rhain .

HUIDIGE TOESTAND.

meubel : normaal

instrument : in verval ; volkomen onbespeelbaar.

onderhoud : geen meer

prospectie : juni 1974.

ASSE (Asse-ter-Heide)

St- Hubertus

=====

Auteur instrument : opschrift "P. Stevens-Vermeersch

Orgelmaker Duffel"

Bouwjaar : 1890-1891 ; met gebruikmaking van materiaal van het vorig
orgel van Henricus De Volder uit 1850

INSTRUMENT

Dispositie :

reciet

gr.org.

basson-hautbois 8 (°)

montre 8

flûte 4 (°)

bourdon 16

flageolet 2

viola di gamba 8

bourdon 8

flûte 4

violon 4

doublette 2

voix céleste 8

prestant 4

salicional 8

fourniture 3t

trompette 8

(°) : deze beide spelen werden nooit geplaatst

- accouplement gr.org. -ped

- tremolo

- zwelkastpedaal (niet gradueel)

manuaalomvang : C-g " '

pedaalomvang : C-d '

Pijpwerk :

+ groot orgel

montre 8 : Stevens

bourdon 16 : Stevens; tamelijk hoog loodgehalte (misschien werd
ouder pijpwerk gebruikt)

viola : Stevens

flûte : De Volder -pijpwerk, grotendeels in eik, van nieuwe voeten voorzien
(Stevens); discant in metaal als wijde open fluit gebouwd.

doublette : De Volder

prestant : De Volder, van nieuwe baarden voorzien.

fourniture : grotendeels oud pijpwerk van De Volder.

trompet : Stevens

+ reciet

flageolet : oud ; is in feite roerfluit, hoogste in flesvorm, kleinste open
(samenvoeging van div. oude elem.) een belangrijk gedeelte
van De Volder.

bourdon 8 : nieuw, houten pijpen in pich-pine

de strijkers : nieuw; houten pijpw. in pich-pine

achteraan heeft een tongwerk gestaan ;

uit het rooster blijkt eveneens dat er een furniture van 3 rangen heeft gestaan.

Windladen :

- er is doorspraak

- gr. org. - lade : nieuw (Stevens) ; eiken ventielen met hulpventielen
achteraan in pin

- reciet-lade : is oude lade (van De Volder), met gedeeltelijk oud rooster ;
9 slepen, waarvan 2 gedeeld ; 54 cancellen ; nieuwe kleppen,
veel hulpveren ; draaipunt kleppen achteraan in pin ; de
kleppenkast werd vernieuwd door Stevens.

Klaviatuur :

- ingebouwd in de prospektzijde van de rechtse kast

- klavierbeleg en bakstukken zijn tamelijk recent vernieuwd

Traktuur en Windvoorziening : nieuw (Stevens)

ORGELKAST

Gedeelde kast in neo-gotische stijl, links (reciet) en rechts (gr.org.) van het doksaal opgesteld. Aan beide zijden loos front.

LITERATUUR

1) D. De Grave : "Geschiedenis der gemeente Assche", Gent 1920 ;

p. 400 : "In de jaren 1841, 1854 en 1856 werden er grote werken aan de kapel (=van Asse-ter-Heide) uitgevoerd ...

Dan ook plaatste men een orgel (factor, De Volder) voor een som van 1100 fr."

2.) J. Ockeley : "Asse-ter-Heide, Van Kapel tot kerk", in Ascania,

7° jg. (1964), nr. 3, p. 4 :

"Onderpastoor Heymans zorgde ook voor een orgel in de kapel. Op zijn aandringen richtte de kerkfabriek van Asse aan Henricus De Volder, orgelbouwer, Terarkenstraat 5 te Brussel, een verzoek om een orgel te bouwen dat maximum 110 F mocht kosten.

Op 29 november 1850 was de orgelbouwer volledig klaar en pastoor H. Crassaerts, J. Bruyninckx, voorzitter van de kerkfabriek St-Martinus, J. Verbruggen, secretaris en Hendrik Vastersavendts, orgelist van de hoofdkerk, keurden eensgezind de bereikte uitslag goed. Het orgel was als volgt samengesteld :

1. Cornet, 5 tuyaux par touche

2. Montre dessus 2 pieds en étoffe

3. Prestant, quatre pieds en étoffe

4. Bourdon, huit pieds, la première octave en chêne, le reste en étoffe

5. Flute ouverte, quatre pieds, la première octave en chêne, le reste en étoffe
(uit de archieven van de dekenij) "

verder p. 8 :

" Op 29 augustus 1866 nam men het orgel uit elkaar, ... "

(wegens de bouw van een nieuwe, grotere kerk)

3) G. Potvlieghe : "Negentien orgelbouwers te Asse", in ASCANIA, Heemkundig Tijdschrift voor Asse, 8° jg. , p. 18 :

De auteur neemt de sub 2) geciteerde tekst over en besluit :

" In 1866 krijgt Asse-ter-Heide een nieuwe kerk en het is hier dat het thans nog ongewijzigde orgel zal geplaatst worden door P. Stevens-Vermeersch uit Duffel.

Voor zijn tijd -wij schatten het een 80 à 90 jaar oud- was het een voortreffelijk orgel."

4) J. Ockeley : " Het orgel van Terheide", in Ascania, 13° jg. (1970) nr. 2, p. 42-44 :

" In Ascania, jg. VIII, nr 3 , blz 18 , spreekt Ghislain Potvlieghe over de orgels die in de St. -Hubertus-kerk te Asse-Terheide in de 19de eeuw werden geplaatst. Enkele nota's uit het dekanaal archief te Asse en het parochiaal archief te Asse-Terheide geven ons bijkomende inlichtingen over deze kerkorgels.

In zijn begroting voor het jaar 1849 besliste de kerkfabriek van Asse-St. -Martinus, dat toen nog bevoegdheid had over de kapel te Asse-Terheide, dat men het orgel-positief van de kerk van Alsemberg voor de kapel zou aankopen. Op 29 november 1850 werd het door Hendrik Vastersavendts, orgelist van de dekanale kerk ingespeeld. Hendrik de Volder, orgelbouwer in de Terarkenstraat 5 te Brussel, had er 1100 fr voor ontvangen.

Het orgel was als volgt samengesteld :

1. Cornet, 5 tuaux par touche ;
2. Montre dessus 2 pieds en étoffe
3. Prestant, quatre pieds en étoffe
4. Bourdon, huit pieds, la première octave en chêne, le reste en étoffe ;
5. Flute, ouverte, quatre pieds, la première octave en chêne, le reste en étoffe.

Dit orgel moet omstreeks 1888 niet meer voldaan hebben ; men zocht het dan ook te vernieuwen of te vervangen. Op 23 november 1889 gaf August Verhulst, orgelmaker te Herent, een bestek op voor het vernieuwen van het kerkorgel. Hij zou het oude voor 500 fr hebben overgenomen en het nieuwe zou 5.650 fr kosten. Het werd echter niet aanvaard. Op 31 mei 1890 gaf Petrus Stevens-Vermeersch, orgelmaker te Duffel, prijs voor de vernieuwing. Zijn voorstel werd aanvaard en "gecommandeert op 9 juny 1890 om geplaatst te zyn in 't begin van juny 1891. Zie hier de overeenkomst :

Voorwaarde over het maken van twee nieuwe Orgels,
welke zullen geplaatst worden in de Parochiale kerk van Assche (Ter Heyde).
Voorgesteld door P. Stevens-Vermeersch, Orgelmaker, Duffel.

Groot Orgel.

Art. 1. : Er zal gemaakt worden een nieuw secreet in eiken hout inhoudende 56 soupapen beginnende met Do in den bas en eindigende met Sol in den superius, bekleed met balleder opgemaakt met vijzen koperen ressorts en pinnen waar de volgende registers zullen opgeplaatst worden :

nr. 1. Monter 8 voet bas en superius	56 pypen
2. Bourdon 16 voet bas en superius	56 "
3. Viola di Gemba : 8 voet bas en superius	56 pypen

x 4. Prestant 4 voet bas en superius	56 pypen
x 5. Flute ouverte 4 voet bas en superius	56 "
x 6. Doublette 8 voet bas en superius	56 "
x 7. Fourniture 3 pypen =	168 "
8. Trompette 8 voet bas en sup.	56 "

De spelen geteekend met een Kruis x zijn spelen voortkomende van het oude Orgel, en zullen allen op nieuw geintonnerd en geharmoniseerd worden.

Positief Orgel.

Art. 2. : Het secreet van het bestaande Orgel zal opnieuw opgemaakt om er de volgende registers op te plaatsen te weten :

nr. 1. Salicional 8 voet bas en superius	56 pypen
2. Voix celeste 8 voet bas en superius	44 pypen
x 3. Bourdon 8 voet en superius	56 pypen
4. Violine 4 voet bas en superius	56 pypen
x 5. Flageolette 2 voet bas en superius	56 pypen
6. plaats voor eenen Busson Hautbois	56 pypen

Art. 3. - Er zullen gemaakt worden twee nieuwe abreges een voor het Groot Orgel en een voor het Positief Orgel, de culos in ijzer met koperen pivoos waar dezelve in draaijen de winkelhaken in koper in een woordaltes zal gemaakt worden, volgens het noodig is voor eenen solieden en duurzaam mekaniëk.

Art. 4. - Er zullen gemaakt worden twee nieuwe claviërs, een voor het Groot Orgel en voor het Positief Orgel, elk inhoudende 56 toutsen beginnende met Do en eindigende met Sol in den superius, gemaakt in besten eiken hout waarvan de platte toutsen zullen beleid zijn met ivoor en de verhevenen met zwart ebben hout, de pinnen in koper en aangespannen met koperen vyskens, om geene rammeling te kunnen veroorzaken en om de Claviërs later beter te kunnen regelen.

Art. 5. - Er zal eene koppeling gemaakt worden om het Positief met het Groot Orgel samen te kunnen spelen en zal een pedaaltje de combinaison in werking gebracht worden.

Art. 6. - Er zal eenen Tremblant voor het Positief Orgel gemaakt worden alsook eenen Crescendo byden zullen ook met een pedaaltje in beweging gebracht worden.

Art. 7. - Een nieuw voet Pedaal van 27 toutsen in eiken hout beginnende met Do en eindigende met Re volgens het Duitsch système en het congres van Mechelen.

Art. 8. - Een nieuwen reservoir blaasbalk in allerbeste riga deenen hout met twee pompen in dubbel balleder beleid om alle noodige kracht van wind in de Orgels by te brengen dezen blaasbalk zal by middel eene mekanië met den voet of met de hand in beweging gebracht worden.

Art. 9. 14 nieuwe Registertrekkers met knoppen in palisander en porcelaine platen, waar de namen der registers opgegraveerd zijn.

Art. 10. Het pypenwerk dienende in bovengemelde Orgels zal gemaakt worden in beste mengelstof bestaande uit 70 kilos lood en 30 kilos tin, nogtans zullen er gemaakt worden 12 van den Monter 8 voet, 12 van de salicional en 24 van den Bourdon 16 voet in picht-pynhout.

Art. 11. Verders zal de samenstelling der bovengemelde Orgels in alles goed voorzien worden en wel bijzonderlijk goed ge-intonneerd en geharmoniseerd om daarin te brengen een rond en aangenaam geluit en eene vive aanspraak in fluit en tongwerken.

Art. 12. Den ondergeteekende neem aan de bovenstaande Orgels te maken en te plaatsen in twee deelen voor de som van Vijfduizend achthonderd franken = frs. 5.800.000.

Indien den Eerweerden Heer Pastoor en de Heeren Kerkmeesters van de Parochiale kerk van Assche (Ter Heyden) eene definitieve commande geven zal den ondergeteekende zich verpligten de bovenstaande orgels te maken en

te plaatsen, zoodra de gezegde orgels gemaakt en geplaatst zijn zal den Eerweerden Heer Pastoor en de Heeren Kerkmeesters eene commissie van vertrouwen benoemen om de Orgels te doen examineeren of zij wel beantwoorden aan de voorgeschrevene voorwaarden, als wanneer dit gedaan zijnde en de Orgels goed bevonden, zullen zij mij de bovenstaande som behandigen.

Boven allen voorstellen verzekert den ondergeteekende noch voor al wat er aan het Orgel uit hun eigen zoude kunnen aan miskomen eene waarborg van tien jaren.

(get.) P. Stevens-Vermeersch,
Orgelmaker.

Duffel, 31 mei 1890

Wij weten niet wie het orgel verder heeft onderhouden, waarschijnlijk wel de orgelmaker zelf. Dit in 1890 geplaatste orgel is nog steeds aanwezig in de St. -Hubertus-kerk te Asse-Terheide.

Ghislain Potvlieghe in zijn boven geciteerd artikel, zegt " voor zijn tijd was het een voortreffelijk orgel. "

datum prospektie : oktober 1974.

ASSE (Krokegem)

Onbevlekt Hart van Maria

=====

Auteur instrument : Alfons Joris / Hasselt

Bouwjaar : 1964

INSTRUMENT

Dispositie :

- onbeweegbare registerstop, onleesbaar opschrift
- tremolo
- sourdine (=bourdon 8)
- flûte (=fluit 4)
- fifre (=prestant 4)
- flute 8 (=montre 8)

manuaalomvang : C-f'' ' (f'' '=stom)

- al het pijpwerk is met aluminiumbronsverf beschilderd
- zinken front; sierpijpen, niet sprekend
- pijpwerk : grotendeels ouder materiaal, niet homogeen,
zelfs 18° eeuwse elementen verwerkt
- windlade : eind 19° eeuw; doorspraak
- klavier : ingebouwd in de zijkant

ORGELKAST

Samengesteld uit divers afbraakmateriaal (o.a. triplex beschotten);
zonder dak.

BIBLIOGRAFIE

G. Potvlieghe : "Negentien orgelbouwers te Asse", in Ascania".
Heemkundig Tijdschrift voor Asse, 8° jg., p.20 over Krokegem.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : slecht
- meubel : zeer slecht
- geen onderhoud

datum onderzoek : oktober 1974

A.S.S.E (Walfergem-Tenberg)

O.L. Vrouw van het H. Hart (Ascanuscollege)

=====

Auteur instrument : L. Daem - De Vis en Zoon / Appelterre

Bouwjaar : 1931

Nieuw pneumatisch orgel.

Slechts vermeldenswaard omwille van enig oud pijpwerk (anoniem)

dat zich bevindt in de Fourniture en Fluit 2 (beide later aangebracht),

en in de Nachthoorn 8' van het Rec.

datum prospectie : juni 1974

BEERSEL

St. -Lambertus

=====

Auteur en bouwjaar huidige toestand : onbekend

Onderhoud : geen meer, het orgel wordt niet meer bespeeld

INSTRUMENT

Dispositie :

reciet: bourdon 8, salicional 8, voix céleste 8, eolien 8

gr.orgel : bourdon 16, montre 8, bourdon 8,
 prestant 4, fluite 4, trompette 8

tremulant

réunion claviers

expression

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-c' (aangehangen)

Pijpwerk : gr.org. -fluit 4 : oud pijpwerk,
 in diskant: gedeelte met roeren,
 gedeelte open

- bourdon 8: Rochet-stijl

- er bevinden zich ook nog oude frontpijpen in het
orgel (Rochet?) :

grof gesoldeerd, grof geschaafde platen; in lood.

- bourdon 16 : nieuw (laagste oktaaf ontbreekt)

reciet bourdon 8: midden 19° eeuw, bas in grenen
(goed gemaakt)+ vanaf het klein
oktaaf enkele in eiken

al de rest is nieuwer pijpwerk (begin 20° eeuw)

Windlade : - nieuw
- eiken sleeplade
- geschroefde stokken
- er is doorspraak

Klaviatuur : - ingebouwd in de prospectzijde

Traktuur : - mechanisch

Windvoorziening : magazijnbalg in grenen

ORGELKAST

- waardeloze orgelkast; panelen in eternit
- geen front
- alles in zwelkast

LITERATUUR

- 1) E.G.J. Grégoir : "Historique ..." Anvers 1865
p. 200 : onder werkljst van Van Peteghem (Egide François)
(1764-1802)
"Beersel, 11 reg. , fl. 1000, placé par ordre de son père
Pierre Van Peteghem."

- 2) Archivalia, ter beschikking gesteld door Dhr. G. Potvlieghe :
Rijksarchief Brussel/ Kerkarchief nr 2392
Rek. 1778

" Voor eerst gekoght van Sieur Dochaert woonaghtigh tot duffel
een orgel beloopende volgens syne quittantie op ende ter somme
van hondert twintig guldens 120-0-0

Item verschoten aen J. Mertens voor mondkosten van de orgel-
stelders volgen quittantie aght guldens ses stuyvers en een oord 8-6-1

Item aen het restaureren van dezelve aen Sr gougneau bij affirmatie
ses guldens ses stuyvers. 6-6-0

Item aen het stellen van de orgel eene croone
aen Sr. Smedt. 1-3-0

- 3) C. Theys : "Geschiedenis van Beersel", (in handschrift).

" In 1780 werd het orgel hersteld door Sr. Gougneau die daarvoor
- g. 6st. trok (Kerkarch. 2392)

In 1822 werd voorgesteld een nieuw orgel "met alle syne toebe-
hoorten" te laten maken tegen de volgende voorwaarden.

Een klavier in het wit, de "diezen" in het zwart met 54 toetsen
van onder tot fa boven, twee blaasbalgen, elk omtrent 8 voet lang,
de breedte naar verhouding.

Registers :

Prestant 4 voet

doublet 2 voet

nasard 3 voet

mixture 3 pijpen per toets

trompet bas 8 voet

trompet sup. 4

tramlant

fluit travers.

Een nieuwe sterke orgelkas, van eiken hout fontuer" beste soort,
binnen één jaar, na de aanneming op te stellen, het vervoer van
Diest naar Beersel op kosten van de orgelmaker, voor 1100 g.
Deze was " den eerzaemen Joannes Vermeulen en zoon Lambertus,
orgelmakers woonagtig in de stadt Weert (Archief Pastorij)

In 1878 werd een orgel gekocht bij Dochaert te Duffel voor de som
van 120 g. Dit zal geen nieuw geweest zijn, want "Voor het stellen
van het orgel aan Sr. Smedt 3 g. 3 st. plus 8 g. 6 st. ... aan
J. Mertens verschoten voor de mondkosten van de "orgelstelders".

Archief Pastorij Beersel "

Aan de hand van de sub 2) geciteerde archiefteksten (al of niet
volledig) dient opgemerkt te worden dat de tekst van C. Theys qua
datering afwijkingen vertoont, waarvan herkomst noch juistheid
verder zijn gecontroleerd.

HUIDIGE TOESTAND

Het instrument is bespeelbaar, doch buiten gebruik geraakt.
Er is thans een electronium in dienst.

Datum prospectie : juli 1974

BEERT

O. L. Vrouw

=====

Auteur instrument : onbekend.

(vlg. E. G. J. Gregoir werd er in Beert een orgel gebouwd door Smits François Corneille, met 18 registers : zeer waarschijnlijk gaat het om een plaats gelegen in Nederland. Er zijn trouwens heel wat afwijkingen vastgesteld in verband met de gebruikelijke bouwtrant van Smits, zodat Smits' auteurschap voor dit orgel hoogst twijfelachtig voorkomt.

- Naar mededeling van Gh. Potvlieghe vermeerderde Hendrik De Volder in 1816 het orgel met 4 spelen, doch het is niet uitgesloten dat het groten-deels als een werk van H. De Volder moet worden aanzien.

- De balustrade, alsook het orgel zou uit een Brusselse abdij afkomstig zijn.

Bouwjaar : eerste helft van de 19 ° eeuw.

Auteur uitbreidingen en transformaties :

1. ' gerepareert door

P. Haelvoet den Meester

orgelmaker tot

Audenaerde 1877

' (inscriptie 2-maal vermeld
in de ventielkast)

2. Manufacture d'orgues & Harmoniums

Th. Boeckx

Chaussée de Wavre 427

Bruxelles

Onderhoud : geen meer

INSTRUMENT

Dispositie :

flûte 8 Pds.

Prestant 4 Pds.

Bourdon 8 p.

Céleste 8 p.

Trompette bas 8p.

Viola di gamba 8 p.

Tremblant

Montre sup.

Flûte 4

Mélophone 4 p.

Doublette 2 p.

Montre bas 8 p.

Trompette sup.
+(dicht gat)

Van de onderlijnde registers blijken de porceleinen plaatjes nog origineel te zijn.

Manuaalomvang : C-f " "

Pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk.

Fluit 8 pds. is samengesteld uit de vroegere cornet 5r. , waarvan nog slechts gedeeltelijk het pijpwerk van 8- en 4- voet is overgebleven ; de 3 hoogste koren zijn verdwenen.

Prestant 4 staat gedeeltelijk in het front ; front is in lood, met tinfoelie belegd en thans met aluminiumbronsverf beschilderd.

Fluit 4 : discant is conisch ; bas is gedekt zonder roeren.

Bourdon 8 : 22 pijpen in eiken ; genagelde voorslagen.

Mélophone 4 : bas gedekt : discant volledig conisch.

Voix celeste 8 : grotendeels bestaand uit oud pijpwerk dat uitgelengd werd : de pijpestok is gewijzigd.

Doublette 2 : Gr. Oct. gedekt : rest is conische open fluit.

Trompet 8 : tongen afgerond vooraan.
lepels

Tongwerk verdwenen.

Stemsleuven algemeen, ingescheurde stemranden, vervuild en slecht gestemd.

Originele kernprikken ; metaal van hoog loodgehalte : goed solderwerk.

Veel open, conische pijpen en gedekten zonder roeren.

Windlade :

originele lade

veel doorspraak vastgesteld ; gespijkerde stokken; eiken ventielen achteraan in een pin lopend.

De lederpulpeten zijn versleten.

Inscriptie : zie hierboven.

Klaviatuur : pedaal is nieuw ; oorspronkelijk zonder pedaal ;ten behoeve van het pedaal werd de kast onderaan getransformeerd. Het wellenbord is nieuw en met ijzeren wellen gemaakt.

Klavier aan de prospectzijde ingebouwd ; vermoedelijk nieuw

klavier : toetsen met celluloid belegd ; bakstukken met palissander belegd.

Traktuur : registertraktuur : de porceleinen registerplaatjes zijn gedeeltelijk gewijzigd. Eiken registerwalsen met smeedijzeren armen. Vierkante registerstokken.

Toetsentraktuur : wellenbord in wit hout met eiken wellen en dokken.

Abstracten in eiken.

Windvoorziening : Groenen magazijnbalg met 2 eiken pompen.

vermoedelijk originele compresseur onder de lade

Windkanalen nieuw.

Zeer lage winddruk : niet origineel.

ORGELKAST

Origineel vier-voetskast.

In het front aan beide zijden uitgebreid met een zijveld.

Zijwanden en rugwand beschadigd ; de rugwand is gedeeltelijk verzaagd
doch de oude deuren bleven bewaard.

Uitbreiding van het orgel aan de zijwanden en de achterwand : de orgelkast
werd dieper gemaakt ten behoeve van het plaatsen van het grote pijpwerk van de
Viola di gamba 8.

LITERATUUR

een vermelding in E. G. J. Gregoir 's : 'Historique'
p. 171 : Smits (François Corneille)

' Beert. 18 reg. '

zeer waarschijnlijk wordt er een gelijknamige plaats
bedoeld in Nederland.

HUIDIGE TOESTAND

meubel : in verval

instrument : in verval

Datum prospektie : juni 1974

BEIGEM

O. L. Vrouw

=====

Auteur instrument : (opschrift) "Jules Anneessens-Tanghe

Leverancier van Zijne Heiligheid

den Paus

Meenen "

Bouwjaar : ± 1930

Onderhoud : Fa. Aerts en Castrel / Duffel;

enkele jaren geleden door deze Firma gekuist.

INSTRUMENT

Dispositie :

Gr. Org. : bourdon 16, bourdon 8, montre 8, prestant 4

Recit : flûte harmonique 8, salicional 8

Ped. : sousbasse 16

gr. org. au pedalier, recit au pedalier, recit au gr. org.,

oct. aig. au gr. org., oct. aig. rec. au gr. org., oct. grave rec. au gr. org.

tremolo

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

ARCHIVALLA

- 1) Werklijsten van de orgelbouwers Stevens te Duffel (afschrift in bezit van Dhr. G. Potvlieghe, die het ons ter hand stelde)

"1914. Beygem O. L. Vrouw."

2) Uit de archieven aanwezig ter pastorie werden volgende gegevens geput :

- het bestek van het voormalig orgel dateert van 1909 en de plaatsing geschiedde in 1913
- overeenkomst met Joseph Stevens, Orgelmaker

Duffel, 1 juli 1912

1° Klavier Groot Orgel

2° klavier Reciet

1° Klavier

bourdon 16
montre 8
flûte harm 8
prestant 4
trompette 8

salicional 8
bourdon 8
voix céleste 8
flûte 4
flageolet 2

- gedeeltelijk met pijpwerk en orgelkas van het toenmalig bestaand orgel opgebouwd (de auteur van dit instrument is niet bekend)
 - kostprijs 620 frank
- een orgelkas met façadepijpen in zink, in schoon eikenhout volgens hierbijzijnde tekening
- De bestaande orgelkas wordt den eigendom van den orgelmaker
- Zonder de façadepijpen zou de orgelkas 450 franken kosten
- (Het instrument van Stevens ging integraal verloren tijdens de eerste wereldoorlog).

HUIDIGE TOESTAND

- instrument en meubel : normaal
-

datum prospectie : oktober 1974

B E K K E R Z E E L

Sint-Godardus

Auteur instrument : Pierre Charles Van Peteghem jun.

Bouwjaar : tussen 1823 en 1846

Auteur transformatie : onbekend.

Onderhoud : geen

INSTRUMENT

Dispositie :

Viola 4' Doublette 2' Montre 8' Trompette 8'

**B
Trompette 8' Flute 4' Bourdon 8' Prestant 4'**

Manuaalomvang : C - f''

geen pedaal

Pijpwerk : Front beschilderd met aluminiumbronsverf

Pijpwerk van hoog loodgehalte; metaal geschaafd

**steile kernfasen, originele kernprikken. Bij de grootste
bovenrand van de kern licht gewelfd.**

Diepe steminsnijdingen algemeen.

Alle frontpijpen hebben een spits bovenlabium.

Waarschijnlijk stond vroeger op de plaats van de huidige viola 4' een cornet, waarvan bank en pijpwerk verdwenen is. Het pijpwerk van de viola is nieuw.

Het rooster van een fourniture 2 r. is leeg : pijpwerk verdwenen.

De montre 8' is een Flute traversière 8' sup. (origineel), met rond opgesneden bovenlabium.

De trompet 8' heeft blikken onderstukken in de bekers : lepels en tongen zijn origineel.

De deksels van de houten bourdonpijpen zijn waarschijnlijk recenter van stoppen voorzien; de oude haken zijn verdwenen.

Windlade : Originele windlade ; doorspraak vastgesteld

gespijkerde stokken, rooster geschroefd (vooraan waarschijnlijk gedeeltelijk vernieuwd).

ventielen zijn ingelijmd.

veren en kam zijn vernieuwd (de kam is vermolmd).

ook de voorslagen zijn vernieuwd en aangeschroefd, terwijl de ventielkast hoger werd gemaakt.

De lade werd tenopzichte van het prospect achteruit geschoven, om mogelijk te maken dat de bourdonpijpen achter het prospect een plaats vonden. Oorspronkelijk waren de houten bourdonpijpen links en rechts van de lade opgesteld op ter zijde geplaatste pijpenbanken.

Klaviatuur : thans aangebouwd aan de prospectzijde van de orgelkast, voorheen echter aan de achterzijde van de orgelkast, daar het orgel in origine gebouwd werd als balustrade-orgel.

De klaviatuur is geheel nieuw.

Traktuur : toetstraktuur : nieuw

geen wellenbord meer, wel een walsraam in
grenen met grenen abstrakten.

registertraktuur : nieuw

Windvoorziening : - magazijnbalg in de voet der orgelkast aangebracht,
met handpompbediening.

- zeer luidruchtige electro-ventilator
- windkanalen voor een groot gedeelte origineel, doch
verzaagd en rood geschilderd.

ORGELKAST

4-voets balustrade-orgel, dat omwille van plaatsruimte voor de zangers
achteruit werd geschoven op het doksaal, en waarvan het klavier aan de
prospectzijde aangebracht werd.

De bestaande balustrade werd toen nieuw aangebracht.

Tengevolge van het plaatsen van een nieuw klavier aan de prospectzijde,
werd de voet der orgelkast gewijzigd.

De voet der orgelkast werd aan de achterszijde 22 c.m. dieper gemaakt,
om de magazijnbalg te kunnen bergen.

De bovenbouw der orgelkast werd 10 cm dieper gemaakt tengevolge van
het achteruitschuiven der windlade.

De rugwand werd zodoende grondig gewijzigd; nagenoeg alleen de deuren
van de bovenbouw bleven bewaard.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : in verval

LITERATUUR

E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues",

Anvers 1865 :

p. 201 op de werklijst van Pierre Charles Van

Peteghem jun. : tussen 1823 en 1846 : "Beckerzeele,

11 reg., fl. 960".

Datum prospectie : Mei 1974

B E L L I N G E N

O.L.Vrouw

=====

Auteur instrument : onbekend

Bouwjaar : instrument : eerste helft van de 19° eeuw

orgelkast : begin 17° eeuw of eind 16° eeuw.

Transformaties : Joris/Hasselt

Onderhoud : geen meer

INSTRUMENT

Dispositie :

Cornet	Montre
Prestant	Bourdon
Flûte harmonique	Flûte
Fourniture	Doublette
Trompette	Trompette

Manuaalomvang : C - f''

Geen pedaal

Pijpwerk : Front met aluminiumverf beschilderd, boven de oude tinfoolie.

Stemsleuven algemeen. Naast enkele recente romantische stemmen is het pijpwerk oud en daterend uit de eerste helft van de 19° eeuw.

Windlade : oud (eerste helft van de 19° eeuw)

doorspraak vastgesteld

geen inscripties

Klaviatuur : oud, doch het beleg der toetsen werd vernieuwd.

Traktuur : toets en registertraktuur zijn origineel.

Windvoorziening : magazijnbalg achter de orgelkast aangebracht (vernieuwd)

ORGELKAST

Originele 4-voetskast uit het begin van de 17^e eeuw of einde 16^e eeuw;
rugwand verzaagd en beschadigd.

Een groot gedeelte van het snij- en lijstwerk is in lindehout ver-
vaardigd, en is in vergaande staat van vermolming.

Meerdere malen met bruine verf overschilderd.

De doksaalbalustrade met bijhorend positieffront dateren uit dezelfde
periode, doch verschillen in stijl met de orgelkast. Het positieffront
is thans volledig loos.

BIBLIOGRAFIE

Inventaire des objets d'Art. Arr. Bruxelles. 1904 :

"jubé et orgue en bois de chêne. XVIIe siècle. Louis XII."

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval

- meubel (met doksaalbalustrade en positieffront) : in zwaar verval.

datum prospectie : augustus 1974.

BERG

St-Servatius

=====

Auteur instrument : onbekend

Bouwjaar : niet bekend; pijpwerk = 18° eeuw

rest + kast = 19° + 20° eeuw

Auteurs transformaties : - niet bekend

- waarschijnlijk wegens oorlogsschade

Onderhoud : Fa. D'Hondt en Pels / Herselt

INSTRUMENT

Dispositie :

tremolo (vasthaakbaar)

flûte harmon. 4

trompette 8

cornet

doublette 2

prestant 4

bourdon 8

(verdere opschriften : onleesbaar; zijn resp. :

voix celeste (ab C°)

salicional

(vastgezet reg.)

montre 8)

manuaalomvang : C - g''

pedaalomvang : C - d' (aangehangen)

Pijpwerk :

montre 8 : kleinste pijpen = begin 18° eeuw; middentessituur =
19° eeuw; de rest is nieuwer pijpwerk

strijkers : begin 20° eeuw

bourdon 8 : 18° eeuw; de \pm 5 hoogste bijgeplaatst, nieuwer;
gesoldeerd met krijtlijm; hier en daar aan opsnede ge-
wijzigd; bas : oude eiken pijpen;

prestant 4 : 18° eeuws; een gedeelte = oude frontpijpen, soms nog met overlengte; met krijtlijm gesoldeerd;

diskant : niet volledig homogeen, wel oud pijpwerk. (19° e)

doublette : begin 18° eeuwse elem.; diskant = voll. homogeen; met krijtlijm gesoldeerd; meestal zijn aan de oude frontpijpen nieuwe voetstukken gezet

cornet : 3 rangen; 28 cancellen; niet volledig homogeen; met bolus gesoldeerd, wijde fluitmensuur, factuur in de trant van Rochet.

trompet : oud; blikken onderstukken; met aluminiumbronsverf beschilderd

fluit 4 : grotendeels bestaand uit vroeg-18° eeuws pijpwerk; voll. gedekt, zonder roeren; bovenaan enkele conische (niet passend)

Windlade :

- 19° eeuws; geschroefde stokken
- geen doorspraak, maar veel windverlies

Klaviatuur :

- ingebouwd aan de zijkant

Traktuur :

- mechanisch, 20° eeuws
- liggend wellenbord

Windvoorziening :

- grote magazijnbalg
-

ORGELKAST

Grenen kast, simpele vormgeving; loos front in hout; eind 19^e e.

ARCHIVALIA

Het enige boek dat zich nog ter pastorie bevindt, nl. "Beraadslagingen van de kerkfabriek van Berg, begonnen in 1891" bevat nagenoeg geen gegevens over het orgel. We vonden alleen : "Zitting van zondag 12 januari (1936).

... Daarna geeft de E.H. Pastoor een overzicht van de werken die nog moeten gedaan worden : ...

en als dat alles gedaan is, dient ook gezorgd voor het in orde brengen van het orgel waarvan de pijpen van sommige spelen in slechten staat zijn."

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval
 - meubel : begin van verval
 - onderhoud : praktisch geen meer
-

datum prospectie : november 1974.

BEVER

Sint-Martinus

=====

Auteur instrument : Opschrift op de speeltafel :

" F'abrique

d'orgues Pianos & Harmoniums

usine à vapeur

Ch^s Anneessens - Meunier

GRAMMONT

Bouwjaar : omstreeks 1880

Onderhoud : geen

INSTRUMENT.

Dispositie :

Zwelwerk:	Salicional	Bourdon	Flûte octaviante	Voix Celeste	Basson- hautbois
	8	8	4	8	8
	Trompet				
	8				
Pedaal :	Flûte basse	Violoncello	Subbass	Tubasson	
	8	8	16	8	
Gr. Orgel:	Bourdon	Bourdon	Montre	Violon	Flute harmon.
	16	8	8	8	8
					Principal
					4
	Doublette	Plein-jeu	Tubasson		
	2	3-4	8		

Voettreden : Grand orgue à la pedale	Reciet à la pedale	Reunion des claviers	Zweltrede
Anches grand orgues	Trémolo		

Manuaalomvang : C - g " '

Pedaalomvang : C - d '

Pijpwerk : Frontpijpen : - legering met tamelijk hoog tingehalte
- aan voeten neiging tot inzakken

Binnenpijpwerk : kernsteken in prestanten en strijkers,

Stemsleuven : algemeen

Houten pijpwerk in grenenhout, met bolus beschilderd

Windlade : - één grote lade voor groot orgel en zwelwerk
- grootste pedaalpijpen afgeleid op afzonderlijke pneumatische lade.
- de sleepladen zijn als transmissieladen gebouwd, met
dubbelstokken ; stokken geschroefd .

Klaviatuur :-ingebouwd in de prospektzijde
-toetsen belegd met kunststof.

Traktuur : toetstraktuur : - ijzeren wellen op eiken wellenborden
- grenen abstrakten
- mechanisch voor de manualen, pneumatisch
voor het pedaal : volledig ontregeld.
- alle membranen zijn versleten.
registertraktuur : mechanisch ; origineel.

Windvoorziening : - magazijnbalg met handpompbediening ; zeer veel
windverlies.
- windkanalen in grenen
- loden conducten

ORGELKAST

Archatserende kast waarvan het prospect vóór de torenboog is opgesteld.

In de balustrade staat een loos frontje met houten frontpijpen .

HUIDIGE TOESTAND .

- instrument buiten gebruik en in verval.
- meubel in verval
- geen onderhoud meer

Datum prospectie : mei 1974.

BOGAARDEN

Sint - Theodardus

=====

Auteur instrument : onbekend (zelfde auteur als te Oetingen, cfr. constructieëigenschappen van het binnenwerk)

Bouwjaar : 1841

Auteur transformatie : onbekend

Onderhoud : Th. Boeckx / Brussel

Pels / Herselt

geen meer op dit ogenblik.

INSTRUMENT

Dispositie :

Trompette B

bas 8 voet

Trompette

sup. 8 v.

Violon

8 v.

+ (voorheen Fourniture)

Doublette

2 v.

Flûte

4 v.

Bourdon

sup. 8 v.

Bourdon

bas 8 v.

Monter

+ (vermoedelijk voorheen Cornet)

Prestant

4 v.

+ (was ventiel ?)

Monter

sup. 8 v.

+ } waaronder vroeger tremblant
+ }

Manuaalomvang : C-g ""

Geen Pedaal.

Pijpwerk :

- Frontpijpen : sprekende pijpen in zink en de niet sprekende in hout ; sporen van tinfoelie ; met aluminiumverf beschilderd.
- binnenpijpwerk :
 - cornetpijpwerk met bank is verdwenen.
 - bas van Mønter 8 is recenter; in zink; grootste pijpen steken door het dak van de orgelkast.
 - Bourdon 8; 2 octaven in eiken disc. met roeren : corpora hoger tingehalte dan de voeten; ook roeren en hoeden van hoog tingehalte.
 - flûte 4 : lange dunne roeren; legering idem als bourdon.
 - violon 8 : alleen disc.
 - furniture 5 r. (cfr. roosterboringen) : alle pijpwerk is verdwenen.
 - trompet 8 bas en disc. : originele zinken onderstukken in de bekens. koperen stemkrukken.
 - tweede tongwerk is nooit geplaatst, doch er is wel plaats gereserveerd.
- pijpwerk beschadigd door diepe stemsleuven.
- geintoneerd met lichte kernprikken, steile kernen en nauwe voetopeningen.
- vervuild en slecht gestemd.

Windlade :

- originele lade :
- stokken vastgehouden met haakvormige schroeven.
- ventielen achteraan in pin; vooraan aan beide zijden geleid.
- grenen ventielen; pulpeten versleten; tamelijk hoge kleppenkast.
- doorspraak vastgesteld en beledering doorprikt; geen inscripties.

Klaviatuur :

- aan de prospectzijde aangebracht.
- recenter klavier; oorspronkelijk met uitzagingen aan de zijkanten der kast aangebracht.
- belegd met ivoirine.

Traktuur :

- toetstraktuur : origineel; eiken wellenbord en wellen met ijzeren armpjes
- registertraktuur : grotendeels origineel
 - walsen in eiken en plat van vorm; 2 ijzeren walsen bij gebrek aan plaats.
 - registerknoppen origineel; registerplaatjes gedeeltelijk vernieuwd.

Windvoorziening :

- magazijnbalg met handpompebediening en van een zelfgemaakte elektrische pompebediening voorzien.
 - veel windverlies.
 - Onder de lade is een originele schokbreker aangebracht.
 - Windkanalen gedeeltelijk oud; nieuwere delen in wit hout aangesloten aan de zijkant van de ventielkast.
 - Loden conducten.
-

ORGELKAST

Originele voervoetskast in nagenoeg ongewijzigde toestand bewaard gebleven. Plaats op het doksaal is ongewijzigd.

In de achte.wand is slechts een toegangsdeur gewijzigd.

LITERATUUR

Leopold Everaert en Jan Bouchery : "Geschiedenis van Klein Waalsch Brabant", Antwerpen 1878, p.155 :

' Het orgel werd voor de eerste maal bespeeld den derden zondag van oktober 1841 '.

HUIDIGE TOESTAND

- meubel : begin van verval.
 - instrument : in verval.
-

datum prospectie : mei 1974.

BORCHTLOMBEEK

ST-Amandus

.....
Auteur instrument : Pierre Charles Van Peteghem

Bouwjaar : 1824

Transformaties : - Jos Stevens / Duffel, 1900

Onderhoud : Aerts & Castrel / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

Gr. Org.

Reciet

bourdon 16
flûte harmon. 8
gamba 8
prestant 4
doublette 2
trompette 8

voix céleste 8
salicional 8
bourdon 8
flûte 4

tremulant
koppels
zwelpedaal

manuaalomvang : C-g " '
pedaalomvang : C-f '

Pijpwerk :

- nog originele kernprikken
- beschilderd
- prestant)- in origine gedeeltelijk in het front (in front thans vervangen
doublette door valse houten pijpen)
 - in het oude orgel waren deze pijpen verguld
- fluit 4 : vermoedelijk 17° eeuws, C-cis' : gedekt, zeer wijd; vanaf d' : roerfluit
dichtgesoldeerd, roeren ingekort
- bourdon 8 : vermoedelijk 17° eeuws, 12 eiken pijpen, rest metaal en zeer wijd.
- het overige pijpwerk is nieuw, spotted metaal, gekraakte trompetbekers

Windladen :

- 2 chromatische laden, (Jos Stevens), beide in zwelkast : nieuw

Klaviatuur :

- een door Stevens in de zijkant aangebouwde speelbak
-

Traktuur : etc. : Stevens.

Windvoorziening :

magazijnbalg : - bak in pich-pine

- bovenblad in eik -(gebarsten)-

nieuw windkanalen.

ORGELKAST

In origine als balustrade-orgel gebouwd ; 4-voetsfront.

De kast werd volledig uitgediept ; zij- en rugwand zijn nieuw.

ARCHIVALIA

"Boek der beraedslagingen van den Kerkraed van Borgtlombeek

sedert 21 april 1850 "

blz. 55 : zitting van 7 januari 1900.

" Aan de dagorde bevinden zich de volgende punten :

- a) Teekenen der mandaten voor de uitgaven gedurende het verlopen jaar gedaan.
- b) Voorstel van herstellingen en grote veranderingen aan het orgel der kerk te doen.

Nadat de mandaten van ' t jaar 1899 geteekend zijn, gaat men over tot het tweede punt aan de dagorde.

De Raad, Overwegende dat het orgel der kerk bijna gansch versleten is, en dat het noodig is er groote herstellingen aan toe te brengen ; Gezien het bestek

opgemaakt door den Heer Stevens, orgelmaker te Duffel, waardoor die heer zich verbindt de noodige werken zonder eenige verandering aan de orgelkas- uit te voeren voor eene somme van 4000 frank.

Gezien dat H. Stevens toegestemd heeft dat die som op vier jaar zal mogen betaald worden, en dat de kerk over de noodige middelen kan beschikken om daaraan te voldoen, namelijk :

1° Het overschot der begrooting van 1900, zijnde 448,66 fr.

2° Een kapitaal van 982,-fr. voortkomende van afgelegde renten, zonder last van goddelijke diensten, welke afleg aan de goedkeuring der Bestendige Deputatie is onderworpen.

3° De opbrengst eener verkoping van boomen geschat op 300 fr., waarvoor de aanvraag gedaan is.

4° Eene som van 1200 fr. voorts te komen van inschrijvingen en vrijwillige giften, welke som M. de Pastoor waarborgt ;

De overblijvende som zal binnen den bepaalden tijd kunnen betaald worden bij middel der overschotten en besparingen op de gewone inkomsten der kerk.

Besluit :

1° Het hier bijgevoegd bestek goed te keuren en den heer Stevens met de uitvoering der werken te gelasten volgens opgegeven voorwaarden ;

2° De machtiging te vragen om bovenaangeduide gelden tot betaling dier werken te mogen gebruiken.

Tegenwoordig besluit zal, in vierdubbel afschrift, aan de bevoegde Hoogere Overheid overgemaakt worden, teneinde goedkeuring te erlangen.

Gedaan te Borgt-Lombeek den 7de Januari 1900.

De Geheimschrijver

H. Raspé

De Leden

H. J. Lammens

Pastor

Ph. Stockmans

P. Van Ertveldt

L. Rero

De Voorzitter

H. Van den Bergen

" Boek der beraedslagingen van den bureau der Kerkmeesters van Borgtlombeek
sedert 21 april 1850 "

fol. 35 verso : " ... Het bureel gaat vervolgens over tot het onderzoek van een
besluit op heden door den Kerkeraad genomen, betrekkelijke herstellingen en
veranderingen aan het kerkorgel toe te brengen en geeft er zijne goedkeuring aan /
zie aangaande dit besluit het verslag in het boek der beraedslagingen van den
kerkeraad. "

(volgt zelfde datum en handtekeningen als supra)

" Lijst der vrijwillige giften gedaan ter bekostiging van aanzienlijke veranderingen
aan het orgel. "

(er werd 893,54 fr. bij elkaar gehaald)

slot : " Deze orgel is ingehuldigd op Maandag 29 Januarius 1901 "

H. J. Lammens Pastoor

LITERATUUR

- E. G. J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 202 :
werkljst van Pierre-Charles Van Peteghem : ... Borg Lombeke, 1824, 11 reg., fr. 900 ;
- "Werklijst der orgelmakers Stevens te Duffel " (in het bezit van Gh. Potvlieghe)
Lijst der nieuwe orgels en grote herstellingen door het huis Stevens-Vermeersch
te Duffel tot 1902 :
Borgt-Lombeek, 12 reg.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument in verval
- meubel zwaar beschadigd
- onderhoud : onregelmatig

Datum prospectie : mei 1974.

BRUSSEGEM (centrum)

St. -Stefaan

=====

Auteur instrument : A. Coppin / Nijvel

Bouwjaar : 1837

INSTRUMENT

Dispositie :

X (gestopt gat)	0 salictonaal
X (gestopt gat)	0 fournituur
0 prestant 4	0) montre 8 sup
0 bourdon 8	0 doublette 2
0 fluit 4	
X (gestopt gat)	

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-c* (pedaal is later bijgevoegd)

Pijpwerk :

- front : - spitslabia

- vroeger met tinfoelie bekleed

- nu met aluminiumbronsverf beschilderd

- binnenwerk :

vermoedelijk verdwenen registers : cornet (4r ?)

nasard (i. p. v. montre 8)

flageolet 2

trompet bas en diskant

tremulant

montre 8 sup : ab c ' ; waarschijnlijk van latere datum

fourniture : hoogste koor verdwenen

Windlade :

- er is doorspraak
- gespijkerde stokken
- kleppen achteraan gelijmd
- inscriptie : " Fait par A. Coppin 1837 "

Klaviatuur :

- ingebouwd aan de zijkant
- nog originele toetsen, doch nu met kunststof (celluloid) belegd
- notelaar-fineer op de bakstukken

Traktuur :

- liggend wellenraam onder de windlade
- grenen abstrakten (mogelijks origineel)

Windvoorziening :

Er waren oorspronkelijk 3 schepbalgen, één ervan heeft plaats moeten ruimen voor een elektrische ventilator. Van de twee resterende schepbalgen (die nog met handbediening kunnen functioneren) is één aangekoppeld aan de motor. De windkanalen zijn verlegd wegens het verplaatsen van het orgel.

ORGELKAST

Het orgel, qua constructie een balustrade - orgel, is nu op de zijkant van de doksaal geplaatst. Dit kan gebeurd zijn ter gelegenheid van de bouw van een nieuw portaal + doksaal.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Gh. Potvlieghe : " De orgelmakers Coppin en A. Rochet "
in "Eigen Schoon en De Brabander ", 1962, nrs. 8-9-10, p. 296-322.
- 2) Fl. Peeters en Dr. M. A. Vente : " De orgelkunst in de Nederlanden ",
Mercatorfonds Antwerpen 1971 ; in een bijdrage van Gh. Potvlieghe, p. 278.

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument : in verval
- meubel : normaal
- onderhoud : geen meer

Datum prospectie : september 1974.

BRUSSEGEM (Oppem)

Sint - Stefanus

=====

Auteur instrument : Antoine Coppin (Nijvel)

Bouwjaar : 1831

Onderhoud : geen

INSTRUMENT

Dispositie :

Fourniture (3r), Flageolet 2, Quinze 22/3, Octave 2, Flûte 4,
Bourdon 8, Prestant 4, Cornet (4r).

Drie registertrekkers geblokkeerd (waarvan 2 voor de trompet B + D,
die enkele jaren geleden werd verwijderd door een stemmer) en een
voor de tremblant.

Manuaalomvang : C-f '''

Pijpwerk : Front met aluminiumverf beschilderd.

Op enkele opengescheurde stemranden na goed geconserveerd
binnenpijpwerk.

Windlade : originele lade met gespijkerde stokken en gelijkde ventielen.
doorspraak vastgesteld.

Inscriptie : " Fait par Antoine Coppin, Facteur Nivelles, 1831 "

Klaviatuur : origineel

Traktuur : toetstraktuur : stekers op liggend wellenraam
origineel.

registratuur : op de vastgezette registertrekkers na
ongewijzigd

Windvoorziening : oorspronkelijk met drie vouwbalgen, waarvan één is verdwenen
(in de plaats kwam een electro-ventil'ator.)
de windvoorziening is momenteel niet in orde.

ORGELKAST

Originele vier-voetskast in de doksaalbalustrade ingebouwd.

Geen wijzigingen.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Gh. Potvlieghe : " De orgelmakers Coppin en A. Rochet ".
in " Eigen Schoon en De Brabander", 1962 , nrs. 8-9-10, p. 296-322
 - 2) Fl. Peeters en Dr. M. A. Vente : " De Orgelkunst in de Nederlanden ":
Mercatorfonds Antwerpen 1971 : in een bijdrage van Gh. Potvlieghe :
p. 278
-

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument : in verval
 - meubel : goed
 - onderhoud : geen meer
-

Datum prospectie : augustus 1974

BRUSSEGEM (Ossel)

St-Jan-Baptist

=====

Auteur instrument : A. Coppin / Nijvel

Bouwjaar : 1817

INSTRUMENT

Dispositie :

0 (Lege opening)
0 trompet 8 bas
0 trompet 8 sup
0 monter 8 sup
0 salicional 8
0 kwint 2 2/3 sup
0 doublette 2
0 fluit 4
0 bourdon 8
0 prestant 4
0 cornet
0 tremolo

manuaalomvang : C-f ""

zonder pedaal .

Pijpwerk :

- niet-orig. stemsleuven en gescheurde randen
- front : -spitslabia
 - vroeger met tinfoelie bekleed
 - nu met aluminiumbronsverf beschilderd
- binnenpijpwerk :

cornet : 4 rangen (geen 8'koor), op bankje, hoogste koor (ters)

is aan de mond dicht geknepen

4'koor met tamelijk wijde roeren, 6 hoogste conisch,

ters en 2' in wijde fluitmensuur

prestant 4 : 30 pijpen op de lade, de rest in het front

bourdon : volledig gedekt, 18 grootste in hout (terzijde gepl.)

fluit 4 : 6 in eik + 12 gedekt + 24 met roeren (tamelijk wijd)

+ 12 hoogste conisch

doublette : 48 op de lade, de rest in het front

nasard : diskant, 12 met roeren + 16 conisch

salicional : nieuw, vroeger wellicht een 2'

fourniture 3r : pijpw. verdwenen, orig. roosterboringen nog aanw.

nu bezet door montre 8 disk.

trompet : bas + diskant, enge mensuur, vooral in de diskant ; nog ged. oude
tongen, bij de grootste blikken onderstukken, 12 baspijpen met houten
koppen.

- originele kernprikjes in front- en binnenpijpwerk.

Windlade :

- geen doorspraak
- gespijkerde stokken
- kleppen achteraan gelijmd
- de pulpeten zijn versleten
- veel hulpveren aangebracht
- inscriptie in de kleppenkast :

" Fait par Antoine Coppin
facteur d'orgues à Nivelles
1817 "

Klaviatuur :

- ingebouwd in de zijkant
- het raam is wellicht nog origineel, de toetsen zijn vernieuwd

Traktuur :

+ Toetstraktuur

- liggend wellenraam onder de windlade, eiken wellen, eiken abstrakten ;alles orig.
- + stekersmechaniek

+Registratuur : origineel.

Windvoorziening .

- originele schepbalgen zijn verdwenen, nu magazijnbalg
- windkanalen verlengd
- tremulant verdwenen.

ORGELKAST

Het instrument was oorspronkelijk gebouwd als een balustrade-orgel. Het is nu achteruitgeschoven en op een platform van + 40 cm hoogte geplaatst.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Gh. Potvlieghe : d" De orgelmakers Coppin en A. Rochet "
in " Eigen Schoon en De Brabander ", 1962, nrs. 8-9-10, p. 296-322.
- 2) Fl. Peeters en Dr. M. A. Vente : " De Orgelkunst in de Nederlanden " :
Mercatorfonds Antwerpen 1971 ; in een bijdrage van Gh. Potvlieghe : p. 278

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval
- meubel : begin van verval
- onderhoud : geen meer

Datum prospectie : september 1974

BUIZINGEN

St-Vincentiuskerk

=====

Auteur en bouwjaar onbekend : eind 18^e eeuw; sterk aanleunend bij de
Van Peteghem-school

De kerk dateert van het begin van deze eeuw, doch het orgel is
afkomstig uit de vroegere kerk

Onderhoud : Fa. Stevens / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

cornet 5r
bourdon 8
fluit 4
ters 1 3/5
trompet 8 bas

prestant 4
oktaaf 2
kwint 2 2/3
mixture 3r
trompet 8 sup

tremolo
(registerknop kan
vastgehaakt worden)

ventiel

manuaalomvang : Bes-C-es ''' (duidelijk naar rechts verschoven
nieuw klavier; de Bes is een bijgeplaatste toets; de
hoogste e'' ' en f'' ' zijn vastgezet)

Pijpwerk :

- front beschilderd met aluminiumbronsverf
- sporadisch licht gekneusde stemranden
- licht gegolfde kernen en kleine kernprikken
- cornet : compleet
 - 29 cancellen: op een verhoogde pijpenbank
 - 8' koor gedekt, met roeren; de rest is open
 - 4' koor is tamelijk eng gemensureerd

- prestant 4 : 28 op de lade, de rest in het front
- bourdon 8 : volledig gedekt, de 14 grootste in eik
voorslagen gespijkerd, zeer lage voorslagen
- fluit 4 : de 8 laagste gedekt, de rest met roeren
- nazard : met roeren, de 19 hoogste open en met wijde
mensuur
- terts : 12 met roeren, de rest open en met wijde
mensuur
- fournitue:3r : volledig
- trompet : blikken onderstukken, bovenstukken in lood
fijn geschaafd metaal
enge mensuur

Windlade :

- volledig origineel
- geen doorspraak, maar wel windverlies (onderaan de
cancellen zijn blokjes gelijmd met een gaatje in.
- gespijkerde pijpenstokken
- kleppen achteraan gelijmd
- begin van slijtage aan de pulpeten (wellicht reeds
vernieuwd)
- geen inscripties: kleppenkast beplakt met krantenpapier
- ventiel: alle onderdelen zijn nog aanwezig, thans nog
aangesloten aan de ventielkast, echter buiten gebruik

Klaviatuur :

- ingebouwd in de achterwand
- klaviatuur bij de uitbreiding van de voet achteruit
gebracht.
- het klavier is nieuw, het raam is misschien nieuw
- de lessenaar is gewijzigd
- de registerplaatjes zijn niet meer de originele

- Traktuur :·
- traktuur en registratuur zijn volledig origineel, alleen de registerstokken zijn uitgelengd (wegens achterwaartse uitbreiding)
 - wellenbord, wellen en abstrachten zijn in eik

Windvoorziening :

- magazijnbalg, met handpompbediening, in grenen ook met voetpomp door de organist bedienbaar
- het windkanaal is origineel, doch de loop werd gewijzigd
- de oude tremulant is nog aanwezig.

ORGELKAST

- originele kast, in wit hout
- voet achteraan verdiept en verbreed, met gebruikmaking van oude rug en zijdeuren, wegens plaatsing van magazijnbalg.

LITERATUUR

"Geschiedenis van Buysinghen-Eysinghen"

naar de oorspronkelijke bronnen

door

M.J. Van Den Weghe

(met plaat en kaart)

St-Amandsberg- Gent

Drukk. Ch. Snoeck-Cools

1929

p. 151

"Buysinghen had reeds in de 18^e eeuw een kerkorgel.

De bekende orgelisten waren :

G. De Fryn, 1781-1790. Wedde 35 gulden.

Albert Stradiot, in 1817-1818

Hier nog eenige kosters : Engel Grincourt in 1750

Zijn dochter Joanna-Waldetrudis Grincourt trouwde, den 8 sept. 1785 met Guillaume-Josef Beelen, die wagenmaker was.

De zoon J.B. Beelen was orgelist te Buysinghen in 1828-29.

Dezes broer Antoon, in 1795 geboren te Buysinghen, was koster en wagenmaker van 1828 tot 1858. De Beelen's waren afkomstig van Nederland. Hendrik Beelen, vader van Guill.-Jozef, was geboortig van Nederweert: hij was getrouwd met Theresia Crockaert van Heikruis. De vrouw van den ouden Engel Grincourt heette Jacoba de Rouw.

p. 101:

"In 1549 blijkens de kerkrekening van dien tijd, werd een "oxael" in de kerk van Buysinghen gemaakt en, naar Van der Elst beweert, werd dit "oxael" opgericht in den hooger vermelden muur (...den muur is van 'tcasteel." (1)

(1) = De kerk was dus aan 't kasteel vast, zoals wij hooger vermoedden) Tusschen haakjes gezegd, werd het doksaal (in 't fr. jubé van het latijn doxale, en dat door eenige schrijvers, door misverstand, tot hoogzaal herworden is), overal verplichtend, ten gevolge van het Concilie van Trente en ook door de "orders der bisschoppen en particuliere synode", waarbij men "in alle parochiën de sondaegsche misse en het lof solemneel soude singen, als daerenboven nog de vesperen op die hooger feestdaegen". Vroeger was zulks niet in gebruik, " en vooral niet in onse parochie"., voegt hij er bij, "mits daer geen en was".

Ondertussen werd de doksaal te Buysinghen, tusschen 1644 en 1648 afgebroken, tijdens Mevrouw Tour en Taxis, die niet dikwijls te Buysinghen verbleef en veel meer in Halle was, in de Kroon, haren eigendom."

HUDIGE TOESTAND

Het instrument is in vrij goede staat. Het meubel verkeert in tamelijk goede toestand doch werd verminkt aan rug- en zijwand. (beschadigd door de uitbreiding van de kast.)

datum prospectie : juli 1974

DIEGEM

Sint-Katharina

Auteur instrument : Adrien Rochet (Nijvel)

Auteur orgelkast : Floris Bonet (Charleroi)

Bouwjaar : 1792

Auteur transformatie : Aug. Verhulst (Herent), 1902

Onderhoud : geen meer.

INSTRUMENT

Dispositie

Zwelwerk :	Larigot 1 ¹ / ₃	salicional 8	Bourdon 8	Cor de nuit 1
	Flûte d'orchestre	Flûte echo 4	Voix céleste 8	Basson hautbois 8
Gr. Or. :	Flûte octaviante 4	Quinte 2 ² / ₃	Prestant 4	Montre 8
	Flageolet 2	Bombarde 16	Trompet 8	Clairon 4
	Bourdon 16	Flûte harmonique 8	Bourdon 8	Doublette 2
Pedaal :	Bombarde 16	Flûte 8	Sousbasse 16	Contrebasse 16
				Euphône 16 niet meer functionerend

Voettreden: tremolo (bovenklavier)

accoupl. der claviers

anches pédale

anche G. O. Fermes

Anches G. O. Ouverts

Pédale gr^d orque

Pédale positif

Expression.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - d'

Pijpwerk.

- Frontpijpen : tinnen front (of legering met hoog tingealte)

loden ruggen : naden niet steeds recht op elkaar.

middenvelden van de hoofdwerkkast hebben valse frontpijpen met kernen, doch zijn nooit sprekend geweest.

Er zijn nog sporen van vergane tinfole (aangebracht door Verhulst).

De frontpijpen hadden uitgezaagde vlammen tussen de voeten, waarvan het grootste gedeelte op een hoop achter de orgelkast gegooid ligt.

- Binnenpijpwerk :

Gr. Or : Montre 8 : oud

Bourdon 16 : oud, behalve de 2 onderste octaven

Prestant 4 : oud

Flûte harm. 8 : nieuw

Flageolet 2 : nieuw

Bourdon 8 : oud

Flute octaviante 4 : nieuw

Doublette 2 : oud

Fourniture 3r : ongeveer voor de helft uit oud
pijpwerk bestaand.

Bombarde 16 : oud, behalve bas , bepaalde gedeelten
vernieuwd.

Trompet 8 : oud

Clairon 4 : oud

Quinte $2 \frac{2}{3}$: nieuw

Zwelwerk : Flûte d'orchestre 8 : nieuw

Cor de nuit : nieuw

Flûte d'echo 4 : oud, dichtgesoldeerd met roeren.

Voix Céleste 8' : nieuw

Salicional 8' : nieuw

Bourdon 8 : oud ; in bas nog enkele oude eiken pijpen.

Basson-hautbois 8 : nieuw

Larigot $1 \frac{1}{3}$ ' : nieuw

Pedaal : nieuw, gedeeltelijk afgeleid van het Gr. Orgel

Het houten pijpwerk is in grenen en met bolus beschilderd.

In het metalen pijpwerk : stemsleuven algemeen, slecht gestemd
en vervuild.

Het oude pijpwerk is soms slordig gesoldeerd : veel voor-
komend bij Rochet.

Windladen :

Volgens het kontrakt van Verhulst : volledig nieuw.

Het is evenwel niet uitgesloten dat de gedeelde hoofdwerkklade nog oude
gedeelten bevat van de Rochet-lade o. a. van het raam.

Op beide laden doorspraak vastgesteld.

Ventielkasten nieuw ; grenen ventielen in pin voor en achteraan.

Geen inscripties in de ventielkasten.

Er is een gedrukt etiket aan de achterzijde van het prospekt binnen de grote kast aangebracht : " Adrianus Rochet

Nivellensis

Fecit Organum

Anno 1792 "

Klaviatuur :

- vrijstaande speelbak vóór de hoofdwerkkast;
geheel nieuw.
- oorspronkelijk ingebouwd in de HW-kast.

Traktuur :

- + Registertraktuur : - enkele oude delen hergebruikt
 - de oude registergaten zijn nog gedeeltelijk te zien.
 - verschillende registerplaatjes zijn na Verhulst nog vernieuwd.
- Toetsentraktuur : nieuw ; mechanisch; wellenborden nieuw.

Windvoorziening :

- magazijnbalg : nieuw
- een stuk van een oud windkanaal, -(of bourdon-pijp) is nog in het orgel te vinden.

ORGELKAST

Originele orgelkast :

- breed uitgewerkte HW-kast waarin zich de ver uit elkaar gelegen HW-laden bevonden ; het verbindingsstuk er tussen is volledig leeg.
- de rugwerkkast is grotendeels verwijderd en omgevormd tot boekenkast ; de oude rugwand bestaat nog.

- de achterwand der hoofdwerkkast is zwaar beschadigd, vooral het gedeelte van de voet.
 - tussen de voeten van de frontpijpen bevonden zich vroeger uitgezaagde vlammen : het grootste gedeelte hiervan ligt nu op een hoop gegooid achter de orgelkast
-

ARCHIVALIA

Er zijn op de pastorie 2 ombouwprojecten bewaard van Augustin Verhulst uit Herent.

Het eerste voorstel van 2 mei 1898 werd niet uitgevoerd.

Het tweede van 8 december 1898 leidde tot de huidige situatie.

Hier volgt de tekst van dit tweede transformatievoorstel :

ORGUES D'EGLISES

Augustin Verhulst

HERENT

(Louvain)

Bestek der werken uit te voeren aan
het orgel der kerk van Dieghem.

Samenstelling der spelen

Groot Orgel

1. Montre 8
2. Bourdon 16
3. Bourdon 8
4. Viola 8
5. Flûte harmonique 8
6. Flûte - octaviante 4
7. Doublette 2
8. Prestant 4

Klein Orgel (positif)

1. Flûte d'orchestre 8
2. Bourdon 8
3. Salicional 8
4. Voix-céleste 8
5. Flûte-écho 4
6. Viola 4
7. Basson-hautbois 8
8. Voix-humaine 8

9. Fourniture 3r : en 3v:

9. Cor anglais 8

10. Bombarde 16

11. Trompette 8

12. Clairon 4

13. Carillon supérieur 3r.

Afgescheiden pedaal.

1. Contrebasse 16. wezentlijk spel en open pijpen.

2. Bombarde 16. overgedragen spel.

3. Sousbasse 16 idem "

4. Flûte 8 idem "

5. Euphone 16 wezentlijk spel.

Verbindings pedalen.

1. Koppeling der twee klavieren.

2. Pedaal aan groot orgel.

3. Pedaal aan klein orgel.

4. Tongspelen groot orgel.

5. Tongspelen pedaal.

6. Uitdrukking (expression)

7. Tremolo.

De gansche nieuwe spelen zullen zijn :

De Flûte octaviante 4, de Flûte harmonique 8, de Flûte d'orchestre 8,

de Viola 8, de Viola 4, de Basson-hautbois 8, de Contrebasse 16,

de Euphone 16, de Cor anglais 8 en de Carillon sup : 3 rangen.

Van de nu bestaande Viola 8 een Voix - celeste 8 maken.

Zullen ook nieuw zijn : de 24 grootste van de Bourdon 16, de 12 grootste van de Montre 8, de 36 grootste van de Fourniture, de 12 grootste van de Voix-humaine en de 12 grootste van de Bombarde 16.

Zullen nieuwe tongen en voeten met kopere horens hebben :

De tweede en de derde octaaf 24 pijpen van de Bombarde 16, de eerste en de tweede octaaf 24 pijpen van de Trompette 8, en de eerste octaaf 12 pijpen van de Clairon 4.

De nieuwe Basson-hautbois 8 zal ook met kopere horens gemaakt zijn.

De nieuwe houten pijpen zullen gemaakt zijn van goed rood denne hout en zonder knopen.

De nieuwe metalen pijpen van eene samenstelling van een vijfde lood op vier vijfde (sic) tin.

De Viola 8, de Salicional 8, de Voix-céleste 8 en de Viola 4 zullen met freins harmonique geharmoniseerd zijn.

De bassen van de Bourdon 16 en van de Flûte harmonique 8 zullen op eene afzonderlijke windkas geplaatst zijn.

Alle de façade pijpen zullen met nieuwe tinne bladeren bekleed worden.

Twee nieuwe klavieren ieder van 56 toetsen, de witte bedekt met goed ivoor en de diezen met zwart ebbenhout.

Een nieuw pedaal klavier van 27 toetsen, gansch in eik. De registerstoppen zullen voorzien zijn van witte porcelijne plaatjes, waarop de namen der spelen.

Gansch nieuwe werktuigen voor beide orgels en het afgescheiden pedaal, de wellen en armen der abrégés in ijzer en draaijen op kopere pinnen.

De draaijpillen ook in ijzer.

Alle de ijzere deelen der werktuigen zullen zwart vernist zijn om het verroesten te beletten.

Alle de winkelhaken noodig tot het vervaardigen der werktuigen in koper.

Idere toets of treklatje zal voorzien zijn van een kopere vijsken voor de sterkte en het juist regelen der werktuigen.

Het klein orgel (positif) zal achter het groot geplaatst worden, in eene nieuwe kas gemaakt van goed denne hout en zal van een uitdrukking werktuig voorzien zijn.

Nieuw maken een orgelkastje (console) gansch van schoon

en goeden eik, waarin de twee klavieren en de registers zullen zijn. Dit kastje zal de de hoogzaal tusschen de groote kas en de balustrade geplaatst zijn, op eene wijze dat den orgelist met het gezicht naar den autaar zal zitten.

De nieuwe orgelkisten van groot en klein orgel zullen gemaakt zijn van goed droog eiken hout en zonder knopen.

De blaasbalgen zullen gansch met goed wit schapenvel vernieuwd worden, er zullen twee nieuwe luchttrekkers aan geplaatst worden, grooter dan de nu bestaande.

Zullen ook nieuw geplaatst worden, een reguleur/ antisecousses/ voor het groot orgel en een voor het klein.

De oude orgelkas moet blijven bestaan en mag niet veranderd worden.

Alle de spelen, zowel tong als fluitspelen zullen goed en rap spreken en eene goede en van kracht geregelde welluidendheid hebben.

De klavieren zullen gemakkelijk spelen en geen gedruisch maken, de registers gemakkelijk openen en sluiten en alles zal goed, sterk en zuiver gemaakt zijn.

De prijs om deze werken volgens hier voor gemelde voorwaarden te maken te leveren en te plaatsen op de hoogzaal der gemelde kerk en alle kosten van uitvoering tot mijnen last is negen duizend twee honderd vijftig franks en de overblijvende deelen van het oud orgel aan mij , waarvan ik de waarde twee honderd vijftig franks geschat heb.

Het kerkbestuur zal het recht hebben de werken aan eene keuring te onderwerpen.

Tien jaren waarborg tegen alle gebreken van opbouwning.

Dieghem den 8 december 1898

Aug. Verhulst

Orgelmaker te Herent.

LITERATUUR

- 1) E. G. J. Gregoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 79 :
" Boché (J.), à Nivelles, construit en 1789 l'orgue à Dieghem
(près Bruxelles) composé de 3 claviers, 32 reg. et pédale
accrochée. Les jeux de fond de cet instrument ont parfaitement
réussi.
N. B. : Gregoir noteert de naam Rochet A. foutief als "Boché J. ".
- 2) G. Potvlieghe.: " De orgelmakers Coppin en A. Rochet", in
Eigen Schoon en De Brabander, 1962, p. 313-319 :
(publicatie van archivalia i. v. m. kast, verbeteringen door
Rochet en mensuurtabellen)
- 3) G. Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen", dl. I, BRT-brochure nr. 21,
(1964) p. 52-53 : tekst + foto

HUIDIGE TOESTAND

- meubel : begin van verval, vooral door verzagingen aan de rugwand
- instrument : in verval
- onderhoud : geen meer

datum prospectie : mei 1974

DIEGEM (Lo)

O.L.Vrouw van VII Smarten

=====

Auteur en bouwjaar instrument : onbekend

Auteur transformatie : (naamplaatje op de prospektzijde :)

"Jules Anneessens-Tanghe

Leverancier van zijne Heiligheid den Paus

Meenen"

in 1930, bij de overbrenging van het instru-
ment naar de nieuwe kerk te Diegem-Lo

INSTRUMENT

Dispositie :

salicional 8
fourniture 2r
voix celeste 8
flûte 4
bourdon 8
prestant 4
montre 8

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : ? (het pedaal is momenteel van het instr.weggenomen)

Pijpwerk :

- breed gelabieerd, dikke kernen, hoog loodgehalte
- front : - ingecirkelde labia (gotische vormgeving), behalve
middenbundel
- hoger tingehalte dan de andere pijpen
- is met tinfoolie bekleed geweest
- nu met aluminiumbronsverf beschilderd, de monden
met goudverf

- binnenwerk :

montre 8 : oud, nog enkele van de grootste zijn oude frontpijpen
met spitslabia

prestant 4 : oud

bourdon 8 : de houten pijpen zijn nieuw, de rest is oud en gedeelte-
lijk met roeren (nu alle afgeknipt)

fluit 4 : met roeren en verschuifbare hoeden, enkele van de kleinste
in flesvorm

fourniture : in feite 3 rangen, volledig oud

Windlade :

- midden 19° eeuw
- geschroefde stokken
- eiken kleppen, in pin voor en achter

Klaviatuur :

- was oorspronkelijk aan de achterzijde
- in midden 19° eeuw verplaatst; nu ingebouwd aan de zijkant

Traktuur :

- metalen wellen etc. : 19° eeus

Windvoorziening :

- magazijnbalg

ORGELKAST

- 4' -kast, uitgediept achteraan (\pm 28 cm), rugwand volledig nieuw
 - was oorspronkelijk een balustrade-orgel
 - propektzijde praktisch ongewijzigd
-

ARCHIVALIA

Mondeling medegedeeld : "Het orgel komt uit de kerk van Kuregem, doch moet ook ginds reeds als occasieorgel zijn aangekocht daar de kerk van Kuregem dateert uit het midden van de 19° eeuw (1858). Het pedaal was er reeds aan toegevoegd toen J. Anneessens het naar Diegem-Lo overbracht."

Briefwisseling, aanwezig ter pastorijs :

Jules Anneessens - Tanghe

4 mei 1930

Eerwaarde Heer Pastoor,

Ik heb de eer U te laten weten, dat ik de bestelling bekomen heb van 't nieuw orgel O. L. Vr. Onbevlekt te Brussel. Ik heb het oud orgel overgenomen, mits de voorwaarde dat ik U de eerste voorkeur geef om het over te nemen. 'T is dus met mij om over die zaak te handelen.

Ik betaal het 10.000 F. natuurlijk daar zoude bijkomen het uitnemen, vervoer, terugplaatsen en in orde brengen. Binnen 2 weken ga ik de maten nemen in de O. L. Vr. Kerk en indien gij het begeert, zoude ik dan eens bij U kunnen komen, om over die zaak te spreken, ik zal dan het oudorgel onderzoeken en weten te zeggen welke onkosten er bij komen, buiten het vervoer.

28-6-30

Eerwaarde Heer Pastoor,

Vervolg aan ons onderhoud van heden, heb ik de eer U hierbij een bestek in dubbel te zenden; gelief de goedheid te hebben er een van te onderteekenen en mij terug te zenden.

U moogt verzekerd zijn dat U vandaag eene goede occasie gedaan hebt. Ik zal U dan laten verwittigen wanneer wij met het orgel afkomen. Gelief, Eerwaarde Heer Pastor, met mijn dank mijne eerbiedige groeten te aanveerden.

Jules Anneessens

Meenen 28-6-30

Kerk van Dieghem-Loo

Bestek voor het leveren en plaatsen van een occasie-orgel in de kerk.

Tusschen Eerweerde Heer DAVIDTS, Pastor, eenerzijds, en Jules Anneessens, orgelmaker te Meenen, anderzijds, is overeengekomen als volgt :

- 1) Het tegenwoordig orgel der kerk van O. L. Vrouw Onbevlekt te Brussel-Cureghem (7 spelen) zal uitgenomen worden en geplaatst op het hoogzaal der kerk te DIEGHEM-LOO.
 - 2) Al de orgelstukken zullen gekuischt worden.
 - 3) Al de noodige herstellingen aan de mekaniek zullen gedaan worden.
 - 4) Al de witte touchen van het handklavier zullen vernieuwd worden.
 - 5) De versletene touchen van het voetklavier zullen herbelegd worden.
 - 6) Twee nieuwe spelen t. w. Salicional 8 en Voix celeste 8 zullen geplaatst worden in vervanging van de tegenwoordige Trompette en Fourniture.
 - 7) Gansch het orgel zal opnieuw gestemd worden.
 - 8) Prijs voor het orgel gansch goed afgewerkt in de kerk 17. 100 frank.
- Alle onkosten ten laste van den orgelmaker, uitgenomen licht en een blazer gedurende het stemmen welke ten laste zijn van de kerkfabriek.

Gedaan te Meenen den 28 juni 1930

de orgelmaker

J. Anneessens

Meenen 7-7-'30

Eerweerde Heer Pastor,

Mijn besten dank voor de bestelling ; ik mag U verzekeren dat al het noodige zal gedaan worden opdat het orgel in goeden staat zoude zijn.

Om Salicional en Voix céleste te plaatsen moeten er twee spelen afvallen volgens onze overeenkomst zijn dit trompette 8 en fourniture ; mogelijks hebt U liever de fourniture te bewaren en Doublette 2 te laten afvallen, dit ware misschien nog beter, daar de Fourniture het eenig

doordrijvende spel is achter de Trompette. Mijnheer Wyckmans die het orgel zoolang reeds bespeelt zou U daar mogelijks raad kunnen over geven. Indien wij daarover uw antwoord hebben tegen dat wij het orgel gaan uitnemen is goed.

De Voix céleste plaatsen in vervanging van Fourniture of Doublette 2 verandert de prijs niet.

Gelief, Eerweerde Heer Pastor, de uitdrukking mijner eerbiedige gevoelens te aanveerden.

J. Anneessens

13-10-30

(Brief omtrent overeenkomst tot het plaatsen van een ventilator "Meidinger") Prijs 3.500 fr.

get. J. Anneessens

(Bijgevoegd : Factuur van 21-1-31 vanwege :)

Léon PINET(Paris)

succursale de Bruxelles

93, Rue Braemt

manufacture de Fournitures Générales pour Pianos, Orgues et Harmoniums

(voor levering van :) - notes

- soupapes séparées

(etc.)

76,20 fr.

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument en meubel in verval
- geen onderhoud meer

datum prospectie : september 1974

DILBEEK

St-Ambrosius

Auteur instrument : "Van Bever Frères - Amiens et Bruxelles "

Bouwjaar : 1908 - 1909

INSTRUMENT

Dispositie

Ped. : sousbasse 16, flûte 8

Gr. Org. : bourdon 16, montre 8, flûte harm. 8, gambe 8, prestant 4

Réc. : bourdon 8, salicional 8, voix céleste 8, flûte octav. 4, octavin 2,
basson hautbois 8, trompet 8

tirasse grand orgue

tirasse récit

copula

anches récit (= 2' en de twee tongw.)

generaal crescendo-trede

zwelkast récit

manuaalomvang ; C-g'' '

pedaalomvang : C-f '

LITERATUUR

- 1) J. -P. Felix : " Jean-Baptiste Bernabé Goynaut bouwde een orgel voor de kerk te Dilbeek (1769 -1770)" , in Eigen Schoon en De Brabander (Tweemandelijks tijdschrift van het Kon. Geschied- en Oudheidkundig genootschap van Vlaams-Brabant), LVII* jg. nr. 1-2 ; Brussel 1974 ; p. 10-14 ;
p.12 : " Met het oog op restauratie bezocht de Koninklijke Commissie van Kunst- en Oudheidkunde op 7 januari 1901 de kerk van Dilbeek. In haar verslag noteerde ze de aanwezigheid van het orgel en van het zeer groot doksaal in Louis XV-stijl, dat het ondersteunde. Het instrument zelf was in zeer slechte staat en moest vervangen worden. De Kommissie gaf de wens te kennen het oude doksaal en tevens de orgelkast af te breken, omdat ze het gezicht op de grote westerboog benam.
Inderdaad, bij de restauratie kwam er een nieuw doksaal, rechts boven het hoogkoor. Door A. Van Bever werd tevens een nieuw orgel geplaatst, het goede instrument dat we thans kennen. "
- 2) Gh.Potvlieghe : in "Nationaal Biografisch Woordenboek", Brussel 1972, onder kenletter "Van Bever Salomon" : vermelding met datum in de werkljst.

HUIDIGE TOESTAND

Instrument en meubel goed onderhouden.

Datum prospectie : augustus 1974

DWORP

St-Gaugericus

=====

Auteur en bouwjaar van het oorspronkelijk instrument zijn niet bekend :
De oudste elementen stammen vermoedelijk uit de 17° eeuw.

Er werden verschillende transformaties verricht :

1848 : De Volder / Brussel
1875 : P.H. Anneessens / Ninove
1891 : De Volder / Brussel
1892 : in de nieuwe kerk opgesteld door Gebr. De Volder/
Brussel
1938 : Algehele vernieuwing : auteur onbekend

INSTRUMENT

Dispositie :

zwelwerk :

salicional 8 basse
voix celeste 8
bourdon 8
cornet (ab cis')
prestant 4
flûte 4
salicional 8 dessus

pedaal :
sous-basse 16

groot orgel :

clairon 4 (bas, tot c')
B trompette 8
fourniture
prestant 4
montre 8
B bourdon 16 (C-B)
cornet (ab d')
D bourdon 16 (c°-f''')
bourdon 8
flûte 4
doublette 2
D trompette 8 (ab cis')

manuaalkoppel : handbediening, soort "Gabel"-koppel
pedaalkoppel : accouplement du positif au pedale (is ped-gr.org)
zweltrede
tremolo

manuaalomvang : C-f'' '
pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

- binnen in de orgelkast bevinden zich nog oude frontpijpen, die onder de huidige verflaag sporen van tinfolie-belegging vertonen; deze frontpijpen zijn van een hoger tingehalte dan het overige pijpwerk.
- groot orgel:
 - cornet : 2 oude gedeelde bankjes, 5r, tertskoor dichtgeknepen, 8' dichtgesoldeerd, met tamelijk wijde roeren (+ Rochet-stijl)
 - bourdon 16 : deels begin 19° eeuw , grootste nieuw, met hoeden
 - prestant 8 : geen monden ingetrokken, ander faktuur, grotendeels ouder (18°e) pijpwerk dat in de 19°e uitgelengd werd; gedeeltelijk oude frontpijpen die naar de ingecirkelde labia te oordelen 17° eeuw zouden kunnen zijn
 - bourdon 8: behoort tot de oudste elementen: met hoeden;
 - bas in eik: gespijkerde voorstellen; nu met grijze verf beschilderd
 - prestant 4: oud pijpwerk (id. als bd.8) uitgelengd in in de 19° eeuw
 - fluit 4 : uit zelfde periode als bd 8 ; is qua constructie een roerfluit, bas (C-c°) gedekt, verschuifbare hoeden, daarna in eigenaardige flesvorm: de vernauwing bovenaan geschiedt met een conische ring daarboven is een roer gesoldeerd dat onderaan opengezet is; tamelijk dik metaal; de hoogste zijn open en wijd van mensuur.
 - fourniture 3r : oud, maar niet-homogeen pijpwerk, afkomstig van andere spelen (begin 18° eeuw); het laagste koor is zeer wijd

doublette 2; oud, minstens begin 18° eeuw; aan de
voeten uitgelengd

trompet 8: tamelijk enge mensuur;

in de bas: uit zelfde periode als bd. 8; bekers met
blikken onderstukken, bovenaan volledig in lood;

diskant: is van een andere faktuur; brede ondiepe
lepels met originele brede tongen, afgerond onderaan;
schijfvormige kopjes; volledig blikken bekers, onderaan
heel smal, lopen naar boven toe dan breder uit (als een
hobo) ook de stevels variëren met de bas, nl. met
een aangesloteerd conisch voetje; enkele van de
hoogste volledig in lood (ook weer andere faktuur)
clairon bas: idem van faktuur als trompet diskant

- zwelwerk :

bourdon 8: oud

prestant 4 : oud, nog met tinfoelie en vergulde labia

fluit 4 : oud

cornet 3r: volledig oud, op een aparte ongedeelde lade

strijkers: nieuw, 20° eeuws, in zink

voix celeste : 19° eeuws

Windladen :

- geen doorspraak, maar veel overloop
- onderaan met blauw papier beplakt
- geen inscripties, de kleppenkasten zijn met blauw
papier beplakt.
- zwelwerk: oude windlade en oude ventielkast
de kleppen zijn vernieuwd, achteraan in pin
- gr.org. : volledig vernieuwde lade (+ 1892), alleen
het raam is misschien nog oud
- in beide laden: grenen kleppen, in pin

Klaviatuur : losstaande speelbak, vóór de orgelkast

Traktuur : toets- en registertraktuur, wellenbord en abstracten: alles
nieuw, mecanisch

Windvoorziening : - nieuwe magazijnbalg en windkanalen
- geruchtmakende motor

ORGELKAST

De huidige esthetiekloze orgelkast is voor een groot deel samengesteld uit gedeelten van de oude 18^e eeuwse orgelkast, doch grondig verzaagd en geverfd.

ARCHIVALIA

Een resolutieboek van de kerkfabriek, beginnend rond 1880 bestaat, doch was niet beschikbaar (in bezit van de voorzitter der kerkfabriek).

LITERATUUR

"Geschiedenis van Dworp" door C. Theys

1948 A. Hessens Brussel

p. 154-155 :

"Over de vroegere orgels vonden we weinig inlichtingen. We lezen alleen dat het huis De Volder van Brussel er in 1848 en 1891 een grote herstelling aan uitvoerde en dat in 1875 "Anneessens orgelmaecker te Ninove 1844, 95 fr trok voor het kuysschen en herstellen van den orgel, nieuwe blaasbalg, eene viole de gamba, een bourdon van 16 voet, trompet, bas, pedalen, kost en logies" enz.

In 1892 werd het orgel in de nieuwe kerk opgesteld door de Gebroeders de Volder Terarkenstraat 9, Brussel.

Op 15-11-1938 werd het gans vernieuwd orgel ingezegend."

Volgende nota's werden ons ter hand gesteld door Gh. Potvlieghe :

"Historiek : reeds gedurende de 16de eeuw zou er een orgel geweest zijn te Dworp.

Naar verluidt zou het oude orgel te Dworp herkomstig zijn uit een oude kerk te Brugge.

Pedaal toegevoegd door D'HONDT (Herselt)

2 klavieren

(medegedeeld)

"

HUIDIGE TOESTAND

- het instrument is in verval
- het oude meubel is grondig verminkt en verzaagd
- er is nog onderhoud, doch niet bekend door wie

datum prospectie : juli 1974

ELEWIJT

St-Hubertus

=====

Auteur en bouwjaar origineel instrument : onbekend

Eerste grote vernieuwingen : J.H. De Boeck/Brussel en J. Smets/Brussel.

Laatste grondige herstelbeurt : Fa. Aerts & Castrel / Duffel, 1972-1973

INSTRUMENT

Dispositie :

H. W.

prestant 4
doublet 2
bourdon bas 16
mixtuur
claroen 4
tremolo
(gestopt gat)

O. W.

clarinet bas 8
fluit 4
bourdon 8

O. W.

clarinet sup 8
dulciana sup 8
(vastgezet)

H. W.

bourdon sup 16
bourdon 8
fluit 4
monter 8
(gestopt gat)
(gestopt gat)

+
(gestopt gat) (gestopt gat) (gestopt gat)

manuaalomvang : C-g'' ' (C-D-e'' ' sprekend)

pedaalomvang : C-f' (aangehangen aan H. W.)

Pijpwerk :

H. W.

front : Smets-stijl

cornet : verdwenen

bourdon 16 : uit 2° helft van 19° eeuw ; buiten de orgelkast

prestant 4 : Smets-stijl

bourdon 8 : ouder materiaal (1° helft 18° e.) ; de hoogste met roeren

doublet : Smets-stijl

fluit 4 : in flesvorm (met roeren), ouder

(voorheen nasard ?) : verdwenen

monter 8 : gedeeltelijk samengesteld uit ouder pijpwerk; de bas is

19° eeuws pijpwerk, terzijde geplaatst en de grootste buiten de kast.

fourniture : in origine 4r, nu 3r; voorheen wellicht furniture

2r + cymbale 2r; Smets-stijl

trompet 8 : Smets-stijl

claroen 4 : in de bas clairon in Smets-stijl,

in diskant hobo van faktuur; de 11 hoogste labialen (niet orig.)

O.W.

(voorheen doublette ?) : verdwenen

bourdon 8 : begin 18° eeuw; met lijmverf gesoldeerd

(cornet, diskant, 2r) : verdwenen

fluit 4 : begin 18° eeuw; zeer nauwe mensuur; 5 hoogste nieuwer (Smets)

dulciana sup 8 : voorheen furniture 3r (verdwenen); pijpwerk van

begin 18° eeuw; breed gelabieerd, hoog loodgehalte,

tamelijk korte voeten.

clarinet bas + disk. : is waarschijnlijk een oudere kromhoorn, door Smets gecorrigeerd en in de bas praktisch gans hermaakt.

- De doublette 2 van het H.W. is gedeeltelijk in het front van het O.W. aangesloten; de andere helft van het front is ouder pijpwerk, doch niet meer aangesloten.

- het O.W. -front is een frontje dat waarschijnlijk vóór de voet van de originele orgelkast is bijgeplaatst (door Smets ?). Het orgel is misschien in origine een 1-klaviersorgel geweest, waarbij later in de voet van de kast een O.W. toegevoegd werd.

Windladen :

- geen doorspraak, wel is hier en daar de beledering doorprikt
- de laden lijken van J.H. De Boeck te zijn.
- de O.W. -lade is gespijkerd
- H.W. : gelijmde kleppen; de pulpeten zijn vernieuwd; 52 cancellen

Klaviatuur :

- ingebouwd in de achterwand

Traktuur :

- wellenborden van H.W. en O.W. : waarschijnlijk van Smets
- wellenbord pedaal : nieuw
- het O.W. heeft een stekersmekaniek (reeds ooit gewijzigd : nu stekers en wellen in grenenhout)

Windvoorziening :

- magazijnbalg met handpomp
- windkanalen gedeeltelijk origineel

ORGELKAST

In allereerste oorsprong een kast uit de 2° helft van de 17° eeuw, voor een 1-klaviersorgel. Aan de voorzijde in de voet uitgezaagd wegens bijplaatsing van een onderwerk-front in het begin van de 18° eeuw. Aan de klavierzijde gebeurden verzagingen wegens het plaatsen van een groter klavier en van een pedaal. Ook aan de zijwanden werd er verzaagd en de kast werd bovenaan nog een stuk verhoogd (reeds ten tijde van Smets).

Niettemin heeft de kast in grote lijnen haar oude gestalte behouden. In de achterluiken is mooi uitgezaagd ajourwerk.

NOTA'S

Verschillende archivalische gegevens vinden we in het orgel zelf :

1) In de windlade van het H. W. is papier geplakt, stukken van oude rekeningen waarop o.m. leesbaar is : "29 juni 1747".

2) Tijdens de laatste herstelling werden de papiertjes in de hoeden van de bourdons vernieuwd; de orgelmakers behielden de oude papiertjes (thans bewaard in de orgelkast).

Op deze papiertjes, meest krantenknipsels, zijn verschillende data te lezen, o.m. 1710, 1711, 1716, 1856 en 1857.

3) Binnenin de kast, waar het O. W. zich bevindt, zijn dokumenten geplakt, waarop nog leesbaar is :

"Mr Meester (?) J. Smet
orgelmaeker in de

.... straet tot Brussel ———

Den Meyer van ERpse

.... hebbe aen

Smets

.... ik hebbe tot hier alsnog geenen tijd gehad om de groote werken in ons gemeint Ende bijaldien dat het saal van de orgel verdich is het de goedheyd van selven te schrijven dan zal ick op donderdag met den kaer komen om dezelve te halen waermede de (de rest niet meer leesbaar)

L. A. Van Den Ende

Meyer

ARCHIVALIA

Volgende archiefteksten werden opgezocht door Dhr. G. Potvlieghe :
Rijksarchief Brussel, Kerkarchief 2888 (december 1936, p.143)

- "Item heeft den rendant betaelt aen J.H.De Boeck, meester orgelmaker binnen Brusselle, de somme van 25 gl. op rekening van syn aengenomen werck, volgens het schriftelyk de date 26 April 1742, tot het her stellen der orgel, volghens quittance de date 25 meert 1749.

- "Item heeft den Rend^t betaelt aen J.Fr.Van Laken de somme van twee guldens derthien styvers eenen halven over het repareren van de Blaesbalcken van de orgel volgens billet ende quitt° de date 2 april 1756
Dus hier————— 2-13-2 "

BIBLIOGRAFIE

1) Joz.Lauwers : "Elewijt, tussen Romeins Mansio en Rubenskasteel",
Melsbroek, 1970, p. 104-105 :

" ORGELKLANKEN IN EEN KERKRUIJTE

Het orgel dateert vermoedelijk van begin 1700. Niettegenstaande er in 1734 wordt gesproken van een oud orgel, wiens bespeler onderhouden wordt door de kerkfabriek met een vergoeding van 36 fl. jaarlijks, wordt daaraan onmiddellijk toegevoegd : Baron Van Steeland de Eleweyt zorgde dat er een nieuw orgel gemaakt werd; de prijs daarvan bedroeg 500 florijnen.

Als we weten dat deze heer van Berg en Lelle in 1728 ook de heerlijkheid van Perk en Elewijt in zijn bezit kreeg, is het gemakkelijk de datum van aankoop van het nieuwe orgel te situeren; terminus a quo 1728; terminus ad quem 1734.

Het zou ons ten andere niet verbazen, moest de kerk van Perk haar orgel in 1716 ook van het kasteel cadeau gekregen hebben, alhoewel dat dan van Filips-Jozef de Marselaer had moeten zijn.

Op 7 april 1753 diende er "een reparatie aen den blaesbalcke" verricht te worden door Judocus Van Laecken; een volgende herstelling dateert van 2 april 1756. Vermoedelijk waren er kort nadien weer brokken gemaakt, die niet ter plaatse konden hersteld worden, zodat het orgel naar Mechelen moest gevoerd worden. Daar werd het op 27 oktober 1784 weer afgehaald, wat blijkt uit volgende betalingsnota in het kerkarchief : "Betaelt op het Koninckx Contoir en verteer als de orgel is gehalt naer Mechelen de somme van vier guls veerthien stuivers, blijkt by quitt° de dato 27 oktober 1784".

Pas in 1857 wordt melding gemaakt van het afwerken van beeldhouwwerk aan predikstoel en orgelkast, voor een bedrag van 130 fr.

Dit orgel moet als een van de best bewaarde onzer oude orgels gerangschikt worden, waardig een plaatje te krijgen in het werk van Gaby Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen", met als bijtekst : "Dit mechanisch Van Peteghemorgel van het einde van de 18° eeuw, is nog in vrij goede staat. Het heeft twee klavieren en 16 registers, waarvan slechts de montre 8 en een paar romantische registers nieuw zijn. Het pedaal is aangekoppeld."

Onze bewijsvoering over de ouderdom van dit kerkorgel is wel enigszins in tegenspraak met de aanhaling van genoemde schrijver.

2) G. Moortgat : op.cit. door J.Lauwers, p. 62

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : normaal
 - meubel : begin van verval
 - onderhoud : normaal
-

datum prospectie : november 1974.

ELINGEN

Sint-Amandus.

Auteur instrument : H. De Volder / Brussel

Bouwjaar : 1856

Auteur transformatie : F. Joris/Averbode : 1919

Onderhoud : geen

INSTRUMENT

Dispositie :

bourdon 16 , salicional 8, voix céleste 8, flûte 4, bourdon 8,

montre 8, prestant 4, flageolet 2.

manuaalomvang : C-f'''

pedaalomvang : C-d' (aangehangen)

Pijpwerk :

Front: -sporen van tinfole op frontpijpen

- nu beschilderd

bourdon 8 : alleen diskant, verm. 8'-koor van verdwenen cornet

montre 8 : diskant, oud

prestant 4 : oud

bourdon 8 : volledige reeks, oud

fluit 4 : wijd, open, oud

verdwenen stem

salicional

voix céleste) nieuw

bourdon 16 : diskant oud pijpwerk met roeren, afkomstig van fluit 4

- stemsleuven en ingescheurde stemranden ; grondig vervuld.

loden front : - met spitslabia

- tamelijk steile kernen
- kernprikken
- smal gelabieerd

Windlade :

- beledering volledig doorprikt (doorspraak)
- gespijkerd
- gelijknde eiken kleppen
- geen inscripties

Registratuur :

- gedeeltelijk oud : oude registerarmen
- huidige toestand nieuw

X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
niet meer lees- baar (clai- ron ?)	trom- pette sup. 8	trom- pette bas 8	dou- blette 2	(fluit) onlees-ou- baar 4	fl. verte 4	bour- don 8	pres- tant 4	montre sup. 8	cornet

Klaviatuur :

- losstaand voor het orgel ; in de balustrade ingebouwd
- oorspronkelijk ingebouwd in de zijkant : registergaten nog aanwezig (cfr. supra "registratuur")

Wellenbord :

- welraam in grenen
- wellen in eiken
- abstracten in grenen

Windvoorziening :

- originele magazijnbalg, gedeeltelijk grenen /eik

- beledering verhard ; volkomen lek
 - windkanalen gedeeltelijk origineel
 - loden conducten
-

ORGELKAST

- originele viervoetskast in grenen; met eikimitatie beschilderd
 - thans is de eikimitatie met bruine verf overschilderd
 - kast : oudere vleugelstukken
 - speeltafel : bezit nog oude gedeeltes van snijwerk
-

ARCHIVALIA

Liber memorialis der parochie :

1856 - Mijnheer Henricus De Volder, orgelmaeker te Brussel, heeft een nieuw orgel gemaakt voor ons kerk van tien registers met de kas, voor de somme van twelf honderd francs.

(past. Van Lulle, 26.6.1829 - 8.6.1866)

1919 - 2 november 1919 zijn de werken aan het orgel en hoogzaal begonnen-
deze werken van vernieuwing uitgevoerd door mijnheer Joris Felix van
Averboden - zij hebben er met twee, drij weken aan gewerkt - 8 spelen

- 1) Bourdon 16 voet,
- 2) Salicional 8 voet
- 3) Voix célestes 8 voet
- 4) Bourdon 8voet
- 5) Montre 8 voet
- 6) prestant 4 voet
- 7) Flut ouvert 4 voet
- 8) Fluit 4 voet

(Past. Jos Herremans)

HUDIGE TOESTAND

- in verval

datum prospektie : juni 1974

EPPEGEM

St. Clemens

=====

Auteur instrument : Firma Jos Stevens / Duffel

Bouwjaar : 1925

In onderhoud door : Firma Aerts en Castrel / Duffel

INSTRUMENT .

Dispositie.

Gr. Orgel

Bourdon 16'

Monter 8'

Gemshoorn 8'

Bourdon harmon. 8'

Prestant 4'

Melophone 4'

Ped. : Sousbasse 16'

Basse 8'

Manuaalomvang : C-g ' "

Pedaalomvang : C-f ' "

Pijpwerk / nieuw

front in zink.

Windladen : pneumatische laden

Zwelwerk.

Flûte harm. 8'

Viola di gamba 8'

Voix céleste 8'

Violine 4'

Fluit 4'

Quinte 3 ' "

Doublette 2'

Trompette harm. 8'

Basson-hautbois 8'

Klaviatuur : losstaande speelbak tussen de gedeelde orgelkasten in
geplaatst.

Registratuur : pneumatische toets- en registertraktuur

Windvoorziening : magazijnbalg
windkanalen in grenen.

ORGELKAST

- Gedeelde orgelkast
- Het pijpwerk staat aan beide zijden in een zwelkast opgesteld zonder
prospectpijpen.

ARCHIVALIA.

- Geen archivalia ter pastorie.
- " Werklijst van de orgelbouwers Jos STEVENS " (afschrift in het bezit
van de heer G. POTVLIEGHE die het ons ter beschikking stelde)
vermelding : " 1925 Epegem. St. Clemens. "

HUDIGE TOESTAND.

instrument en meubel : normaal

Datum prospectie : september 1974.

ESSENE

O. L. Vrouw Bezoeking

=====

Auteur instrument : P. Charles Van Peteghem (sen.)

Bouwjaar : 1818

Transformaties : o. m. door P. H. Anneessens 1856

Onderhoud : geen meer

INSTRUMENT .

Dispositie :	prestant 4
Dulciana 8	doublette 2
bourdon 8	flûte 4
flûte 8 (disk)	voix céleste 8
salicional 8	trompette basse 8
trompette sup 8	X (vastzetbare knop, met inkeping)
cornet	X (dichtgemaakt gat)
X (dichtgemaakt gat)	
manuaalomvang : C-f " '	
pedaalomvang : C-f •	

Pijpwerk.

front : - gedeeltelijk in tin, met loden ruggen

- baarden van latere datum (P. H. Anneessens ?)

- vergulde spitslabia ; beschilderd met aluminiumbronsverf.

binnenpijpwerk :

behalve de dulciana 8, is alle oud pijpwerk van Van Peteghem

trompet : blikken onderstukken, tongen + lepels nog gedeeltelijk origineel.

cornet : ab cis', nog 5 rangen aanwezig : de twee laagste koren spreken ,
de hoogste koren zijn dichtgeknepen van de mond ; 8'koor met roeren.
prestant 4 en doublette 2 : oud
dulciana 8 : zeer wijde fluit, de grootste in eiken grenen met geschroefde
voorslagen ; hoogste pijpen in metaal
bourdon 8 : zonder roeren ; een gedeelte van het metalen pijpwerk is in 1856
terzijde geplaatst.
fluit 4 : bas gedekt, de rest met roeren
fluit 8 : diskant, waarschijnlijk opgeschoven Van Peteghem-pijpwerk.
van de voormalige terts.
op de plaats van de vroegere furniture : vernieuwd rooster, met 2 strijkers
(nog later bijgeplaatst.)

Windladen :

- originele Van Peteghem-lade, gewijzigd door P.H. Anneessens
- 11 slepen, waarvan de 2 laatste gedeeld ; ingewreven met lijn
- geen doorspraak, maar zeer veel windverlies
- de lade zakt door en is onderaan gebarsten
- gespijkerde pijpenstokken
- gelijmde kleppen ; pulpeten zijn versleten
- geen inscripties

Klaviatuur :

- ingebouwd in de prospektzijde
- klavier : uit 1888 ; beleg later nogmaals vernieuwd (kunstivoor)
- klein recht pedaaltje, aangehangen uit 1888
- registerknoppen gedeeltelijk oud ; porceleinen naamplaatjes
in de knoppen geplaatst.

- er zijn nog oude registerbenamingen leesbaar op het hout

dulciana	prestant
bourdon	doublet
montre sup	flûte
fourniture	fourniture (?)
trompette sup 8	trompet bas
cornet	x (niet meer leesbaar)

Traktuur :

- eiken wellenbórd, grotendeels origineel maar bijgewerkt {door P. H. Ann. ?}
- eiken abstrakten met ijzeren armpjes, gedeeltelijk oud
- registratuur : smeedijzeren walsen, gedeeltelijk Van Peteghem, aangepast door P. H. Anneessens.

Windvoorziening.

- trapper-pedaal voor de organist
- trappers voor een blazer aan de zijkant van de blaasbalg
- grote magazijnbalg in kist achter orgelkast
- windkanalen verplaatst naar de zijkant, met een bijkanaal.

ORGELKAST.

- originele Van Peteghem-kast
 - klavier naar de voorkant gebracht
 - het loos frontje in de balustrade is van P. H. Anneessens
 - de achterwand is gewijzigd, een gedeelte van de achterwand is vooraan gebracht (P. H. Anneessens) ; verbouwing van de voet aan de voorkant.
 - de kast is tegen de toreennis aangebouwd
 - de zijkanten van de voet : panelen uitgezaagd.
-

ARCHIVALIA.

Kerkarchief, ter pastorijs bewaard :

" Register der besluyten van een fabriek-raed van de

Succursale-kerk van O. L. Vrouwe te Esschene"

fok. 8 : 1829 den dertigsten Mey voor het kuysschen en stellen der Orgel door

M. Smet te Brussel, accoord gemaakt voor vijftig guldens Brabandts Courant
(verder niet meer gefolieerd)

" In zitting vanden 19 augusti is er besloten van voor orgelmaeker aan te neemen
om de orgel te stellen Anneensens orgelmaeker te Ninove. "

Ten Jaere 1855 om tien en half voormiddag hebben sig in het gewoonelijk lokaal
der sittings begeben MM. J. P. Nevens, Judocus Van humbeeck fr. van Mulders
Bein M. Desmedt J. B. Horemans J. B. De Bolle J. B. Lindthoudt Borgemeester.
Om te delibereren over de volgende saeken,

1° over het afbreken en opmaeken van de hoogsael volgens plan van den architect
Caluwaert, van terzelven tijd de orgel te doen kuysschen en stellen met een nieuw
spel, verandering en blaesbalken, volgens accoord aen te gaen met den
orgelmaeker.

2°

aldus gedaen in gewoone sitting vanden 7sten october 1855"

(volgen de handtekeningen der aanwezigen)

en accorderen, blaesbalgen placeren, clavier van voor brengen, drij of 4
pijpen loggs elken kant en den prestant stellen voor de somme van drij
honderd vijftig francs _____

Van eenen nieuwen Dulciana in de orgel te brengen van acht voet voor
vierhonderd francs in plaets van de tierce _____

Van eenen nieuwen hautbois voor sestig francs in plaets van de cimbale,
en de cimbale bij de fournitue te setten.

Gedaen in buytengewone sitting den 15 Meert 1856 "

(volgen de handtekeningen van de aanwezigen)

Ten Jaere 1856 den 10 junius is er besloten vanden heer De vos beeldhouwer
te laeten maeken twalf consols aende hoogsael gedaen in sitting vanden
10^e junius 1856.

(handtekeningen)

Ten jaere 1858 om dry uren namiddag den 12 junius hebben zig in het ge-
woonelijk locael der zittingen begeven M. M. (~~J. B. D. Wambacq Borgemeester~~)
J. P. Nevens ~~[g van]~~ M. B. De Smedt & f. van Mulders & J. B. Horemans
Pastoor leden van den bureau om te delibereren over de volgende saek
van aen M. De Vos beeldhouwer te laten maeken twee Gordynen nevens de
orgel _____

ook van een gordijn voor de vensters van de koor aldus gedaen in zitting
van 11 junius 1858

(handtekeningen)

" Zitting van 1e zondag van April 1881

.... Er is besloten een nieuwe blaasbalg te laten maken en het orgel
goed te laten kuisschen. . . "

"Zitting van den 1e Zondag van Januari van het jaar 1883

Op de dagorde is gebracht :

2°. Het maken eener kas voor den blaasbalk "

" Considérant que les dépenses portées à l'art. 61 du Chapitre II des dépenses extraordinaires ont été occasionnées par un cas de force majeur, vu que les orgues de l'église se trouvaient totalement hors d'usage à la suite d'une ouverture, qui s'était spontanément déclarée aux soufflets, que pour ne pas entraver le service régulier du culte, il était nécessaire d'y pourvoir sans retard...

Pour ces motifs le Conseil de fabrique a l'unanimité de ses membres prie respectueusement la députation permanente du Conseil provincial du Brabant de bien vouloir accorder l'autorisation pour l'emploi des sommes, dont le détail précède.

Fait en séance du 7 Janvier 1883

Handteekens der aanwezigen.

Al de punten worden met eenparigheid van stemmen aangenomen en het tegenwoordig proces-verbaal wordt opgemaakt en na voorlezing geteekend door de aanwezige leden.

(Handtekeningen der aanwezigen)

Zitting van den eersten Zondag van october 1888

Zijn aanwezig de heeren.....

De voorwerpen op het dagorde staande zijn :

3. Nieuw Clavier en pedaal aan de orgel

.....

De raad neemt met eenparige stemmen deze voorwerpen aan. Niemand het woordt meer vragende is het tegenwoordig proces Verbaal opgemaakt en door de aanwezende leden geteekend.

(Handtekeningen van de aanwezigen)

uit een inventaris van 1883

...27°. Eene orgel met toebehoorten 1817

(wordt meerdere keren in diverse inventarissen vermeld.)

De rekeningen vermelden ook jaarweddes voor de orgelmaker,
zo o. m. in 1858, 1859, 1864, 1866, 1868.

In 1858 werd uitdrukkelijk de naam van P. H. Anneessens orgelmaeker
vermeld. De uitgave bedroeg jaarlijks meestal 10,00 francs, het geen
blijkbaar de prijs was voor een stembeurt.

1858 : Schatting opgemaakt door architect P. J. Caluwaers naar aanleiding van
verbreding en heropbouw der kerk (1835-1836), en de vergroting met hoog-
koor en zijchooren (1851-1852)

Vervolg der meubelen in kerke en toren.

3. de orgel op het oxzael met kas balustraden blaesbalken en beeldhouberey
volgens rekeningen geschat op vijf duysend franken -----5000,00

1859 : Rekening

Buytengewone uytgaave :

1. Betaeld aen P. H. Anneessens orgelmaeker voor het veranderen
kuysschen der orgel de som van dry honderd vyftig francs bij
kwittantie..... 350,00
2. Betaeld aan P. H. Anneessens orgelmaeker voor twee nieuwe
spelen in de orgel Dulciana en hautbois de somme van
vierhonderd sestig francs bij kwittantie 460,00

3. Betaeld aen M. De Vos beeldhouwer voor 12 consols in
Eykenhout voor de pilaere van de hoogsael de som van
tweehonderd seven en twintig francs 95 centiemen bij
kwittantie

227,98
Fr.1057,95

LITERATUUR

E. G. J. Grégoir.: " Historique ... " Anvers 1865 :

p. 202 : Van Peteghem (Pierre Charles), fils de Lambert le vieux.

Il signait Charles van Peteghem.

"Il a construit à.; Esschen, 1818, 12 reg. , fl. 950;"

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument in verval
 - meubel : begin van verval
 - geen onderhoud meer
-

datum prospektie : juli 1974

GAASBEEK
O. L. Vrouw

Auteur instrument : "Reygaert Frères - Grammont"
 bouwjaar : tussen 1927-1932

INSTRUMENT

Dispositie.

Récit

cor de nuit 8

salicional 8

voix - céleste 8

flute d'écho

trompette harm.

Gr. Org.

bourdon 16

montre 8

flûte harm. 8

prestant 4

doublotte 2

Ped.

soubasse 16

Grand orgue au pédalier

Récit au pédalier

zwelpedaal

Récit-Grand orgue

Forte

Manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-d '

Pijpwerk.

- front in zink

- alles homogeen, nieuw

Windladen :

- sleepladen ; geen doorspraak
- geschroefde pijpenstokken
- kleppen in pin

Klaviatuur :

ingebouwd in de zijkant

Traktuur :

volledig mechanisch

Windvoorziening :

magazijnbalg

ORGELKAST

Vrije opstelling achter eiken front.

LITERATUUR

- C. Theys : " De kerk van Gaasbeek"

1945 Drukk. Depessemier / St-Genesius-Rode :

"Het orgel werd in 1823 geplaatst door van Peteghem uit Gent. Het kwam in de plaats van dat welk in 1752 door Louis Delhayé gemaakt werd. Pastoor Gielis, die een groot muziekliefhebber was; liet het doxaal zoodanig vergrooten dat het wel wat buiten verhouding met de grootte der kerk staat ..."

Verder : (lijst der pastoors)

"Pastoor Gielis : 1917-1939

- E. G. J. Grégoir : "Historique . . ." , Anvers 1865, p. 200 :

Op de werklijst van Pierre Charles Van Peteghem, tussen 1823
en 1846 :

"Gaesbeke (Bruxelles), agrandissement, 12 reg. , fl. 825 ; "

- Werklijst van Gebr. Reygaert / Grammont in bezit van Gh. Potvlieghe:
Restauratie uitgevoerd tussen 1927-1932

datum prospektie : augustus 1974

G A L M A A R D E N

Sint-Pieter

=====

Auteur instrument : P.H. Anneessens facteur d'orgues à Ninove

Bouwjaar : 1877

Onderhoud : vroeger onderhouden door Laureys/Ledeberg
op dit ogenblik geen meer

INSTRUMENT :

Dispositie :

Gr. Orgel : (onderklavier)

Montre 8	Flûte harmonique 8	Bourdon 8	Dulciana 16	Bombarde 16
Trompette 8	Cornet (niet meer in functie)	Prestant 4	Flûte 4	Doublette 2
Fourniture (vastgezet)	Contrebasson bas 8 (vastgezet)			

Reciet : (bovenklavier), in niet graduele zwelkast ingebouwd

Montre 8	Bourdon 8	+	Hautbois sup.	+	(plaatje verdwenen) (Flageolet 2)
Viola di Gamba sup.	Flûte octaviante 4		Euphone sup.	Basson bas 8	Prestant 4

Voettreden : I + II tremolo Trompet Hobo Zwelkast -
Bombarde Euphone trede

Manuaalomvang : C - g'' '

pedaalomvang : C - c'

Pijpwerk :

- Frontpijpen beschilderd met aluminiumbronsverf, en voor een groot gedeelte van nieuwe zinken voeten voorzien.
- Frontpijpen van de zijtorens en het loos frontje in de balustrade zijn in grenen.
stemsleuven in frontpijpen en binnenpijpwerk algemeen.
- Pijpwerk van hoog loodgehalte.
- Lade van het groot orgel met 12 slepen :
Cornet 5r. op verhoogde pijpenbank
Flûte harm. : bas in grenen (vermolmd)
Bourdon 8 : bas in grenen
Fluit 4 met roeren, bas gedekt zonder roeren.
Dulciana 16 : volledig in grenenhout, behalve de kleinste die in eik zijn.
de vermolming is algemeen bij het houten pijpwerk.
Furniture was twee-korig (er is nog een stuk van het oude rooster met twee boringen verwerkt).
pijpwerk verdwenen
Pijpwerk van de contrebas 8 is eveneens verdwenen.
Bombarde met blikken onderstukken in de bekers : doorgezakt.
- Lade van het reciet met 10 slepen :
Bas van montre 8 en bourdon 8 gecombineerd ; bas in hout :
zijanten grenen, voor- en achterkant eiken
Flûte octaviante 4 is in de disc. overblazend
Euphona sup. 8 : met doorslaande tongen; bekers als van een trompet.

- De tongwerken hebben nog blikken onderstukken in de bekens.
- Slecht gestemd en beschadigd pijpwerk.

Windladen :

- originele laden van Groot Orgel en reciet
- aparte laden voor de bas van Bombarde 16' en Dulciana 16', gelegen in de voet van de orgelkast.
- zeer veel doorspraak op de lade van het groot orgel; beledering volledig doorprikt
- gespijkerde stokken
- gelijkde ventielen
- Inscriptie in de reciet lade :

"fait par moi P.H. Anneessens facteur d'orgues à Ninove 1877
Monsieur Van Der Velpen était Curé, Lemmens Bourgmestre
Clemens president, Maesfrancx clerc-organiste."

Klaviatuur :

- vrijstaande speelbak voor de orgelkast, met een loos frontje in de balustrade ingebouwd.
- pedaalklavier is origineel
- manualen oorspronkelijk met been belegd (zoals thans de frontons nog zijn), thans met kunststof.

Traktuur :

- toetstraktuur : origineel : grenen wellenramen; eiken wellen en dokken.
pedaal : eiken wellen, doch van nieuwe welarmen en abstractdraden voorzien.
abstracten in grenen.
- registratuur : origineel; porceleinen plaatjes in de registerknoppen.

Windvoorziening :

- magazijnbalg met 2 pompen à bascule; verkeert in slechte toestand (leer verhard en gebarsten).
 - windkanalen in grenen : vermindring vastgesteld.
 - conducten in lood, gedeeltelijk platgedrukt.
-

ORGELKAST

8-voets-kast zonder dak of rugwand; het reciet is ingebouwd in de toreennis.

Plaats ongewijzigd.

LITERATUUR

E.G.J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 201 : vermelding op de werklijst van Pierre Charles Van Peteghem jr.
"Galmaarden, 14 reg., fl. 1225.", slaande op het voorgaand orgel.

HUIDIGE TOESTAND

- meubel : begin van verval
 - instrument : in verval
-

datum prospectie : mei 1974.

Auteur instrument : H. Loret

Bouwjaar : 1843

Orgelkast : Jan Baptist Pouliart uit Asse 1843

Transformatie en uitbreiding : door Fa Stevens in 1899

Onderhoud : Aerts & Castrel / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

G.O. : cornet, bourdon 16, bourdon 8 montre 8 flûte harmonique 8,
gambe 8 prestant 4, flûte 4, fourniture, bombarde 16, trompette 8

Réc.: basson-hautbois 8, trompette harmonique 8, flageolet 2 quinte(nieuw phat)
violine 4, bourdon 8. voix céleste 8. salicional 8. flûte harmonique 8
tremolo

Ped.: bombarde 16, sousbasse 16, octave basse 8

réunion G.O. - Pedalier
G.O. - Récit
Récit - G.O.

Tutti

Zweitrede

Manuaalomvang : C-g'' '

Pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk : - stemsleuven algemeen

- zinken front (origineel), beschilderd met aluminiumbronsverf
- er is nog oud pijpwerk aanwezig, waaronder nog oude frontpijpen in tin met loden ruggen.

G.O. - cornet : 5r, volledig Loret, ook pijpenbank bewaard (1 grote pijpenbank)

- bourdon 16 : kleine pijpen oud; grootste pijpen nieuw in grenen
- flûte harmonique 8: nieuw
- montre 8 : gedeeltelijk oud : bas (nieuwe pijpen in zink oude 18^e eeuwse frontpijpen met spitslabia)
- bourdon 8 : oud, grootste pijpen nieuw in grenen
- salicional 8 : nieuw, spotted metaal
- prestant 4 : oud, van Loret
- fluit 4 : oud van Loret, gedekt met roeren, bovenste conisch
- furniture : Loret pijpwerk, op 16' gebaseerd, niet meer oude samenstelling
- trompette 8 : oud, de tongen zijn belederd
- bombarde 16 :
 - de kleinste pijpen zijn 18e eeuwse
 - de grootste : grenen bekers en stevels in het groot oktaaf
 - (Loret ?)

Réc. - oud pijpwerk : - bourdon 8, bas nieuw, in grenen

- quint 2 $\frac{2}{3}$, gedekt

- fluit 2

- trompette 8 : tinnen bekers

- basson-hautbois : blikken onderstukken in bekers, zoals bij trompet en bombarde van het hoofwerk

- bombarde : - is getransmitteerd in pedaal
- bas (groot oktaaf) in hout, nieuw
- sousbasse : nieuw
- octave basse

Windladen : - pneumatische laden, geheel nieuw

Registratuur :

- eveneens pneumatisch
- de oorspronkelijke registergaten zijn er nog gedeeltelijk, deze waren aanvankelijk rond.

Claviatuur : - thans losstaand aan de zijkant van de orgelkast

- oorspronkelijk aan de prospektzijde ingebouwd

Traktuur : - pneumatisch

Windvoorziening : - alles nieuw

- grote magazijnbalg

ORGELKAST - archaisch uitgewerkte orgelkast van omstreeks 1840;

- 8-voetskast
- de eiken kast werd dieper gemaakt voor zwelwerk en pedaal
- de vloer van het doksaal en de voorkant van de balustrade werden verhoogd, zodat de orgelkast gedeeltelijk onder de vloer zit.

ARCHIVALIA

Onderstaande archiefstukken betreffende de bouw van het orgel en de orgelkast werden opgezocht door de heer Gh. Potvlieghe.

"Conventie voor het maeken en leveren van een nieuw buffet in eyken hout met alle zyne toebehoorten volgens het plan door den kerkenraad onderteekent.

Den Raed van 't Kerkfabriek van Goyck ter eenre en den heer Jan Baptist Pouliart, schrijnwerker tot Assche zijn overeen gekomen over het volgende :

Den heer Pouliart verbind zich te maken te leveren en te plaetsen allen tot zynen last in de kerke van voornoemd Goyck een nieuw eyken orgel kas van grootte, breedte en diepte volgens het plan hier boven vermeld met alle zijn beeldhouwerije in dito hout. daarenboven den heer Pouliart verbind zich in dito hout te maeken en te leveren eenen medallion verbeeldende de heylige Cecilia met kroon en verder toebehoorten.

Item twee vassen, daerenboven verbind zich den heer Pouliart hem te gedraegen en exact te observeren alle de maeten en proportien die hem door den heer Loret zullen gegeven worden.

Wijders verbind zich den heer Pouliart, de bovengemelde buffet geheel in order te leveren tegen den eersten September aenstaende.

Den Kerkenraad verbind zich hier voor te betaelen aen voornoemden Pouliart de somme van duyzend vijfhonderd negen en negentig franc binnen de drij jaeren zonder intrest.

Alle de bekostingen voor het plaetsen en 't leveren der kas als ook het transport zijn tot laste van de heer Pouliart voornoemd.

Hij blijft responsable voor voornoemde kas voor eenen termijn van tien jaeren.

Aldus gedaen in zitting van twelfsten february van 't jaer achttien honderd dry en veertig binnen goyck in het pastoreel huys

(get.) Van der taelen, pastoor

Jef Marny

J. Bellot

B. dierikx

J.B. Covens

J.B. Pouliart

Contract voor het maeken en het plaetsen van een nieuw orgel en positief in de parochiaele kerk van Goek by Halle. in 1843.

De leden der kerkfabriek der parochiaele kerk van Goek ter eendere zeyde en deh heer hypolite Loret orgelmaeker te brussel in de frontispice straet nr 28 en 29 ter andere zeyde, is er overeengekomen en veraccordeert voor het maeken en leveren van eenen nieuwe kerk Orgel en positief op de volgende voorwaerde en bespreken te weten,

Een orgel werk bestaende uyt de volgende speelen,

1° Bourdon	16 voeten in hout	56 pypen
2° Monter	8 voeten in vertinde zinck	56 pypen
3° Bourdon	8 voeten in hout	56 pypen
4° prestant	4 voeten in Metael	56 pypen
5° fluyt	4 voeten in Metael	56 pypen
6° doublette	2 voeten in Metael	56 pypen
7° cornet	1 voet in Metael	155 pypen
8° fournitue	2 voeten in Metael	280 pypen
9° Bombarde Bas	16 voeten in hout	25 pypen
10° Bombarde Supperius	4 voeten in Metael	31 pypen
11° trompette Bas	8 voeten in Metael	25 pypen
12° trompette Supperius	2 voeten in Metael	31 pypen
13° Clairon	4 voeten in Metael	25 pypen
		<hr/> 908

Een positief werlk zal bestaan uyt de volgende registers,

1° Bourdon Bas	8 voeten in hout	25 pypen
2° Bourdon Supperius	2 voeten in Metael	31 pypen
3° fluyt	4 voeten in Metael	56 pypen
4° prestant	4 voeten in Metael	56 pypen
5° dweersfluyt	2 voeten in Metael	31 pypen
6° Viola de gamba	2 voeten in Metael	31 pypen
7° trompette bas	8 voeten in Metael	25 pypen
8° trompette supperius	2 voeten in Metael	31 pypen
		<hr/> 286

De groote orgel zal bestaan uyt 56 touchen of toonen van ut in den bas tot sol boven, en het Positif gelijke.

art.1 alle de facade pypen zullen gemaekt zijn van de soliedste en beste stoffe te weten van tin gemengeld met zink, alle de andere pypen zullen gemaek (sic) zijn van ordinaire orgelstoffe, te weten lood

en tin gemengeld.

art. 2° De Claviere in yken hout gegarniert in ivoir en de dieze in Ebben hout alle vastgehegt met kopre verzilverde pinnen als ook alle de Mecanique en abregées.

3° twee secrete voor de groot orgel en positif van genoegzaam groote om alle de registers op te plaatsen de taefels en chappen gegarniert in fransch leer, en alle de chappe vast gehegt met vyzen in plaats van nagels, alle de kleppen van de beyde orgels zullen gegarniert zyn in dry dubbeld leer.

het getal der kleppen zal wezen 138 en den bas van de groote orgel met dubbele kleppen te doen speelden, alle de kleppen zullen werken elk tusschen 3 kopere verzilverde pinnen en zullen zich elk in het bezonder laete demonteere. De klep kassen zullen gesloten zyn door 48 kopere vyzen in plaats van 4 yzere haeken.

4° Dry blaesbalgen van betaenelyke groote gegarniert in dubbeld leer en de kleppen in dry dubbeld leer.

5° een pedael met Mecanique om den bas van het groot orgel door de voete te doen spreken, en een accouplement om de byde orgels te saemen te doen spreken.

6° tot uytvoering en levering van de orgel geconditionneert als boven vermeld. belove en verbind zig de voornoemde kerkfabriek de betaalen aan de heer hypolite Loret de somme van zesduyzend dryhondert francs en de oude orgel met alle haere toebehoorten gelyk zy zich tegenwoordig in voormelde kerk bevind, Deze somme zal betaald worden op de wijze als volgt, te weten,

1843 duyzend francs zoodra den heer loret zal aen komen met het orgelwerk in voormelde kerk,
Duyzend francs, naer het voltrekken en expertitie van d'orgel

Duyzend francs in de loop van het jaer 1844

Duyzend --- in ----- 1845

in 1845 in 1847 en 300 in 1848

Den heer Loret verbind zich bovengemelde orgel te plaatsen en te leveren in den loop van het tegenwoordig jaar 1843 na welk verloop de kerkfabriek zal volmagt wezen hem 5 franken per dag af te trekken, alle de bekostingen voor het plaatsen van de orgel zyn te laste van de orgelmaker, uytgezondert den transport van het orgelwerk van brussel na goek en het terrug transporteeren van de ambaleerbakken na brussel.

Conventie voor het maeken en leveren van een nieuw orgel buffet in yken hout met alle zyn behoortes volgens het plan door den kerken raad onderteeekend, den raad der kerkfabriek van goek ten eendere, en den heer hypolite Loret orgelmaeker te brussel zyn overeengekomen over het volgende.
den heer hypolite Loret (de naam werd geschrapt door steller van het stuk) verbind zig te maeken en te leveren aan de kerkfabriek van voormelde goek een nieuwe yken orgelkas van groote en breedte en diepte volgens het plan met alle zyn beltdhouweryen in dito hout.

Den kerkfabriek verbind zich hier voor te betaelen een somme aen voornoemde Loret van Duyzend francs, binne de ses jaeren sonder intrest.

Deze kas of buffet verbind zich Loret te leveren gelyk met het plaetsen der orgel, alle de bekostinge voor het plaetsen der kas zyn te laste van loret, alleen den transport is te koste van de kerkfabriek.

(get.) h Loret

Den heer Loret verbind zich deze orgel te garanderen voor den termyn van vyfentwintig jaeren.

Dit stuk is eigenhandig door H. Loret geschreven.
Een copie, als officieel stuk, gestempeld met "Timbre de Dimension 45 C." is ondertekend door h Loret orgelmaker Vandertaelen pastoor, Jef Marin, J. Bellot, J.B. Covens B.dierkx.

===

De ondergeteekende leden uytmaekende het Kerkfabriek van Goyck van d'eene zyde
En den heer hypolite Loret Orgelmaker te Brussel van d'andere zyde.
Willende eenige veranderingen brengen aen het contract tusschen gemelden Kerken raad en den heer Loret gemaekt den twelfsten february 1800 dry en veertig, waer by den heer Loret zich gelast heeft met het maken van eene nieuwe Orgel, in gemelde Kerk van Goyck, in de formen en op de Condition in't gemeld Contrakt vervat, hebben by deze gemaekt de volgende conventie.

1° Dat de betaeling van zes Duyzend Dry honderd francs, gestipuleerd by het tweede paragraphe van het artikel zes van het gemeld Contrakt, voor het stellen van gezegde, Orgel, boven de oude orgel, en toebehoorten.

Welke zich tijdens het sluyten van het meer gemeld Contrakt in de kerk van Goyck bevond: in plaets van maer te moeten geschieden binnen de acht Jaeren te rekenen van den datum van het sluyten van 't voorschreven Contrakt, zonder intrest, zal moeten geschieden en plaets hebben op de volgende termynen en wijzen te weten :

1° Duyzend francs met het onderteekenen dezer tegenwoordige Conventie, en voor de resterende som van vyf Duyzend Dry honderd francs, verbind zich den gemelden raed van Goyck de zelve te zullen betaelen in vyf gelyke betaelingen of paiementen, elke van Duyzend zestig francs, telkens op den eersten January van elk jaer. Zoodanig dat de eerste betaeling zal moeten geschieden op den 1sten January van t'aestaende Jaer 1800 vyf en veertig en d'andere vervolgens van Jaer tot Jaer, tot de geheele Effectieve betaeling van vijf Duyzend dry honderd francs zonder intrest.

Het gemeld kerkfabriek staet toe dat het tijdstip bepaeld voor het leveren en plaetsen der gemelde Orgel, den welken by het voorschreven Contrakt was vastgesteld voor den vier en twintigsten October 1800 Dry en veertig op peine van eenen aftrek van vyf francs per dag of andersints, zal aanzien wordan als nul en van geen en weerde. Den heer Loret verbind zich de Orgel te zullen leveren en plaetsen voor den eersten Mey van 't loopende Jaer 1800 vier en veertig. Boven de gemelde veranderingen is het nog als byvoegende Conditien gestipuleerd.

1° Dat naer het voltrekken van de Orgel waer van den heer Pastoor van Goyck door den Orgelmaker Loret zal verwittigt worden, zal den kerkenraed zes dagen tijd hebben om de orgel, door eenen bekwaemen Expert te doen expertiseren, den orgelmaeker zal van zynen kant de faculteijt hebben, van eenen expert volgen goed dunken tegen te stellen, en ingevallie die twee experten niet t' accoord waeren, over de goedheyd der orgel, zoo zal hun verschil beslist worden, door eenen derden expert te benoemen met gemeyne overeenkomst van den Kerkenraed en den heer Loret, zullen de ondergetekende parteyen zich aen deze laette expertiese moeten gedraegen.

2° Den heer Loret garandeert de gemelde Orgel behoorlyk te zullen onderhouden, geduerende vyf en twintig jaeren vervolgens te rekenen van den dag, der goedkeuring voor al het geene er van zich zelve zoude komen aen voor te vallen, en dit zonder verderen loon.

Nogtans alzoo eene nieuwe orgel Jaerlykx moet in accoord gesteld worden, zoo verbind den heer Loret zich by deze het zelve werk te zullen verrigten gedurende den gemeldentermyn van vyfen twintig Jaeren te rekenen van den date der goedkeuring vermits dat den Kerkenraed hem daer voor Jaerlijks zal moeten betaelen eene somme van twelf francs.

Verders houden de ondergeteekende goed en van weerde, het Contrakt tusschen hun gemaekt den twintigsten february 1800 dry en veertig voor zoo veel met het goedgekeurd tegenwoordig niet tegenstrydig is. Aldus gedaen te Goyck, den eerste dag van april 1844 vier en veertig (sic).

get. Vandertaelen Pastoor
h. Loret
J. Deneve
H. Deneve
J.B. Du Bois
J.B. Covens

=====

Brussel, den 18 augusty 1845

Mijnheer den borgemeester,

Daer Mijnheer den Notaris van goeyk my vandaeg heeft komen spreken uyt naem van den kerkenraed van Goyck om met malkanderen een overeenkomst te maeken nopens de orgel en zijnen voorstel niet heb kunnen aennemen van mij eenen aftrok van duyzend francs te doen en daer en boven de rekening nog te moeten verliezen van ontrent de hondert francs van werken gedaen door mijn gasten, waer van ik aen den heer pastor voor mijn vertrek van goyck schriftelijken detail heb gegeven, zoo dat dien aftrok van die hondert francs nog boven de duyzend francs moet gerekent worden en daer hij mij verzogt heeft, dat ik zoo spoedig mogelijk de voorstelle, die ik zoude willen aenneemen Ued te laeten geworden, zoo dient dezen om Ued te zelve te doen,

1° om ontslagen te wezen van het herstellen der orgel, en van al wat er in de contracten vermeld is van onderhoud der orgel en zoovoorts, 2° als ook ontslagen te wezen van de rekening van den orgelblaezer en schrijnwerker en smedt, dat den kerkenraed alle deze rekening zal voldoen die te saemen 80 francs kunnen belooopen, zoo dat ik hier voor eene som van vyfhondert francs zal afstaen van de somme van vyfduyzend dry hondert francs welke de kerkfb. mij nog schuldig is, dit wil ik aenneemen.

In geval den raed dezen voorstel wygert, dan wil ik den naervolgende nog aannemen.

1° zal den kerken raed eenen expert nemen die den heelen staet van d'orgel in welke zy zig tegenwoordig bevind zal afleveren, naer dit rapport zal ik de orgel in haere behoorelyke order stellen, en zal er door den kerken raed eenen toezien op het ocsael gesteld worden het zy den organist of den koster, om te zien of er geene nadeelige verrandering of verwisseling gedaen worden, daerom zal dien persoon alleen gelast wezen met het openen en sluyten van het ocsael terwijl er aen de orgel zal gewerkt worden en dit van het begin tot het ynde, deze generale restauratie wil ik aenneemen voor eene somme van vier hondert francs, naer het voltrekken van het werk zal den kerkenraed des anderdaegs den zelven expert vraegen om de orgel te examineere en als alles zal in zynen behoorelijken staet bevonden worden dan zal den raed den zelven dag de somme van vyfduyzend negenhondert francs afleggen en zal ik op my neemen de rekening van den schrijnwerker bellemann, van den orgelblaezer, en den smidt, en zal quittance geeven van de somme welke de kerk my nog schuldig is van de verandering die ik aen de kas heb gedaen welke bestaen in het volgende,

1° het sousbasement van de orgelkas verrandert, in welk geen plaets was gelaeten om de clavier of pepiter, of trekking van registers of pedael te plaetsen, 2° tot plaetsing van de facade pypen in de tourelle en platte facades yke stukken geplaets terwyl er op de sousbasementen van de tourelle geen behorelyken grond was om al de facadepypen te plaetsen 3° de deuren van de kas die nog niet geplaets of geajustert waeren doen in order stellen. de restauratie die aen d'orgel moeten geschieden zyn de volgende,

1° de blaesbalgen die door schokkingen etc. ongeregeleerden wind geeven in order stellen dat zy den behorelyken en genoegzaemen en gelyken wind aen d'orgel geeven,

2° alle de kleppen en mecanique van de claviere en pedaelen die ontsteld zyn in goed order stellen,

3° alle de pypen van de byde orgels uytneemen en erstellen al wat er aen de secreete of registers ontsteld is,

4° de secreete en heel het orgelwerk kuysschen terwyl het heel uyt malkandere moet gedaen worde

5° alle de pypen tot behorelyke spraek brengen en accordeere zoo wel de tongspeele als de zang speelen en volspeelen en cornet speelen

IK verzoek U mijnheer om my de resolutie van den kerken raed te laeten weten en in geval zy geene van deze twee voorstellen willen aenneemen dan zien ik geenen anderen middel meer als die zaak met het regt doore te dringen

blijve met agting WED:D:w:Dienaer

get. h. Loret

Les Sieurs Loret facteurs d'orgues d'une part, et Monsieur Charles Wouters Bourgemestre de la commune de Goyck au nom et pour la fabrique de l'église d'autre part sont convenus de ce que suit.

1° Que les Sieurs Loret s'engagent a restaurer l'orgue fait et placé par eux dans la susdite eglise à leurs fraix, sans que la fabrique y interviendra.

2° La fabrique de l'église s'engage par contre envers les Sieurs Loret, de leur payer dans le mois a dater du jour ou l'orgue susmentionné sera tout a fait accordé et restauré, une somme de trois mille quatre vingt dix frans pour solde de tout compte, sans qu'ils puissent encore pretendre la moindre chose de ce chef.

3° Les Sieurs Loret s'engagent de venir deux fois par an pour accorder l'orgue susmentionné la premiere fois vers la toussaint, et la deuxieme dans le mois de mai, la fabrique de l'église leur payera pour chaque visite une somme de six frans, cet article restera obligatoire aussi longtemps que la fabrique le voudra.

Ainsi fait en double à Goyck le 27 mai 1800 quarante six.

Le Bourgemestre

Loret frères

Ch. Wouters

(dit stuk is volledig door de burgemeester geschreven)

Den ondergeteekende hypolite Loret, orgelmaker woonende te Laeken, verklaert en bekend mits deze ontfangen te hebben uyt handen van Henricus Deneve, pagter te Goyck als tresorier der inkomsten van het kerkfabriek van Goyck, en betaelende met de penningen van het gemeld kerk-fabriek de somme van dry duyzend honderd tien frans, voor slot van betaeling, over het maken en plaetsen van de nieuwe orgel, welke zich heden in de kerk van Goyck bevind, levering van matrialen, maken en plaetsen van de straelen tusschen de orgel peypen reparatien aen de orgel gedaen, immers over allen het gene den genoemden heer Loret tegen het gemeld Kerkfabriek van Goyck tot heden zou konnen goed vinde, verklaerende tegen het gemeld Kerkfabriek geene hoege noemde pretentien meer te hebben ofte behouden, over allen hetwelk deze is dienende, voor volle kwittantie en ontlasting, zonder gehouden te zyn, naermaels van andere te moeten doen blijken.

Laeken den 9 july 1800 zes- en veertig

(get.) voor voldaan hi Loret

orgelmaker in Brussel

(officieel, gestempeld stuk).

2) Werklijst der orgelmakers Stevens te Duffel : (afschrift in het bezit van Dhr. G.Potvlieghe, die het ons ter inzage gaf)

" P.Stevens-Vermeersch :

- Goyck - St-Nicolaas (1899)

(verder nogmaals vermeld :)

- Goyck 20 (reg. ?)"

HUIDIGE TOESTAND

- instrument in verval

- meubel : achterwand werd zwaar beschadigd;
 verzakkingen aan voorkant
 in verval,

- onderhoud : Fa.Aerts & Castrel / Duffel

datum prospectie : juni 1974.

GRIMBERGEN

St-Servaas (abdijkerk)

=====

Auteur oorspronkelijk instrument : J. Th. Forceville, begonnen in 1745;
bij het overlijden van deze bouwer (1750) was
het orgel nog niet voltooid; het werd verder af-
gewerkt door "monseur Gnôe" (= Goynaut), en
kwam klaar in 1751.

Auteur huidig instrument : J. E. Kerkhoff / Brussel

Deze bouwer verving in 1910 het oude orgel van
J. T. Forceville volledig door een nieuw, na uit-
breiding (verbreding) van de oude orgelkast.

Auteur orgelkast : Petrus Donckers / Brussel

Onderhoud : -voorheen : onbekend

-momenteel : geen meer, instrument buiten gebruik

INSTRUMENT

Dispositie :

Grand orgue

montre 16
bourdon 16
montre 8
flûte harm. 8
bourdon 8
viola di gamba 8
prestant 4
doublette 2
fourniture
bombarde 16
trompette 8
clairon 4

Positif

flûte ouverte 8
diapason 8
cor de nuit 8
unda maris 8
flûte écho 4
trompette harm. 8
clarinette 8

Récit

bourdon 16
flûte traversière 8
bourdon 8
dulciana 8
voix céleste 8
prestant 4
quinte 2 2/3
octavin 2
basson-hautbois 8
voix humaine 8

Pédale	- effet d'orage	- expression récit
	- tremblant récit	- expression positif
contrebasse 16	-tremblant positif	- crescendo général
sousbasse 16	- récit à la pédale	- 1° combinaison de jeux
bourdon 8	- positif à la pédale	- 2° " " "
flûte ouverte 8	- grand orgue à la pédale	- 3° " " "
bombarde 16	- octave grave récit	- 4° combinaison de jeux
trompette 8	- récit au positif	
	- récit au grand orgue	
	- positif au grand orgue	

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk, windladen, traktuur en windvoorziening zijn integraal nieuw van Kerkhoff.

De traktuur wordt pneumatisch bediend.

ORGELKAST

De oude HW-kast werd in 1910 tussen de beide zijtorens en de middenvelden verbreed met een vlak pijpenveld.

De oorspronkelijke zijwanden bleven bewaard, doch de rugwand werd weggezaagd en het orgel ook in de diepte uitgebreid tot tegen de muur. Zo konden in de nieuw ontstane orgelkastruimte het binnenwerk van drie klavieren en pedaal worden ondergebracht.

In de abdij wordt nog een oude tekening bewaard van de HW-kast zoals die door J. Th. Forceville zou zijn uitgevoerd, met een smallere voet. Later moet reeds een verbreding van de voet over de volle breedte der kast zijn doorgevoerd, aangezien de zijwanden op deze structuur wijzen. Dit moet gebeurd zijn onder Abt J.B. Sophie in de 2° helft van de 18° eeuw, die tevens zorgde voor de verdere afwerking en opsmuk van het meubel, o.m. door een bekroning met zijn wapenschild en zijn devis : ' super astra sophia'.

Het rugwerk werd in 1910 volledig leeg gehaald, zelfs het frontpijpwerk werd vervangen door nieuw; de eigenlijke rugwerkkast verdween, en de rugwand werd tegen het prospect aangebracht.

LITERATUUR

1) Nicolaas Arnoldi Knock I. U. Dr. : "Dispositien der merkwaardigste Kerk-orgelen welken in de provincie Friesland, Groningen en elders aangetroffen worden" Groningen 1788, in een heruitg. van J. W. Boeijenga, Sneek 1968. pag. 38 :

" GRIMSBERGEN
(Buiten Brussel)

Het Orgel in de Kerk der ABDIJE alhier met 3 Hand-Clavieren, en één vry pedaal, heeft navolgende stemmen.

Manuaal :

Praestant 8v.	Gr. Tierce 13/5v.
Bourdon 16v.	Cornet
Bourdon 8v.	Sexquialter
Praestant 4v.	Cimbal
Fluit 4v.	Bombard 16v.
Nassat 3v.	Trompet geh. 8v.
Octaaf 2v.	Voxhumana 8v.

Rug Positief :

Bourdon 8v.	Tierce 13/5v.
Praestant 4v.	Cornet
Fluit 4v.	Fournitura
Nassat geh. 3v.	Cimbal
Doublet	Cromh. geh. 8v.

Boven-Clavier :

Van klein c tot
drie gestreept e.
Bourdon Echo 8v.
Fluit Echo 4v.
Octaaf Echo 2v.
Cornet Echo
Fournit. Echo
Cromh. Echo 8v.

Pedaal :

Fluit 8v.
Praestant 4v.
Bomb. 16v.
Trompet 8v.
Clairon 4v.

In plaats van platte toetsen heeft dit Pedaal latten welke op haar end staan.

Knock's notitie geeft een beeld van de oorspronkelijke dispositie van het instrument, nadat het door Goynaut werd voltooid. Men dient echter wel de nodige attentie te schenken aan onvolledigheden en onnauwkeurigheden die in dit werk meer worden aangetroffen vooral waar het Vlaamse orgels betreft.

2) E. H. Kan. J. Feyen, O. Praem./Grimb. : "Het orgel van de abdijkerk te Grimbergen", in de *Prestant* III° Jg. (1954), p. 44-47.

In dit artikel geeft pater Feyen eveneens een opgave van de oude dispositie (bron van herkomst ?), welke sporadisch afwijkt van deze door Knock (cfr. supra) geciteerd.

3) C. Stevens : "Orgels en orgelbouwers in de St-Romboutskerk te Mechelen door de eeuwen heen", in de *Prestant* VII° jg. (1958), p. 34 :
"In 1591 levert Willem Van Lare een nieuw orgel ..."
In 1612 wordt dit orgel verkocht aan de Abdij van Grimbergen ..."

4) G. Potvlieghe : "Aantekeningen in verband met het orgel in de abdijkerk te Grimbergen", in de *Prestant* X° jg. (1961). p. 94-97. Aan dit artikel werden alle historische gegevens, in dit rapport vermeld, ontleend.

5) G. Potvlieghe : "Lijst van werken van de orgelbouwers Van Bever die dateren tussen de jaren 1880 en 1916", in de Prestant XI° jg. (1962), p. 71 : vermelding (niet als nieuwbouw) "Grimbergen, parochie".

6) G. Potvlieghe : "Brusselse orgelbouwers uit de 19° eeuw. II. De orgelmakers Kerckhoff.", in de Prestant XII° jg. (1963), p. 6 :
"Werklijst : Grimbergen, Abdij (ombouw Forceville-orgel, 1910)"

7) G. Potvlieghe : "De orgelmakers Bernabé-Goynaut, dit Duplessi", in de Prestant XIII° jg. (1964), p. 52 & 54 :

- "Hij wordt in 1751 een eerste maal in het Brusselse- in de abdijkerk van Grimbergen- gesignaleerd ..."
- "Werken : 1750-1751 , Grimbergen, Abdij. Uitbreiden en voltooien van het J. Th. Forceville-orgel."

8) T. Gerits O. Praem. : "De Mechelse orgelbouwer Balthazar Rutgeerts ", in de Prestant XV° jg. (1966), p. 63 : zelfde vermelding als in artikel geciteerd sub 3).

9) J. P. Felix : "Een renaissance-barok-orgel te Longueville", in De Prestant XIX° jg. (1970), p. 34. In dit artikel stelt de auteur een werklijst samen van de orgelbouwer A. Rochet. Deze gegevens zijn meestal gebaseerd op artikels, waarvan er hierboven eveneens enkele geciteerd werden.

Vermelding : "1805 - Grimbergen, abdij : onderhoud van het J. T. Forceville-Goynaut orgel"

10) G. Potvlieghe : "De orgelmakers Coppin en A. Rochet", in 'Eigen Schoon en De Brabander', 1962, nrs. 8-9-10, p. 300 & 320 :

"A. Rochet : 1805, Grimbergen Abdijkerk, onderhoud.

Bijlage IX : desbetreffend archief."

II) F. Peeters & M.A. Vente : "De orgelkunst in de Nederlanden",
Mercatorfonds Antwerpen 1971 : vermelding op p.274 in een bijdrage
door G. Potvlieghe.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval, onbespeelbaar
 - meubel : in verval
 - geen onderhoud meer
-

datum prospectie : december 1974.

GRIMBERGEN (Borgt)
Allerheiligste Verlosser

Auteur instrument : onbekend
Bouwjaar : begin 19^e eeuw.

INSTRUMENT.

Dispositie :

bourdon 8 bas	bourdon 8 sup
prestant 4	voix celeste 8
flûte 8 bas	flûte 4 sup
doublette 2	montre 8 sup
montre 8 bas	gambe 8
trompette 8 bas	trompette 8 sup.

manuaalomvang : C-f'' '

pedaalomvang : C-c[°] (kistpedaal)

Pijpwerk :

- front : - in verval : enkele pijpen staan gekraakt.
 - met aluminiumbronsverf beschilderd (schilfert af)
 - nog sporen van oude tinfoliebelegging zichtbaar
 - de pijpen in de uitspringende bundels hebben opgeworpen onder - en bovenlabia.

-binnenpijpwerk :

prestant : gedeelte in het front

strijker : nieuw

bourdon : volledig gedekt, bas in eik, met bolus beschilderd,
voorslagen vernieuwd ; vermolmd

fluit 4 : gedekt, de 12 hoogste open

strijker : nieuw (oud rooster verdwenen)

doublette

plaats voor 2 gedeelde tongwerken : één ervan is nu bezet door de montre
(de bas hiervan staat achter de orgelkast, chromatisch afgeleid.)

Windlade :

- oud : doorspraak vastgesteld.
- 8 slepen, waarvan 4 gehalveerd

Klaviatuur:

- ingebouwd in de prospectzijde ; grotendeels vernieuwd
- registerknoppen (nieuw ?) met nieuwe porceleinen plaatjes
ronde registerstokken.
- houten kistpedaal met ijzeren toetsjes

Traktuur :

- Wellenbord vernieuwd (eind 19^e eeuw ;) metalen wellen

Windvoorziening :

- magazijnbalg met 2 pompen.

ORGELKAST

Originele 4' - kast.

Aan de achterzijde in de voet uitgebreid ; de later toevoegingen staan
in de nis achter de orgelkast.

HUIDIGE TOESTAND.

instrument : in verval

- meubel : in verval

- onderhoud : geen

Datum prospectie : december 1974.

G R I M B E R G E N (Verbrande Brug - Heienbeek)

H. Hart

=====

Auteur instrument : onbekend

**Bouwjaar : oude gedeeltes : Pierre Jean De Volder/Brussel, gemaakt
voor het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel in
1836.**

transformatie : 20° eeuw ; ombouw : einde 19° eeuw

**Onderhoud : werd onderhouden door de Firma Aerts en Castrel/Duffel
thans geen meer**

INSTRUMENT

Dispositie : Groot orgel : Bourdon 16'

Bourdon 8'

Montre 8'

Viola 8'

Prestant 4'

Doublette 2'

Trompette 8'

Zwelwerk : Salicional 8'

Voix celeste 8'

Flûte octav. 4'

Basson hautbois 8'

Tremulant

Pedaal : Soubasse 16'

Flûte 8'

Voettreden : Klein aan groot orgel

Pedaal aan klein orgel

Pedaal aan groot orgel

Manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - d'

Pijpwerk : stemsleuven algemeen

er zijn nog 4 oude stemmen (eerste helft van de 19° eeuw
bewaard) nl. Cor de nuit 8' (Bourdon 8')

Flûte octav. 4' (Flûte 4')

Prestant 4' (waaronder nog een gedeelte oude
frontpijpen in de bas; met tinfoolie
belegd)

Doublette 2' (oorspronkelijk; "quarte Conserva-
toire 1836", cfr. inscriptie op de
C-pijp)

Trompette 8' (voorzien van blikken onderstukken
in de schalbekers, en loden boven-
stukken)
tongen en lepels grotendeels origineel.

Het overige pijpwerk is fabrieksmatig

Het oude pijpwerk heeft steile kernen en de fluiten zijn ge-
maakt met verschuifbare hoeden : hoog loodgehalte.

Windladen : alleen de lade van het zwelwerk heeft historische waarde,
en is afkomstig van het De Volder-orgel uit het Conserva-
torium te Brussel. Het betreft de lade van het oorspronkelijk
groot orgel met 8 slepen waarvan 1 gedeeld (sleef van de
Trompet).

De stokken zijn nieuw
de ventielen gelijmd.
doorspraak vastgesteld.

Klaviatuur : losstaande speelbak tussen de twee orgelkasten in

Windvoorziening : magazijnbalg
ventilator verbrand

ORGELKAST

waardeloze gedeelde orgelkast zonder prospectpijpen, aan beide zijden van het doksaal opgesteld.

LITERATUÛR

E.G.J. Gregoir : "Historique", Anvers 1865,
over P.J. De Volder p 92-99

We citeren volgende fragmenten :

Bruxelles, construit un orgue pour le Conservatoire en 1836 avec positif à crescendo de 16 jeux.

Voici la lettre flatteuse que M. De Volder reçut de M. le comte De Theux sur cet orgue (1838) :

"J'ai entendu avec un vif plaisir, dans la séance musicale qui a eu lieu dimanche dernier au Conservatoire l'orgue, que vous avez construit pour cet établissement. D'après l'avis d'hommes distingués par leurs connaissances, les perfectionnements que vous avez apportés à cet orgue le rendent remarquable par l'harmonie de ses jeux, la puissance et la douceur des sons, la variété des effets et surtout le mécanisme du crescendo et du decrescendo qui lui donnent l'expression qui lui manquait précédemment. Je suis heureux que l'art musical doive ce nouveau progrès à un Belge. Je vous en félicite, Monsieur, et vous prie d'agréer l'assurance de ma considération distinguée.

"Le ministre de l'intérieur et des affaires étrangères.

"Comte De THEUX."

Conservatoire Royal de Musique a Bruxelles, 1836.

Procès-verbal de la réception de l'orgue, placé au Conservatoire.

"M. M. Fétis, Lados, professeur au dit Conservatoire, Fauconnier, organiste-accompagnateur au Conservatoire, et M. M. De Volder, père et fils, facteur d'orgues, domiciliés à Bruxelles, étant réunis dans la grande classe du Conservatoire, et après avoir pris connaissance des articles d'un acte passé entre M. M. les membres de la commission administrative du dit Conservatoire, et M. De Volder, et approuvé par M. le ministre de l'intérieur, le 11 Février 1836, Nous commissaires soussignés, nommés à l'effet de procéder à la réception d'un orgue construit par M. De Volder pour le Conservatoire aux conditions exprimées en l'acte précité, et en conformité de l'article six du dit acte, avons procédé à l'examen que nous étions appelé à faire.

"En conséquence, nous avons d'abord examiné le buffet de l'instrument, et avons reconnu que, conformément au devis en l'article deux de l'acte d'acquisition, le dit buffet est construit en bois d'ormes et orné de sa façade en tuyaux d'étain cu étamés et dorés aux lumières ainsi que de divers attributs sculptés.

" Ayant fait ouvrir le dit buffet, nous avons trouvé qu'il est disposé pour avoir deux claviers à la main, dont le premier, qui est celui du grand orgue, est placé et fonctionne; quant au second clavier, sa place est marquée ainsi que celle de ses registres, mais ils ne sont point encore en place, l'article quatre de l'acte précité contient une clause particulière qui accorde à M. De Volder jusqu'au premier janvier 1837 pour faire la livraison du dit clavier et de ses jeux; nous avons également reconnu que suivant les conditions du contrat le clavier de pédale est composé de treize marches qui accrochent au clavier du grand orgue construit en acajou, chêne, tilleul, ivoire et ébène, à cinquante quatre

touches; qu'il est égal, facile à jouer et qu'il peut être réglé avec facilité, à l'égard du clavier de pédale. Attendu que l'instrument n'est pas destiné à une église, mais à une salle de peu d'étendue, nous avons exprimé à M.M. De Volder le désir que le mécanisme fit moins de bruit, et M.M. De Volder ayant reconnu la justesse de notre observation, se sont engagés à faire le perfectionnement que nous demandions.

"Passant à l'examen de la soufflerie, nous l'avons trouvée en bon état, composée de trois soufflets neufs biens construits fournissant un vent égal et sans secousse à tous les degrés d'expression avec assez d'abondance pour alimenter tous les jeux de l'instrument.

"Examinant ensuite tous les jeux séparément, nous avons trouvé dans chacun une bonne harmonie, tous les tuyaux parlant avec netteté et promptitude, et la sonorité ayant une égalité satisfaisante dans le mélange des jeux; ces qualités ne s'altèrent pas.

"Enfin, après avoir examiné avec attention toutes les parties de l'instrument qui était soumis à notre critique, nous avons reconnu que M. De Volder a rempli toutes les conditions de son engagement, en ce qui concerne le grand orgue et la pédale, le délai dans lequel il doit fournir le clavier expressif du positif n'étant pas expiré. En foi de quoi nous lui livrons la présente déclaration."

"Fait double à Bruxelles etc.

"(Signé) F. Fétis, B. Fauconnier, N. Lados.

"Pour copie conforme, le secrétaire adjoint du Conservatoire.

"(Signé) Gloden."

ARCHIVALIA

Geen archivalia ter pastorijs.

Archief van het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel werd niet onderzocht.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : id.

datum prospectie : oktober 1973

GRGOT - BIJGAARDEN

Sint-Egidius

=====

Op dit ogenblik bezit deze kerk geen orgel meer. Vroeger stond er een orgel dat dateerde uit 1829. Het werd tijdens de II° wereldoorlog (in 1945) samen met het kerkgebouw zeer zwaar beschadigd. Van de voormalige toestand is nog een foto ter beschikking op het A. C. L. te Brussel ; foto's van de situatie onmiddellijk na de verwoesting worden bewaard op de pastorie. Het resterende orgelmateriaal bleef nog tot + 1960 op het doksaal opgestapeld. Daar het instrument niet meer wederopgebouwd zou worden, werd het van de hand gedaan met onbekende bestemming.

Na de heropbouw van de kerk werd het doksaal grondig gewijzigd ; de pijpen die thans in de doksaalnissen zijn aangebracht, zijn slechts als sieraad bedoeld.

ARCHIVALIA.

1) In het bezit van Gh. Potvlieghe is een afschrift van de volgende 18° eeuwse teksten

" Rek. 1727 : Item op den selven ditto (20 febr.) heeft betaelt aen Peeter de Neef

Meester Timmerman voor het wercken aen het t'oxael de somme
van 5-1

idem aan Michiel Coomans 3-0

Item op den 8 April 1724 heeft den Rendant betaelt aen Nicolaes
Damaer Schrijnwercker op reek^e over het maecken van het
oxael de somme van 10-10

Item op den 20 May 1724 heeft den Rendant betaelt aen Sr. Dammaer
in voldoeninghe van het maecken van het schrynwerck van het nieuwe
oxael de somme van 3-10

(R. A. B. KA nr. 3030)

2) uit Archief, op de pastorie bewaard.

" Inventarius Sacro Supellutis Ecclesia
Succursali Sancti Agidii ten
Grooten Bygaerden, juxta articulos
Visitationis decanalis descriptos.

Andere voorwerpen

".....

Item eene oude orgel maer geordonneerd eene
nieuwe Orgel van veertien trecturen en een
Pedael, item een nieuw Portael en Oxael al reeds
geplaets,"

3) Oorkonden aangaande de Kerk

van St. Egidius

Te Groot-Bijgaarden

P.S. : In een nieuw kleedje gestoken den 20 en Dec. 1944.

Eenige voorname uitgaven door het Kerkfabriek
gedaen sedert 1859.

21 Aug. 1867

Blaasbalk in orgel

75.000 fr. "

Datum prospectie : september 1974.

HALLE

St-Martinuskerk (O. L. Vr. -Basiliek)

=====

Auteur instrument : Fa. Stevens / Duffel

Bouwjaar : 1963

In feite een grondige ombouw en uitbreiding van het voormalige orgel
van Georges Stalhuth (uit 1884 - 1887)

Onderhoud : Fa. Stevens / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

Volgende dispositie -de huidige toestand- werd overgenomen uit de studie,
geciteerd onder "Bibliografie" (cfr. infra)

Manuaal I. Hoofdwerk :

1. Bourdon	16	7. Kwint	2 2/3
2. Principaal	8	8. Oktaaf	2
3. Gedekt	8	9. Mixtuur	4 s
4. Harm. Fluit	8	10. Scherp	3 s
5. Prestant	4	11. Trompet	8
6. Fluit	4	12. Klaroen	4

Manuaal III. Positief :

1. Gedekt	8	5. Sezquialter	2 s
2. Gemshoorn	8	6. Oktaaf	2
3. Oktaaf	4	7. Cymbel	2 à 3 s
4. Fluit	4	8. Kromhoorn	8

Manuaal III. Reciet :

1. Gedekt	16	8. Fluit	4
2. Prestant	8	9. Nasard	2 2/3
3. Nachthorn	8	10. Woudfluit	2
4. Fluit	8	11. Terts	1 1/3
5. Salicional	8	12. Mixtuur	4 s
6. Zweving	8	13. Trompet	8
7. Oktaaf	4	14. Hobo	8

Pedaal :

1. Prestant	16	7. Oktaaf	2
2. Subbas	16	8. Mixtuur	4 s
3. Kwint	10 2/3	9. Bombarde	16
4. Oktaaf	8	10. Trompet	8
5. Gedekt fluit	8	11. Klaroen	4
6. Koraalbas	4		

Koppelingen en speelhulpen :

Normaalkoppels in wisselschakeling

Vaste en vrije combinaties met drukknoppen

Deelbare combinaties met voetpistons en lichtsein

Generaal Crescendo - Tremulant III - Trede zwelkast III (naar inhoudigingsprogramma).

Pijpwerk :

- de frontpijpen zijn grotendeels ouder (Josse Peeters)
- ook het overige pijpwerk is voor een ruim deel materiaal uit het vorige orgel (Georges Stahlhuth / Burscheid)
- het zwelwerk is praktisch volledig ouder, romantisch
- het pedaal is voor de helft nieuw, van Stevens
- hier en daar slecht recent soldeerwerk
- de stemsleuven zijn niet proper opgerold en hier en daar met plaklint dichtgemaakt
- eveneens spotted metaal gebruikt

Windladen :

- de hoofdwerk- en zwelwerkladen zijn ouder (romantisch), in eik
- de positieflade is nieuw

Klaviatuur :

- losstaande' speelbak in het koor

Traktuur :
elektro-pneumatisch

Windvoorziening : o.m. plastieken conducten

ORGELKAST

Het orgel is opgesteld in twee naburige nissen; in de rechtse nis is het meubel (in feite alleen een prospectkast) verdwenen : thans te beschouwen als vrije opstelling ingebouwd in een nis; in de linkse nis bevindt zich nog het meubel van het romantisch instrument (1895)

LITERATUUR

- 1) E.G.J. Grégoir : "Historique ... "Anvers 1865, p. 93 : op de werklĳst van Pierre Jean De volder : "Hal, renouvelé en 1829, un orgue de 2 claviers et 25 jeux." (slaande op het voormalige orgel).
 - 2) G. Potvlieghe : "Prolegomena tot de geschiedenis van het orgel en het muziekleven in de St-Martinuskerk te Halle (Br.)" in "Halle 700 jaar Mariastad", Verhandelingen Koninklijke Geschied- & Oudheidkundige Kring, Nieuwe reeks nr. 7 - 1967 Halle.
-

ARCHIVALIA

Aanvullende archivalia, niet gepubliceerd in de studie van Gh. Potvlieghe :

" Entre les Soussignés :

d'une part M.M. Edouard Petre, brasseur, Henri De Coster curé doyen, Louis Joseph Cuvelier, propriétaire, Alphonse Borremans pharmacien, Jaques Van D... (onleesbaar) greffier de la justice de paix, François Vankeerberghen docteur en médecine, et Charles Claes candidat notaire, tous demeurant à Hal agissant comme membres de la fabrique de l'Eglise St-Martin à Hal

Et d'autre part M. Georges Stahlhuth facteur d'orgues demeurant à Borcette près Aix-la-Chapelle ont arrêté la convention suivante :
M. Stahlhuth ayant appliqué aux nouvelles orgues qu'il vient de placer dans l'église St. Martin à Hal un levier pneumatique combiné à l'électricité, il s'engage envers la fabrique d'église susdite qui accepte par l'organe de les membres prénommés à rester pendant ~~10~~ ans à partir de ce jour responsable de la marche régulière de cette nouvelle application de l'électricité.

En conséquence il s'engage à rétablir à ses frais exclusifs à la première réquisition du qu'elles auraient dû être sans l'application de ce nouveau système, s'il ne répondait pas à l'entière satisfaction du conseil de fabrique, ce dont ce conseil restera seul juge
Fait en double à Hal le vingt cinq février 1800 quatre vingt sept.
J'approuve l'écriture ci dessus

Ed. Petre

(volgen ook de andere handtekeningen)

240

Enregistré avec un renvoi à Hal le premier Mars 1800 quatre vingt sept. vol. 42. fol 80 R° case L. Reçu deux francs quarante centimes

Le receveur.

(handtekening)

"

" Monsieur le Doyen,

J'ai l'honneur de vous envoyer un nouveau devis selon notre arrangement et je vous assure encore une fois que vous aurez le système le plus sûr et le plus durable qui existe.

Salutations respectueuse

Ed. Stahlhuth.

(in potlood)

placer le positif au jubé voisin ... (onleesbaar) nécessité pour
les travaux de restauration et la construction de la balustrade

_____ fr. 2000. "

pour les restaurations ordinaires

Estimation

des travaux de la translocation du positif de l'orgue à l'église
paroissiale à Hal.

Pour obtenir une place conforme au nombre des chanteurs et
pour éviter en même temps une séparation des chanteurs de l'organiste
on a trouvé bon de transporter le positif de sa location actuelle au
petit jubé voisin. De même la fabrique d'église a résolu d'accepter
la proposition du facteur d'orgue, de remplacer le système électro-
pneumatique par le système pneumatique tubulaire. Le facteur porte
les frais pour ce changement de système et donne une garantie pour
tous les parties nouveaux de 10 ans. Les frais pour une nouvelle
console de claviers sont repartis entre l'église et le facteur.

Suive le devis détaillé :

1° La construction d'une double pneumatique pour tirer et pousser les
10 registres du positif	300 fr
2° Le montage nouveau et élevé des sommiers	110 fr
3° Un soufflet régulateur, conduits de vent	200 fr
4° La communication mécanique entre les touches et
les sommiers	100 fr
5° Les changements en l'arrangement des tuyaux	100 fr
6° Remplacement de la console	200 fr

7° Les travaux pour supporter les sommiers du grand orgue par une poutrelle de fer, qui sera enfoncée dans le mur (les frais de la poutrelle n'y sont pas inclus)	50 fr
8° Transport et douane	50 fr
9° Sejour à Hal, frais de voyage	350 fr
10° La nouvelle console	540 fr
	<hr/>
Total fres	2000 fr

Borcette le 14 février 1849

G. Stahlkuth

Je soussigné, Josse Peeters Fabricant de tuyaux d'orgues, rue Léopold 135, à Laeken, m'engage par la présente d'entreprendre la construction et le placement des tuyaux de façade pour un orgue de l'église de Hal, conformément au plan et condition suivante soit, un ans de garantie pour tout ce qui pourrait advenir aux tuyaux à ma charge, le prix des tuyaux est à 100,00 francs le mètre ²
Le payement se fera comme suit 90 / 00 à payé après le placement et le reste un ans après

L'entrepreneur

Josse Peeters

Reçu de Mr le Doyen la somme de quatre cent quarante francs comme paiement définitif concernant la fourniture des tuyaus d'orgues pour l'église de Hal

Je déclare être et rester responsable pendant une année à partir de l'entier achèvement et revenir à Hal à la premier sommation de la part de Mr. le Doyen et restaurer toute restauration suvenu pendant cette année

Hal, le 14 dec. 97

(get. :) Josse Peeters

Ontvangen op rekening voor levering en plaatsen van orgelbuizen in de kerk van Halle de som van duizend frs.

Halle 22 october 1897

J; Peeters

HUIDIGE TOESTAND

G. Potvlieghe (op. cit.) : "Buiten enkele teksten -hier weergegeven- is er niets dat aan dit rijke muzikaal verleden in de St-Martinuskerk nog herinnert : geen oude orgelkas (tenzij een schrale rest in de kerk van Essenbeek), geen oud pijpwerk, geen afbeelding bleef bewaard van één der voormalige orgels en evenmin bleven partituren en orkest-instrumenten, waarover zo vaak sprake is in het archief, gespaard."

instrument : normaal bespeelbaar, doch vervuild

meubel : het nog bestaande gedeelte is in goede toestand

datum prospectie : juli 1974